

Přechod absolventů středních škol na trh práce

– vybrané skupiny maturitních a učebních oborů

Ing. Jana Trhlíková

Praha 2014

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OBSAH

1. Úvod	2
1.1 Předmět analýzy a cíle šetření	4
1.2 Sběr dat a použitá metodologie	4
1.3 Popis souboru	4
2. Vstup absolventů na trh práce	7
2.1 Nezaměstnanost absolventů středních škol	7
2.2 Vstup na trh práce a do terciárního vzdělávání	9
3. Faktory ovlivňující volbu střední školy a oboru	11
3.1 Motivace žáků pro volbu oboru – absolventi učebních oborů	11
3.2 Motivace žáků pro volbu oboru – absolventi maturitních oborů	14
4. Hodnocení úrovně vzdělání a získaných kompetencí	17
4.1 Hodnocení vzdělání a získaných kompetencí – absolventi učebních oborů	17
4.2 Hodnocení vzdělání a získaných kompetencí – absolventi maturitních oborů	19
5. Spokojenost absolventů škol s volbou oboru	21
5.1 Spokojenost absolventů učebních oborů s výběrem studijního oboru	21
5.2 Důvody hypotetické změny oboru – absolventi učebních oborů	22
5.3 Spokojenost absolventů maturitních oborů s výběrem studijního oboru	24
5.4 Důvody hypotetické změny oboru – absolventi maturitních oborů	25
5.5 Hypotetická opakovaná volba úrovně vzdělání – absolventi učebních oborů	26
5.6 Hypotetická opakovaná volba úrovně vzdělání – absolventi maturitních oborů	28
6. Využití znalostí a dovedností v prvním zaměstnání	29
6.1 Využití znalostí a dovedností v prvním zaměstnání – učební obory	29
6.2 Využití znalostí a dovedností v prvním zaměstnání – maturitní obory	30
7. Práce v oboru a pracovní pozice absolventů	32
7.1 Pracovní uplatnění v oboru – absolventi učebních oborů	32
7.2 Pracovní uplatnění v oboru – absolventi maturitních oborů	34
8. Spokojenost absolventů v současném zaměstnání (3 roky od ukončení studia na střední škole) ...	35
8.1 Spokojenost absolventů v současném zaměstnání – učební obory	35
8.2 Spokojenost absolventů v současném zaměstnání – maturitní obory	37
8.3 Zkušenosti absolventů a překážky při vstupu na trh práce	39
9. Profily jednotlivých skupin oborů	42
9.1 Celkové profily – Vybrané skupiny učebních oborů	42
9.1.1 Strojírenství a strojírenská výroba	42
9.1.2 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	43
9.1.3 Stavebnictví, geodézie a kartografie	44
9.1.4 Gastronomie, hotelnictví a turismus	45
9.1.5 Obchod	46
9.1.6 Osobní a provozní služby	47
9.2 Celkové profily – Vybrané skupiny maturitních oborů	48
9.2.1 Strojírenství a strojírenská výroba	48
9.2.2 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	49
9.2.3 Stavebnictví, geodézie a kartografie	50
9.2.4 Ekonomika a administrativa	51
9.2.5 Gastronomie, hotelnictví a turismus	52
9.2.6 Pedagogika, učitelství a sociální práce	53
Závěry	54
Použitá literatura a zdroje	58
Příloha	59

Projekt je financován Evropským sociálním fondem a rozpočtem České republiky.

Přechod absolventů středních škol na trh práce – vybrané skupiny maturitních a učebních oborů

Ing. Jana Trhlíková

Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Praha 2014

Korektura: Oddělení pro publikační a informační činnost

1. ÚVOD

Absolventi škol vstupující na trh práce patří tradičně k rizikovým skupinám ohroženým vysokou nezaměstnaností. V současné době ekonomické krize vstřebává trh práce nově přicházející absolventy škol se stále většími obtížemi, což se projevuje v rostoucí míře nezaměstnanosti.

V souvislosti s touto nepříznivou situací se zvyšuje význam kariérového rozhodování. I když rozhodujícím kritériem pro vzdělávací volbu zůstává zájem žáka o obor a jeho schopnosti, významným aspektem se stává i možnost získání pracovního uplatnění. Žákům i rodičům je proto třeba zpřístupnit podrobné informace nejen o obsahu a náplni studia, ale i o uplatnění absolventů ve zvoleném oboru, míře nezaměstnanosti, perspektivnosti oboru, spokojenosti absolventů oboru v zaměstnání, případně dalších aspektech úspěšnosti přechodu absolventů na trh práce.

Důležitost uvedených informací je zřejmá i ze skutečnosti, že významné procento absolventů středních škol po vstupu na trh práce odchází za prací do jiného oboru, a to jak z důvodů individuálních, jako jsou nezájem o práci v oboru nebo rodinné důvody, tak i důvodů vyplývajících z nepříznivé situace na trhu práce, například nedostatku vhodných pracovních míst v oboru, nízkého platového ohodnocení nebo špatných pracovních podmínek. Tyto skutečnosti ukazují potřebu rozvoje kariérového poradenství a informací potřebných k odpovědné kariérové volbě. Jedním z významných nástrojů, které odpovídají na rostoucí potřebu komplexních informací pro kariérové rozhodování, je informační systém www.infoabsolvent.cz, vytvářený v rámci projektu VIP Kariéra II – Kariérové poradenství v prostředí kurikulární reformy.

Výsledky prezentované v této publikaci vycházejí z údajů dotazníkového šetření absolventů středních škol a přináší pohled na situaci absolventů založený na osobních studijních i pracovních zkušenostech a hodnocení získaného vzdělání, a to ve dvou časových bodech – bezprostředně po ukončení studia a tři roky od ukončení střední školy. Zaměřujeme se přitom zejména na hodnocení úspěšnosti vstupu absolventů na trh práce podle vybraných skupin učebních i maturitních oborů a jejich porovnání. Cílem uvedených informací je poskytnout žákům, rodičům i kariérovým poradcům konkrétní informace založené na zpětné vazbě o uplatnění absolventů vybraných skupin oborů na trhu práce.

Publikace je rozdělena do devíti kapitol. **První kapitola** se věnuje metodice a způsobu realizace šetření. **Druhá kapitola** obsahuje statistický přehled o nezaměstnanosti absolventů vybraných skupin oborů a jejich vstupu na trh práce a do terciárního vzdělávání. **Třetí kapitola** přináší informace o faktorech ovlivňujících volbu oboru a školy v rozdělení podle skupin maturitních a učebních oborů. **Čtvrtá kapitola** se věnuje hodnocení úrovně vzdělání a získaných kompetencí a **pátá kapitola** porovnání spokojenosti absolventů vybraných skupin oborů s původně vybraným oborem a kategorií vzdělání založené na tzv. hypotetické opakované volbě. **Šestá, sedmá a osmá kapitola** zahrnují údaje o současném uplatnění absolventů středních škol na trhu práce, využití znalostí a dovedností získaných na školách i spokojenosti s různými aspekty zaměstnání. **Devátá kapitola** na rozdíl od předchozích kapitol prezentuje získané výsledky v souhrnném průřezu a najdeme zde charakteristiky jednotlivých vybraných skupin oborů. Závěrečná kapitola pak shrnuje nejdůležitější zjištěné výsledky.

1.1 PŘEDMĚT ANALÝZY A CÍLE ŠETŘENÍ

Záměrem úkolu bylo zmapování situace absolventů středních škol a jejich zkušeností s uplatněním na trhu práce v rozdělení podle vybraných skupin maturitních i učebních oborů a jejich srovnání. Analýza vychází z dat šetření absolventů z roku 2012.¹

Konkrétně se analýza zaměřila na následující výzkumné oblasti:

- Motivace žáků k volbě školy a kategorii vzdělání
- Hodnocení získaného vzdělání a jednotlivých kompetencí
- Míra identifikace absolventů s vystudovaným oborem (hypotetická opakovaná volba)
- Využití praktických i teoretických dovedností získaných na střední škole v prvním zaměstnání
- Stabilita a spokojenost absolventů středních škol v zaměstnání

Všechny uvedené oblasti byly sledovány v rozdělení podle kategorií vzdělání a vybraných skupin oborů.

1.2 SBĚR DAT A POUŽITÁ METODOLOGIE

Šetření se zaměřilo především na absolventy středních škol, kteří již získali zkušenosti s uplatněním na trhu práce. Zároveň bylo třeba zohlednit vývoj na trhu práce, zejména nástup ekonomické krize. Z uvedených důvodů byla jako cílová populace průzkumu zvolena skupina absolventů středních škol 3 roky od ukončení studia na střední škole, to znamená ve školním roce 2008/9, kdy došlo ke skokovému nárůstu nezaměstnanosti absolventů.

Základní technikou sběru dat byl dotazník. **V rámci dotazníku byly sledovány tři základní časové body na vzdělávací a profesní dráze absolventů středních škol – studijní a pracovní záměry v době před ukončením studia na střední škole v roce 2009, uskutečnění těchto záměrů v období bezprostředně po ukončení studia na střední škole a situace v období tří let od ukončení studia na střední škole.**

Sběr dat probíhal v několika etapách, od května do září 2012. Výběr vzorku byl koncipován jako náhodný stratifikovaný výběr, tak, aby byly dodrženy základní proporce z hlediska jednotlivých kategorií vzdělání i početně významných skupin oborů. V první fázi byl proveden náhodný výběr středních odborných škol, na kterých žáci v roce 2008/9 ukončili svoji přípravu, a to podle kategorií vzdělání a skupin oborů. Celkově bylo osloveno 144 škol, z toho adresy absolventů dodalo 85 škol.² Následně bylo osloveno 7535 absolventů, kteří ukončili vzdělávání na střední škole v roce 2009, počet získaných odpovědí byl 1324.

1.3 POPIS SOUBORU

Výběrový soubor zahrnuje odpovědi 1324 respondentů – absolventů středního odborného vzdělání, kteří ukončili střední školu ve školním roce 2008/9. Z celkového počtu tvoří (z hlediska původně studovaných kategorií vzdělání) 494 (37,3 %) absolventi středního vzdělání s výučním listem kategorie H, 39 absolventi středního vzdělání s VL a MZ –

¹ Částečné výsledky z tohoto šetření již byly prezentovány v publikacích Využití kvalifikace absolventů středních škol na trhu práce [Trhlíková, J., 2013] a Přechod absolventů středních škol na trh práce – srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů [Trhlíková, J., 2014].

² Výzkumný záměr, včetně způsobu sběru dat, byl konzultován a schválen Úřadem pro ochranu osobních údajů.

kategorie L0 a 785 (59,3 %) absolventi středního vzdělání s maturitní zkouškou – kategorie M. V rámci sběru dat byly získány okrajově i odpovědi absolventů středního vzdělání s výučním listem kategorie E (6 respondentů, tj. 0,5 %). Celková návratnost dosáhla 17,6 %.

Tab. 1.1: Struktura výběrového souboru – podle kategorií vzdělání

Kategorie vzdělání	Počty respondentů	Procenta respondentů
Stř. vz. s VL – kat. H	494	37,3%
Stř. vz. s VL a MZ – kat. L0	39	2,9%
Stř. vz. s MZ – kat. M	785	59,3%
Stř. vz. s VL – kat. E	6	0,5%
Celkový součet za vybrané kategorie vzdělání	1324	100,0%

S ohledem na nižší zastoupení respondentů v některých skupinách oborů i počty žáků studujících v jednotlivých oborech byly v rámci šetření podrobněji analyzovány pouze vybrané kategorie a skupiny oborů vzdělání. Počty respondentů za jednotlivé kategorie a skupiny oborů jsou uvedeny v následující tabulce. Podrobná struktura je uvedena v tabulce v příloze.

Tab. 1.2: Struktura souboru – podle vybraných kategorií a skupin oborů vzdělání³

	Stř. vz. s VL – kat. H	Stř. vz. s MZ – kat. M
23 Strojírenství a strojírenská výroba	82	60
26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	31	54
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	40	139
63 Ekonomika a administrativa	–	175
65 Gastronomie, hotelnictví a tur.	146	80
66 Obchod	62	–
69 Osobní a provozní služby	50	–
75 Pedagogika, učitelství a sociální práce	–	83
Ostatní skupiny oborů	83	194
Počet respondentů celkem	494	785

Poznámky k použité metodologii:

- Vzorek byl koncipován na základě původně studované kategorie vzdělání a oboru absolventů středních škol, které byly získány ze škol.
- V rámci šetření nebyli osloveni absolventi nejnižších kategorií vzdělání (středního vzdělání bez výučního listu i maturity – kategorie J a C), a to jak z důvodu nízkého počtu žáků vzdělávajících se v těchto oborech, tak i relativní obtížnosti vyplnění dotazníku pro tyto absolventy a specifik jejich pracovního uplatnění (vstup na tzv. chráněný trh práce apod.). Dále nebyla z obdobných důvodů samostatně analyzována kategorie E, kde byl počet odpovědí velmi nízký (6 respondentů).
- V kategorii středního vzdělání s výučním listem a maturitní zkouškou – L0 je počet získaných odpovědí respondentů nízký. Vzhledem k tomu, že cílem jsou podrobnější analýzy zaměřené na vybrané skupiny oborů, nebyla tato kategorie v rámci této části samostatně analyzována.

³ Kategorie E a kategorie L0 nebyly analyzovány.

Pro přehlednost uvádíme v následujícím textu podrobný seznam kategorií, včetně těch, které v publikaci nejsou samostatně analyzovány.

Středoškolské vzdělání – bez výučního listu a maturity

Kategorie J – Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu

Jde o střední odborné (profesní) vzdělání, které je ukončeno závěrečnou zkouškou. Absolventi získají vysvědčení (ne výuční list ani maturitu). Délka vzdělání je 2 roky.

Kategorie C – Praktická škola

Jde o obory vzdělání pro žáky s těžšími a kombinovanými formami zdravotního postižení. Příprava je neprofesní, zaměřená na poskytování základních dovedností pro život, absolventi získají vysvědčení (ne výuční list). Délka vzdělání je 1 nebo 2 roky.

Středoškolské vzdělání – s výučním listem

Kategorie H – Střední odborné vzdělání s výučním listem

Jde o profesní přípravu v tradičních učebních oborech středních odborných učilišť. Absolventi získají výuční list a mohou pokračovat v nástavbovém studiu k získání maturity. Délka vzdělání je 3 roky.

Kategorie E – Nižší střední odborné vzdělání s výučním listem

Jde o odborné (profesní) vzdělání v oborech s nižšími nároky na všeobecnou a odbornou přípravu. Absolventi získají výuční list a jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání. Po absolvování je velmi problematické pokračovat v nástavbovém studiu k získání maturitní zkoušky. Doba přípravy je 2 nebo častěji 3 roky.

Středoškolské vzdělání – s maturitou

Kategorie M – Úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)

Jde o vzdělávání s profesním charakterem, které připravuje žáky pro střední odborné činnosti a nižší řídicí funkce. Absolventi získají maturitní vysvědčení a mohou pokračovat ve vysokoškolském nebo vyšším odborném vzdělávání. Délka studia je 4 roky.

L/0 – Úplné střední odborné vzdělání s maturitou a odborným výcvikem

Jde o střední vzdělání s profesním charakterem, které připravuje žáky pro náročná dělnická povolání a nižší řídicí funkce. Významnou součástí studia je odborný výcvik. Absolventi proto získají maturitní vysvědčení i výuční list a mohou pokračovat ve vysokoškolském nebo vyšším odborném vzdělávání. Délka studia je 4 roky.

K – Úplné střední všeobecné vzdělání (na gymnáziu)

Příprava má všeobecný neprofesní charakter. Absolventi získají maturitu a jsou připraveni pro vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělávání. Existují tři varianty studia: 4leté, 6leté a 8leté.

Středoškolské vzdělání – konzervatoře

P – Vyšší odborné vzdělání v konzervatoři

Jedná se o studium v uměleckých oborech. Absolventi získají vysvědčení o absolutoriu v konzervatoři a diplom absolventa konzervatoře, za jménem pak mohou uvádět označení DiS. („diplomovaný specialista“). Vzdělání lze ukončit i maturitní zkouškou. Délka většiny oborů trvá 6 let a jsou určeny žákům po splnění povinné školní docházky. Výjimku tvoří obor Tanec, který trvá 8 let a je určen žákům po 5. ročníku základní školy.

L5 – Úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou – nástavbové studium

Jde o střední vzdělání s maturitní zkouškou, které je určeno výhradně pro vyučené ve tříletých učebních oborech. Návaznost oborů (tj. jaký nástavbový obor navazuje na jaký obor vyučení) přitom stanovuje vládní nařízení. Absolventi získají maturitní vysvědčení a mohou pokračovat ve vysokoškolském nebo vyšším odborném vzdělávání. Studium trvá v denní formě 2 roky.

2. VSTUP ABSOLVENTŮ NA TRH PRÁCE

2.1 NEZAMĚSTNANOST ABSOLVENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL

Cílem realizovaného šetření bylo zmapovat úspěšnost přechodu absolventů středních škol na trh práce počínaje obdobím nástupu ekonomické krize v roce 2008. Pro interpretaci získaných údajů je proto vhodné nejprve nastínit širší kontext situace na pracovním trhu v tomto období.

V roce 2009 došlo k dramatickému nárůstu nezaměstnanosti v důsledku recese české ekonomiky. Absolventi, kteří jsou na trhu práce tradičně znevýhodněni nedostatkem praktických zkušeností, měli v nepříznivých ekonomických podmínkách ztíženou možnost tuto praxi získat a jejich vstup na trh práce byl obtížnější než v předchozích obdobích.

Nezaměstnanost absolventů škol je tradičně popisována dvěma základními ukazateli, kterými jsou míra nezaměstnanosti a počty uchazečů o zaměstnání (počty nezaměstnaných absolventů). Podíváme-li se na vývoj těchto ukazatelů v posledních letech, můžeme konstatovat, že nezaměstnanost absolventů středních škol kopíruje celkové trendy v nezaměstnanosti, obecně ale platí, že je vyšší než nezaměstnanost pracovníků s praxí. Při srovnání kategorie vyučených a absolventů s maturitní zkouškou můžeme pozorovat výrazný nárůst nezaměstnanosti od začátku krize v obou kategoriích, celková míra nezaměstnanosti se ve sledovaném období držela na vyšší úrovni v kategorii vyučených a zároveň stoupala rychleji než míra nezaměstnanosti absolventů s maturitní zkouškou.

V kategorii absolventů s výučním listem rostla míra nezaměstnanosti „čerstvých absolventů“ od roku 2008, kdy dosáhla 6,9 %, na 13,4 % v roce 2009 a dále na 19,4 % v roce 2010. U absolventů středního vzdělání s maturitní zkouškou (kategorie M) vzrostla z 5,7 % v roce 2008 na 7,8 % v roce 2009 a 10,6 % v roce 2010. V letech 2011–12 dochází k určité stabilizaci, případně i mírnému poklesu míry nezaměstnanosti. Další nárůst můžeme pozorovat v roce 2013, kdy míra nezaměstnanosti „čerstvých“ absolventů s výučním listem dosáhla v dubnu 27,2 %, tedy prakticky čtyřnásobku hodnoty z roku 2008. V kategorii absolventů středního vzdělání s maturitní zkouškou (kategorie M) došlo rovněž ke zvýšení na 14,8 %. U absolventů nástavbového vzdělání (L5) činila míra nezaměstnanosti 29,6 %, u absolventů středního odborného vzdělání s maturitou a odborným výcvikem (L0) 19,3 % [Burdová, J., Vojtěch, J., 2013].

Tento nárůst je zřejmě důsledkem především celkově nepříznivé ekonomické situace, kdy se nevytvářejí pracovní místa a absorpce čerstvých absolventů trhem práce se téměř zastavila. Jedinou kategorií, kde hodnoty míry nezaměstnanosti zůstaly relativně nízké, jsou absolventi gymnázií (4,1 %). To je ovšem dáno skutečností, že většina z nich nevstupuje na trh práce, ale pokračuje v terciárním vzdělávání [Burdová, J., Vojtěch, J., 2013].

Tab. 2.1: Míra nezaměstnanosti „čerstvých“ absolventů středních škol (duben příslušného roku)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Střední vz. s VL – E, H	6,9%	13,4%	19,4%	18,7%	16,7%	27,4%	17,8%
Střední vz. s MZ a odb. výcvikem – L/0	7,5%	10,5%	17,0%	16,0%	12,4%	19,3%	14,2%
Nástavbové vz. – L5	8,0%	13,1%	21,7%	20,6%	17,6%	29,6%	18,5%
Střední vz. s MZ – M	5,7%	7,8%	10,6%	11,4%	9,0%	14,8%	11,6%

Zdroj: Burdová, J., Vojtěch, J.

VÝVOJ NEZAMĚSTNANOSTI VYBRANÝCH SKUPIN OBORŮ

Míra nezaměstnanosti se významně liší nejen podle kategorií vzdělání, ale i podle jednotlivých skupin oborů, podívejme se tedy podrobněji i na vybrané skupiny maturitních i učebních oborů.

Tab. 2.2: Míra nezaměstnanosti „čerstvých absolventů“ středních škol – podle vybraných kategorií a skupin oborů vzdělání (údaje za duben příslušného roku)⁴

	Stř. vz. s VL - kat. H						Stř. vz. s MZ - kat. M					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
23 Strojírenství a strojírenská výroba	11,5%	16,8%	13,9%	11,2%	20,4%	13,1%	9,8%	12,7%	10,2%	7,9%	13,2%	9,7%
26 Elektrotechnika, telekom. a VT	9,0%	14,2%	13,0%	11,7%	20,0%	11,0%	6,9%	10,5%	10,5%	8,6%	17,3%	10,2%
36 Stavebnictví, geodézie a kartogr.	14,8%	22,5%	24,7%	19,4%	33,4%	19,0%	6,9%	10,9%	12,7%	7,8%	13,4%	10,8%
41 Zemědělství a lesnictví	15,5%	20,2%	18,2%	13,7%	24,3%	16,4%	12,2%	16,2%	15,6%	11,5%	22,2%	14,6%
63 Ekonomika a administrativa	x	x	x	x	x	x	7,6%	9,6%	11,6%	10,5%	16,8%	12,7%
65 Gastronomie, hotelnictví a tur.	14,4%	22,1%	22,3%	17,8%	30,5%	19,8%	8,7%	12,8%	13,4%	10,4%	15,4%	13,7%
66 Obchod	14,3%	20,6%	19,2%	17,5%	35,3%	17,9%	x	x	x	x	x	x
69 Osobní a provozní služby	13,9%	17,5%	17,5%	16,4%	26,1%	18,4%	x	x	x	x	x	x
75 Pedagogika, učitelství a soc. práce	x	x	x	x	x	x	6,6%	10,1%	11,4%	9,8%	15,6%	10,3%

Zdroj: Burdová, J., Vojtěch, J.

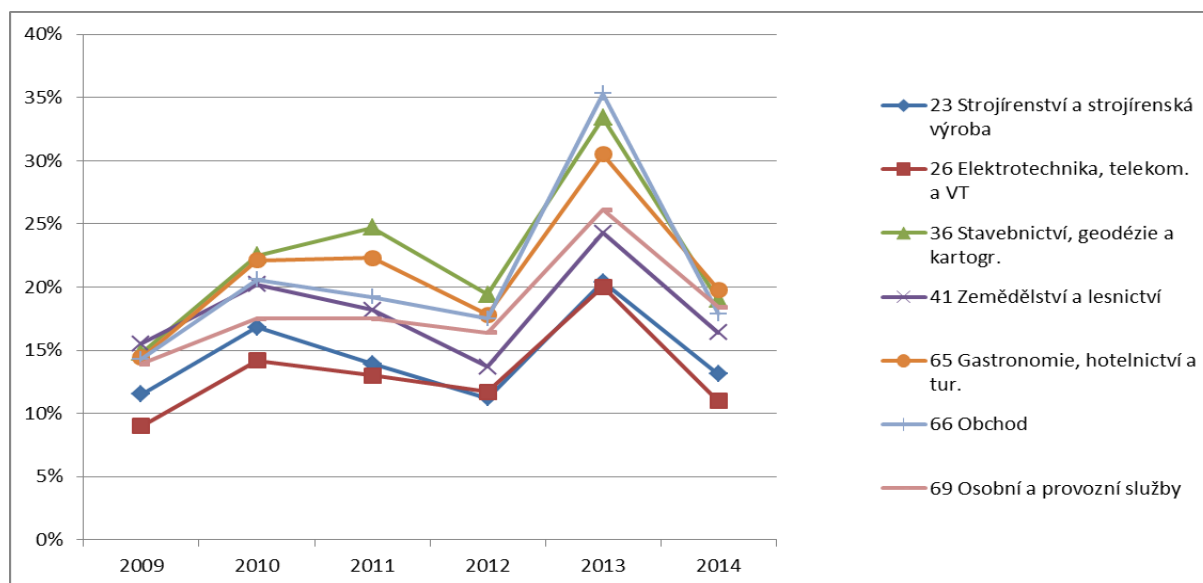
V rámci námi sledovaných skupin oborů se v době vstupu absolventů na trh práce v roce 2008 pohybovala míra nezaměstnanosti v kategorii vyučených mezi 9,0 % a 15,5 %. Nejnižší míru nezaměstnanosti měli vyučení v elektrotechnických oborech (9,0 %) a dále strojaři (11,5 %). V ostatních sledovaných skupinách oborů zakončených výučním listem byla míra nezaměstnanosti vyšší – 14,8 % ve skupině Stavebnictví, geodézie a kartografie, 14,4 % ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus, 14,3 % Obchod a 15,5 % Zemědělství a lesnictví. Do roku 2013 se nejvýrazněji zvýšila míra nezaměstnanosti ve skupině Obchod (35,3 %), Stavebnictví, geodézie a kartografie (33,4 %), Gastronomie, hotelnictví a turismus (30,5 %), naopak relativně nižší zůstala ve skupinách Strojírenství, strojírenská výroba (20,4 %) a Elektrotechnika, telekomunikační a VT (20,0 %). I v těchto skupinách oborů ovšem míra nezaměstnanosti v roce 2013 dosahuje přibližně dvojnásobku oproti hodnotám z roku 2009 [Burdová, J., Chamoutová, D., 2010, 2011, 2012, Burdová, J., Vojtěch, J., 2013]. Naopak v roce 2014 jsou hodnoty již nižší.

V kategorii maturitních oborů v rámci sledovaných skupin byla v roce 2009 nejnižší míra nezaměstnanosti ve skupině pedagogických (6,6 %) a elektrotechnických oborů (6,9 %), dále ve skupinách Stavebnictví, geodézie a kartografie (6,9 %) a Ekonomika a administrativa (7,6 %). Ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus dosáhla 8,7 %. Naopak s nejvyšší mírou nezaměstnanosti se potýkali absolventi zemědělských oborů. (12,2 %). V roce 2013 dosáhla nejnižších hodnot opět ve skupinách Strojírenství a strojírenská výroba (13,2 %) a Stavebnictví, geodézie a kartografie (13,4 %). Poměrně příznivá byla i situace v oboru Pedagogika, učitelství a sociální práce (15,6 %). Naopak relativně nepříznivý vývoj vykazovala skupina elektrotechnických oborů, kde se ve sledovaném období zvýšila míra nezaměstnanosti z 6,9 % na 17,3 % v roce 2013. Celkově nepříznivá situace pak byla v zemědělských oborech, kde se míra nezaměstnanosti, která již v roce 2008 dosahovala

⁴ Údaje převzaty z publikací Nezaměstnanost absolventů se středním a vyšším odborným vzděláním za roky 2010–2013. Dostupné na www.infoabsolvent.cz.

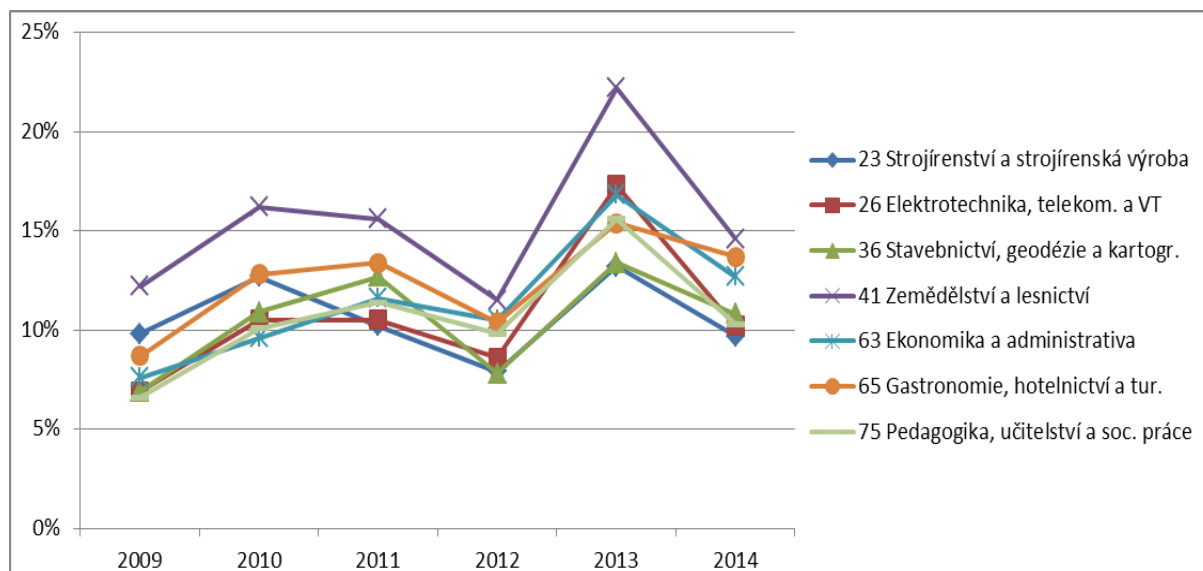
relativně vyšší hodnoty (12,2 %), do roku 2013 ještě výrazně zhoršila (22,2 %). V roce 2014 pak míry nezaměstnanosti dosáhly ve všech skupinách příznivějších hodnot.

Obr. 2.1: Vývoj míry nezaměstnanosti „čerstvých absolventů“ středních škol – podle vybraných skupin učebních oborů (kategorie E+H, hodnoty z dubna příslušného roku)

Zdroj: Burdová, J., Vojtěch, J.

Obr. 2.2: Vývoj míry nezaměstnanosti „čerstvých absolventů“ středních škol – podle vybraných skupin maturitních oborů (kategorie M, hodnoty z dubna příslušného roku)

Zdroj: Burdová, J., Vojtěch, J.

2.2 VSTUP NA TRH PRÁCE A DO TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Absolventi jednotlivých druhů a typů středoškolského studia i různých skupin oborů se výrazně odlišují z hlediska průběhu jejich další vzdělávací dráhy, podívejme se tedy krátce na charakteristiky jednotlivých kategorií vzdělání.

Absolventi gymnázií se prakticky všichni hlásí ke studiu do terciárního vzdělávání, přitom ve šk. roce 2013/14 bylo 91 % z nich přijato k vysokoškolskému studiu a 4 % ke studiu na VOŠ. Ze studentů lyceí pokračovalo v dalším studiu 83 %, z toho 76 % na vysokých školách a 10 % na vyšších odborných školách. Absolventi maturitních oborů kategorie M podávají přihlášky do terciárního vzdělávání rovněž často; ve šk. roce 2013/14 se hlásilo ke studiu na VŠ kolem 72 % absolventů a dalších 15 % ke studiu VOŠ. Bezprostředně po maturitě pak pokračovalo 64 % v dalším studiu, z toho 53 % na VŠ a 13 % na VOŠ. Nižší zájem o studium projevují absolventi kategorie L0, z nichž přihlášku k terciárnímu vzdělávání podalo 40 % a ve studiu pokračovalo 30 % (z toho 25 % na VŠ a 5 % na VOŠ) [Kuchař, P., Vojtěch, J., Kleňha, D., 2014].

Příprava žáků v učebních oborech kategorie H je přirozeně zaměřena především na přímý vstup do praxe. V posledních letech ovšem více než třetina vyučených pokračuje v nástavbovém studiu (kategorie L5), které umožňuje získat maturitní úroveň vzdělání. Ve školním roce 2012/13 bylo do nástavbového studia přijato 7,8 tisíce žáků. Na druhou stranu úspěšnost žáků v nástavbovém studiu není vysoká; asi třetina žáků studium nedokončí, často z důvodu nižší motivace nebo náročnosti maturitní zkoušky. V dálkové formě studuje téměř stejný počet žáků. Podíl žáků, kteří studium úspěšně nedokončí, je zde ještě vyšší než v denní formě studia a pohybuje se kolem 50 % [Vojtěch, J., Chamoutová, D., 2013].

Zájem absolventů nástaveb o pokračování v terciárním vzdělávání je vzhledem k praktickému charakteru přípravy ve srovnání s absolventy jiných kategorií maturitního vzdělání nízký, přesto podíl těch, kteří projeví snahu pokračovat v terciárním vzdělávání, není zanedbatelný. Ke studiu na vyšších odborných školách se hlásí kolem 8 % absolventů nástavbového studia a k vysokoškolskému studiu asi 18–23 % těchto absolventů. Jejich úspěšnost v terciárním vzdělávání ovšem rovněž není příliš vysoká. V roce 2013/14 se přihlásilo do terciárního vzdělávání asi 46 % absolventů nástavbového studia (37 % na VŠ a 11 % na VOŠ), ke studiu bylo přijato 34 % (9 % na VOŠ, 25 % na VŠ) [Kuchař, P., Vojtěch, J., Kleňha, D., 2014].

Nižší úspěšnost ve studiu dokumentují údaje z let 2006 – 2009 z publikace o předčasných odchodech z terciárního vzdělávání [Kleňhová, M., Vojtěch, J., 2011], podle nichž v tomto období ukončilo vysokoškolské studium předčasně 44 % z těch absolventů nástavbového studia, kteří na vysoké školy nastoupili.

ABSOLVENTI VYBRANÝCH SKUPIN MATURITNÍCH OBORŮ A JEJICH PŘECHOD DO TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Z hlediska zájmu i úspěšnosti vstupu absolventů vybraných skupin oborů do terciárního vzdělávání jsou mezi jednotlivými skupinami oborů významné rozdíly. Jak vyplývá z tabulky, jejíž údaje jsou převzaty z publikace Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání [Kuchař, P., Vojtěch, J., Kleňha, D., 2014], pokračují v terciárním vzdělávání v rámci vybraných sledovaných skupin oborů nejčastěji absolventi elektrotechnických a stavebních oborů kategorie M (74 %, resp. 76 %), o něco méně často absolventi maturitních strojírenských (62 %), zemědělských (60 %) a ekonomických (65 %) oborů. Nejmenší podíl absolventů vstupujících do terciárního vzdělávání najdeme v rámci sledovaných maturitních skupin oborů ve skupině 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (53 %).

Zaměříme-li se na vstup absolventů na vyšší odborné školy, tak zatímco v technických oborech se podíl absolventů vstupujících na vyšší odborné školy pohybuje jen kolem 5 %, v zemědělských, ekonomických a gastronomických oborech je toto procento vyšší – přibližně 11–12 %. Největší podíl vstupujících na VOŠ najdeme v oborech 75 Pedagogika, učitelství a sociální práce, kde dosahuje až 24 %.

Na úrovni absolventů nástaveb je opět největší procento pokračujících v terciárním vzdělávání v elektrotechnických oborech (43 %), nižší pak v gastronomických (34 %) a strojírenských oborech (31 %).

Tab. 2.3: Absolventi středních odborných škol přijatí ke studiu v terciárním vzdělávání ve šk. r. 2013/14 – vybrané skupiny oborů vzdělání

	Nástavbové studium – L5				Stř. vz. s MZ – kat. M			
	Počet absolventů kat. L5 ve šk. roce 2013/14	% přijatých do terc. vz. celkem	% přijatých ke studiu na VŠ	% přijatých ke studiu na VOŠ	Počet absolventů kat. M ve šk. roce 2013/14	% přijatých do terc. vz. celkem	% přijatých ke studiu na VŠ	% přijatých ke studiu na VOŠ
23 Strojírenství a strojírenská výroba	297	31%	26%	5%	2180	62%	57%	5%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	196	43%	36%	7%	2841	74%	69%	5%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	82	–	–	–	2309	76%	71%	5%
41 Zemědělství a lesnictví	27	x	x	x	1395	60%	49%	11%
63 Ekonomika a administrativa	–	–	–	–	9270	65%	53%	12%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	267	34%	22%	12%	3346	53%	41%	12%
66 Obchod	50	x	x	x	–	–	–	–
69 Osobní a provozní služby	45	x	x	x	–	–	–	–
75 Pedagogika, učitelství a soc. práce	–	–	–	–	1946	64%	40%	24%

Poznámka: x – údaj není k dispozici

Zdroj: Údaje převzaty z publikace Kuchař, P., Vojtěch, J., Kleňha, D.: Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání, Praha: NÚV, 2014.

3. FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VOLBU STŘEDNÍ ŠKOLY A OBORU

Výběr střední školy a budoucí profese a faktory, které tuto volbu ovlivňují, tvoří často velmi pestrou směs vzájemně provázaných motivů, vnitřních i vnějších vlivů a omezení. Patří k nim na straně žáka především jeho zájmy, schopnosti a motivace, z vnějších vlivů zejména situace na trhu práce, poptávka zaměstnavatelů i míra, v jaké žák a jeho rodiče trh práce reflektují. Ze strany školského systému jsou významnými faktory studijní nabídka, šance na přijetí, dopravní dostupnost škol, prostupnost do dalšího studia a podobně.

V rámci našeho průzkumu jsme se zaměřili na konkrétní faktory, tak jak jejich význam zpětně vnímají sami absolventi škol. Respondenti význam jednotlivých faktorů při rozhodování o volbě oboru hodnotili na čtyřbodové škále (velmi ovlivnil, spíše ovlivnil, spíše neovlivnil, rozhodně neovlivnil).

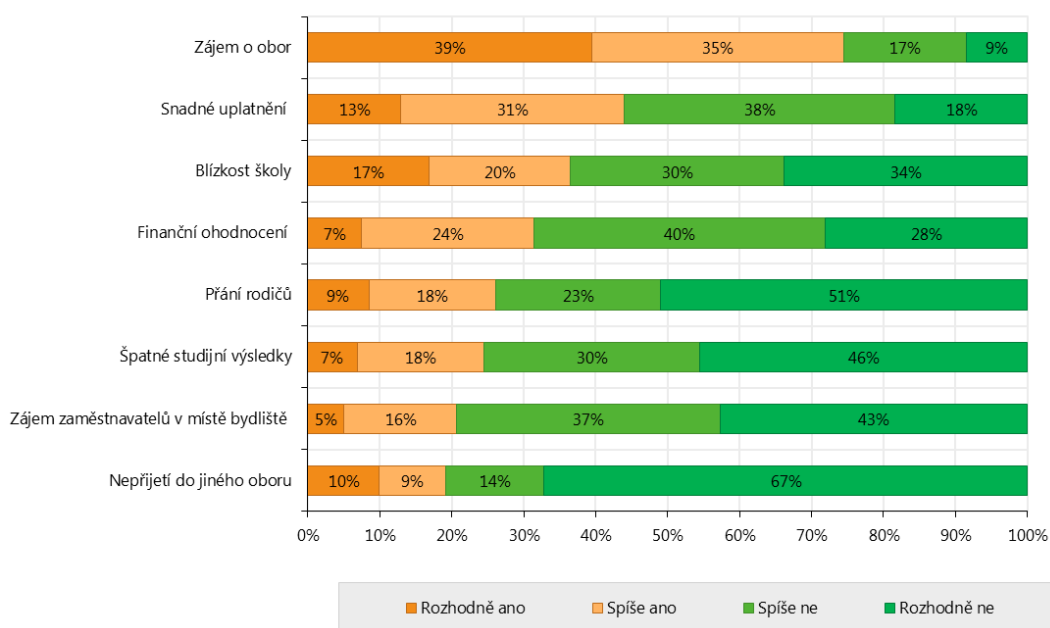
3.1 MOTIVACE ŽÁKŮ PRO VOLBU OBORU – ABSOLVENTI UČEBNÍCH OBORŮ

Zaměříme-li se nejprve na volbu oborového zaměření v kategorii vyučených, pak jednoznačně nejdůležitějším kritériem při výběru oboru vzdělání byl pro žáky směřující do středního vzdělání s výučním listem **zájem o obor**, který vzalo v úvahu 74 % vyučených (přitom rozhodně ovlivnil 39 % a spíše ovlivnil 35 % z nich). Pouze 9 % vyučených uvedlo, že zájem o obor nehrál v jejich rozhodnutí žádnou roli a žáci se rozhodovali na základě jiných faktorů. **Všechny ostatní důvody mají podstatně menší váhu.** Druhý nejvýznamnější důvod, který žáci vzali při svém rozhodování o volbě oboru v úvahu, bylo **snadné uplatnění na trhu práce** (44 %, z toho 13 % rozhodně ano a 31 % spíše ano). Naopak zájem zaměstnavatelů v místě bydliště, tedy konkrétní situace na regionálním trhu práce, hrál při

rozhodování žáků poměrně nízkou roli (5 % rozhodně ano a 16 % spíše ano). Třetím z hlediska frekvence nejčastěji zmiňovaným faktorem byla **blízkost školy** (17 % rozhodně ano a 20 % spíše ano). Dalším motivačním faktorem bylo i předpokládané **finanční ohodnocení oboru na trhu práce**. Převažující odpověď „spíše ano“ (7 % rozhodně ano a 24 % spíše ano) ale naznačuje, že předpokládaná výše platu není pro většinu žáků hlavní motivací, ale spíše jedním z faktorů, které berou při svém rozhodování v úvahu. Obdobný význam mělo **přání rodičů** (9 % rozhodně ano a 18 % spíše ano).

Omezujícími faktory byly pro část vyučených **špatné studijní výsledky**, které významně ovlivnily rozhodnutí o volbě oboru u 7 % vyučených a spíše ovlivnily dalších 18 % z nich, a **nepřijetí na jiný obor** (10 % rozhodně ano a 9 % spíše ano).

Obr. 3.1: Důvody volby oboru studia – kategorie stř. vz. s VL (H) (v % odpovědí, možnost výběru více odpovědí současně)

Shrneme-li uvedené výsledky, pak dominantním důvodem pro volbu oboru v kategorii vyučených je především zájem o obor (74 %), s odstupem pak snadné uplatnění na trhu práce (44 %) a blízkost školy (37 %).

DŮVODY VOLBY OBORU – POROVNÁNÍ SKUPIN UČEBNÍCH OBORŮ

Porovnáme-li jednotlivé skupiny oborů v rámci kategorie vyučených, můžeme určit obory, do kterých žáci vstupují převážně z důvodu zájmu o obor, obory, které žáci preferují z důvodu snadného uplatnění na trhu práce, nebo naopak obory, které žáci častěji volí jako náhradní variantu, tedy při nepřijetí na jiný obor studia nebo z důvodu horších studijních výsledků.

Zájem o obor ovlivnil nejčastěji žáky, kteří **směřovali do učebních oborů strojírenského zaměření (z nich tuto motivaci uvedlo 80 % dotázaných) a oborů služeb (86 %)**. Naopak méně často se na základě zájmu o obor rozhodovali žáci vstupující do stavebních oborů (65 %) a oboru obchod (55 %).

Snadné uplatnění v souladu se signály přicházejícími z trhu práce bylo nejčastější motivací pro žáky vstupující do technických oborů – u strojírenských oborů tuto motivaci uvedlo 55 % a u elektrotechnických oborů 52 % z nich. Podobně u technických oborů bylo častější motivací i finanční ohodnocení (46 % ve strojírenských oborech a 52 % v elektrotechnických), zejména ve srovnání s obory služeb (26 %) a obchodu (11 %). Zájem zaměstnavatelů v místě bydliště, tedy konkrétní situaci na regionálním trhu práce, brali v úvahu opět nejčastěji žáci vstupující do technických oborů, naopak jen velmi málo se na

poptávku v regionu ohlíželi žáci vstupující do oborů služeb a obchodu. Přání rodičů hrálo u většiny oborů obdobnou roli (23 % – 29 %), nejméně ovlivnil názor rodičů žáky vstupující do oborů osobních a provozních služeb (12 %), kteří se rozhodovali převážně dle zájmu o obor.

Špatné studijní výsledky a nepřijetí do jiného oboru limitovaly ve výběru především žáky oboru obchod (35 % a 31 %). Pro tyto žáky byla velmi významným kritériem výběru i blízkost školy, naopak relativně méně často se rozhodovali na základě zájmu o obor (58 %). Špatné studijní výsledky a nepřijetí do jiného oboru uváděli jako faktor ovlivňující výběr oboru častěji i absolventi gastronomických oborů (33%, 28 %), na druhou stranu zde byl ale významným motivačním faktorem i zájem o obor (75 %).

Tab. 3.1: Důvody volby oboru – kategorie stř. vz. s VL (H) – podle vybraných skupin oborů vzdělání⁵ (v % odpovědí rozhodně ano + spíše ano, možnost výběru více odpovědí současně)

Kategorie H	Zájem o obor	Snadné uplatnění	Finanční ohodnocení	Zájem zaměstnavatelů v místě bydliště	Přání rodičů	Špatné studijní výsledky	Nepřijetí do jiného oboru	Blízkost školy
23 Strojírenství a strojírenská výroba	80%	55%	46%	28%	23%	17%	9%	40%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	77%	52%	52%	39%	29%	10%	10%	26%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	65%	45%	48%	23%	25%	25%	13%	25%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	75%	47%	29%	20%	29%	33%	28%	41%
66 Obchod	58%	29%	11%	11%	24%	35%	31%	47%
69 Osobní a provozní služby	86%	48%	26%	8%	12%	14%	14%	22%
Kat. H – bez rozlišení skupiny oborů⁶	74%	44%	31%	21%	26%	24%	19%	36%

DŮVODY VOLBY OBORU – VYBRANÉ SKUPINY UČEBNÍCH OBORŮ

Zaměříme-li se na jednotlivé profily skupin oborů, pak dominantní motivací pro volbu **strojírenských oborů** na učební úrovni byl zájem o obor (80 %), žáci dále významně často uváděli dobré uplatnění (55 %) a finanční ohodnocení (46 %). Naopak menší roli ve srovnání s ostatními skupinami oborů hrály špatné studijní výsledky (17 %) a nepřijetí do jiného oboru (9 %), což potvrzuje, že obory ze skupiny strojírenství si volili žáci převážně ze zájmu o obor a z důvodu očekávání dobrého uplatnění, nikoli jako náhradní vzdělávací volbu.

Ve skupině **Elektrotechnika, telekomunikační a VT** je hlavní motivací opět zájem o obor (77 %), dále snadné uplatnění a finanční ohodnocení (52 %). Poměrně výraznou roli hrál i zájem zaměstnavatelů v místě bydliště (39 % oproti 21 % v průměru). Naopak výrazně méně žáků si zvolilo tento obor z důvodu špatných studijních výsledků (10 % oproti 24 %) nebo nepřijetí do jiného oboru (9 % oproti 19 %), což může souviset s větší náročností oboru. Tento obor si tedy žáci volí jako náhradní jen poměrně výjimečně.

Žáci vstupující do učebních oborů **Stavebnictví, geodézie a kartografie** byli opět nejčastěji motivováni zájmem o obor, ve srovnání s ostatními skupinami oborů hrál ovšem mírně nižší roli (65 % oproti 74 % v průměru). Významnou motivací bylo snadné uplatnění (45 %) a ve srovnání s ostatními byli tito žáci více motivováni i finančním ohodnocením

⁵ Ve skupině 26 Elektrotechnika a telekomunikační a VT je počet respondentů poměrně nízký (N=31). V řádku celkem jsou uvedeny odpovědi všech respondentů za kategorii H, tedy i méně zastoupené skupiny oborů.

⁶ V řádku jsou uvedeny odpovědi všech respondentů dané kategorie, tedy i méně zastoupené skupiny oborů.

(48 % oproti 31 % v průměru). Přibližně čtvrtina žáků vstupovala do stavebních oborů vedle jiného i z důvodu špatných studijních výsledků (což zhruba odpovídá průměru), naopak volbu tohoto oboru jako náhradního z důvodu nepřijetí do jiného oboru uvedlo jen 13 % z nich (oproti 19 % v průměru).

Přibližně tři čtvrtiny žáků oboru **Gastronomie, hotelnictví a turismus** se rozhodli pro tento obor z důvodu zájmu o obor, dále je motivovalo snadné uplatnění (47 %). Naopak méně často předpokládali dobré finanční ohodnocení (29 % dotázaných). Ve srovnání s ostatními obory měly významný vliv na výběr tohoto oborového zaměření špatné studijní výsledky (33 % oproti 24 % v průměru) a nepřijetí do jiného oboru (28 % oproti 19 % v průměru).

Ve skupině **Obchod** byl zájem o obor relativně méně častou motivací než v ostatních skupinách oborů, uvedlo jej jen 58 % dotázaných. Žáci neočekávali ani snadné uplatnění na trhu práce (29 %), ani finanční ohodnocení (jen 11 % oproti 31 % v průměru) a poměrně malou motivaci představoval zájem zaměstnavatelů v místě bydliště (11 % oproti 21 %). Naopak často se rozhodovali podle blízkosti školy (47 %) nebo relativně často si tento obor volili jako náhradní variantu z důvodu nepřijetí do jiného oboru (31 %) nebo kvůli špatným studijním výsledkům (35 %).

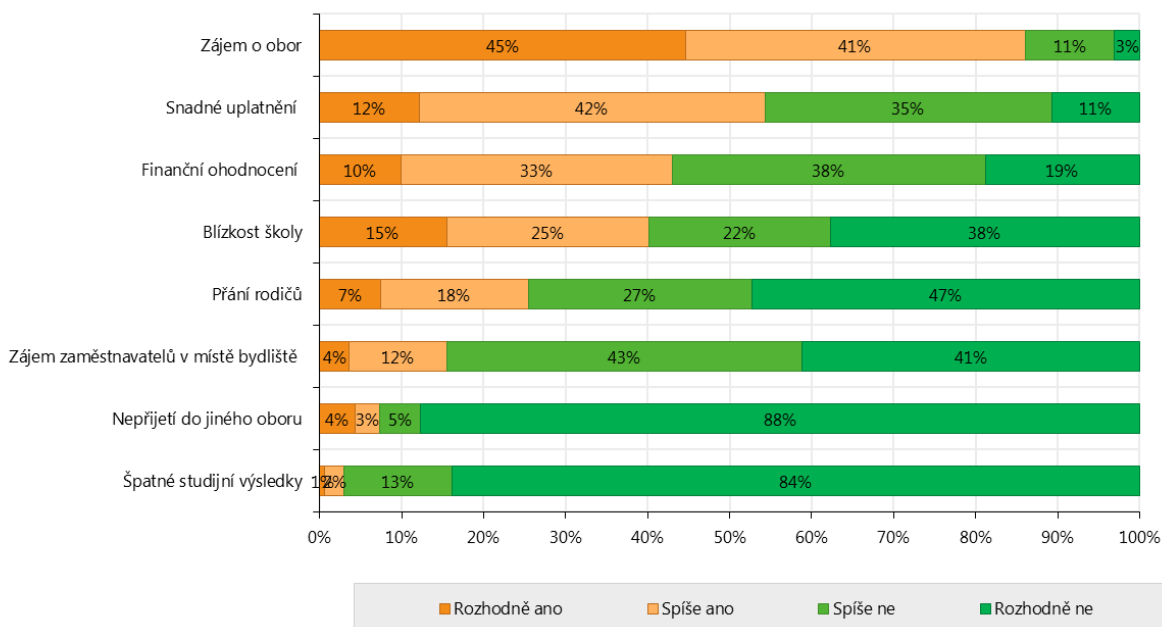
Převažující motivací pro volbu oboru **Osobní a provozní služby** byl zájem o obor (86 %), který je vzhledem k ostatním sledovaným skupinám uváděn nejčastěji, dále snadné uplatnění (48 %). Méně často si tento obor vybírali z důvodu očekávání finančního ohodnocení (26 %). Špatné studijní výsledky a nepřijetí do jiného oboru uváděli relativně méně často (14 %).

3.2 MOTIVACE ŽÁKŮ PRO VOLBU OBORU – ABSOLVENTI MATURITNÍCH OBORŮ

Podobně jako v případě vyučených i v kategorii absolventů maturitních oborů byl nejdůležitějším kritériem pro výběr oboru **zájem o obor. Tuto odpověď uvedlo celkově 86 % dotázaných** (45 % rozhodně ano a 41 % spíše ano). Podíl žáků, kteří uvedli, že zájem o obor nehrál při výběru roli, a rozhodovali se podle jiných kritérií, dosáhl jen 3 %, a byl tedy oproti vyučeným zastoupen podstatně méně často (9 %). Jako druhý nejvýznamnější faktor, který žáci vzali při svém rozhodování o volbě oboru v úvahu, bylo stejně jako u vyučených **snadné uplatnění na trhu práce (54 %**, z toho 12 % rozhodně ano a 42 % spíše ano). Na třetím místě v pořadí najdeme na rozdíl od kategorie vyučených **finanční ohodnocení v oboru**, které představovalo motivaci pro výběr oboru pro **43 % dotázaných** (10 % rozhodně ano a 33 % spíše ano). **Blízkost školy** pak byla významnou motivací pro 40 % dotázaných (15 % rozhodně ano a 25 % spíše ano). **Přání rodičů** rozhodně ovlivnilo 7 % dotázaných a spíše ovlivnilo dalších 18 %. Na rozdíl od vyučených nehrály při rozhodování žáků vstupujících do maturitních oborů tak velkou roli omezující faktory jako **špatné studijní výsledky**, které významně ovlivnily rozhodnutí o volbě oboru jen u 1 % a spíše ovlivnily 2 % (oproti 7 % a 18 % u vyučených) a **nepřijetí na jiný obor** (4 % rozhodně ano a 3 % spíše ano oproti 10 % a 9 % u vyučených).

Zájem zaměstnavatelů v místě bydliště hrál při rozhodování žáků poměrně malou roli (16 %, z toho 4 % rozhodně ano a 12 % spíše ano), což je lehce méně než u vyučených, rozdíl ovšem není příliš výrazný.

Obr. 3.2: Důvody volby oboru studia – kategorie stř. vz. s MZ (M) (v % odpovědí, možnost výběru více odpovědí současně)

DŮVODY VOLBY OBORU – POROVNÁNÍ SKUPIN MATURITNÍCH OBORŮ

Porovnáme-li jednotlivé skupiny oborů na maturitní úrovni, pak **zájem o obor** byl nejvýznamnější motivací ve všech maturitních oborech. V rámci sledovaného vzorku nejčastěji ovlivnil žáky, kteří směřovali do skupiny oborů **stavebnictví** (93 %) a **pedagogiky, učitelství a sociální práce** (92 %). Naopak nejméně často tuto motivaci uváděli budoucí žáci ekonomických oborů (77 %).

Snadné uplatnění na trhu práce podobně jako u vyučených bylo motivací především pro žáky **strojírenských oborů** (80 %) a obecně se u technických oborů na maturitní úrovni častěji objevuje **finanční motivace** (strojírenské obory 70 %, elektrotechnické 61 %, stavebnictví 58 %). Relativně značný význam měl předpokládaný plat i při rozhodování žáků ekonomických oborů (53 %). Naopak jen malou roli hrálo očekávané finanční ohodnocení v rozhodování o volbě oborů ze skupiny Gastronomie, hotelnictví a turismus (15 %) a téměř zanedbatelný význam měla v případě volby pedagogických a sociálních oborů (8 %). **Zájem zaměstnavatelů v místě bydliště** brali v úvahu opět nejčastěji žáci vstupující do strojírenských oborů (40 %), u ostatních sledovaných skupin oborů byl tento podíl podstatně nižší (9–18 %). **Přání rodičů** hrálo významnější roli v případě volby strojírenských (30 %) a ekonomických (33 %) oborů, nižší význam mělo při volbě pedagogicky a sociálně zaměřeného studia (19 %), kde převažoval osobní zájem žáků. **Špatné studijní výsledky** ovlivnily ve srovnání s vyučenými podstatně nižší procento žáků; rozdíly mezi sledovanými skupinami jsou přitom poměrně nízké (1–5 %). **Nepřijetí do jiného oboru** uváděli jako důvod volby oboru v rámci sledovaného vzorku nejčastěji budoucí žáci pedagogických a sociálních oborů (12 %), v ostatních skupinách byl tento podíl nižší (1–8 %).

Tab. 3.2: Důvody volby oboru – kategorie stř. vz. s MZ (M) – podle vybraných skupin oborů vzdělání (v % odpovědi rozhodně ano + spíše ano, možnost výběru více odpovědí současně)

Kategorie M	Zájem o obor	Snadné uplatnění	Finanční ohodnocení	Zájem zaměstnavatelů v místě bydliště	Přání rodičů	Špatné studijní výsledky	Nepřijetí do jiného oboru	Blízkost školy
23 Strojírenství a strojírenská výroba	83%	80%	70%	40%	30%	5%	8%	38%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	87%	61%	61%	9%	22%	4%	4%	37%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	93%	60%	58%	15%	21%	1%	4%	35%
63 Ekonomika a administrativa	77%	61%	53%	15%	33%	2%	8%	61%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	89%	55%	15%	10%	29%	4%	1%	25%
75 Pedagogika, učitelství a soc. práce	92%	35%	8%	18%	19%	5%	12%	31%
Kat. M – bez rozlišení skupiny oborů ⁷	86%	54%	43%	16%	25%	3%	7%	40%

DŮVODY VOLBY OBORU – VYBRANÉ SKUPINY MATURITNÍCH OBORŮ

Zaměříme-li se na profily jednotlivých skupin oborů, pak i na maturitní úrovni byl dominantním motivem pro volbu **strojírenských oborů** zájem o obor (83 %), dále snadné uplatnění (80 %) a finanční ohodnocení (70 %). Významnou roli hrál zájem zaměstnavatelů v místě bydliště (40 % oproti 16 % v průměru). Špatné studijní výsledky a nepřijetí do jiného oboru uvádělo 5 %, resp. 8 % dotázaných, což se příliš neliší od průměru.

Důvodem pro volbu **elektrotechnických oborů** byl opět nejčastěji zájem o obor (87 %). Významnou roli, a to i ve srovnání s ostatními skupinami, hrálo snadné uplatnění na trhu práce (61 %) a finanční ohodnocení (61 %). Blízkost školy vzalo v úvahu 37 % z nich. Poměrně malou roli hrají špatné studijní výsledky a nepřijetí na jinou školu (4 %).

Ve skupině **Stavebnictví, geodézie a kartografie** hrál zájem o obor dominantní roli, uvedla jej naprostá většina dotázaných (93 %). Významný vliv mělo snadné uplatnění (60 %) a finanční ohodnocení (58 %). Blízkost školy hrála roli při rozhodování 35 % žáků vstupujících do těchto oborů. Zájem zaměstnavatelů v místě bydliště zvažovalo jako motivaci pro volbu tohoto oboru přibližně 15 %, což v podstatě odpovídá průměru.

Ekonomika a administrativa. Nejvýznamnějším motivem pro volbu ekonomických oborů byl opět zájem o obor, hrál ovšem mírně menší roli než v případě ostatních oborů (77 % oproti 86 % v průměru). Žáci vstupující do těchto oborů často očekávali, že jim studium oboru přinese snadné uplatnění na trhu práce (61 %) a dobré finanční ohodnocení (51 %). Tato motivace je relativně významná. Velkou roli pak hrála blízkost školy (61 %) a poměrně často i přání rodičů (33 %). Naopak jen okrajově byl důvodem pro výběr tohoto oborového zaměření špatný prospěch (2 %).

Ve skupině **Gastronomie, hotelnictví a turismus** byl zájem o obor důležitým prvkem rozhodování, uvedlo jej 89 % žáků tohoto zaměření. Dále pak žáci často uváděli, že si vybrali tento obor kvůli snadnému uplatnění (55 %), naopak menší význam, a to i ve srovnání s ostatními skupinami oborů, mělo očekávané finanční ohodnocení (15 %). Blízkost školy rovněž nebyla příliš častým motivem pro výběr tohoto oboru (25 %).

⁷ V řádku jsou uvedeny odpovědi všech respondentů dané kategorie, tedy i méně zastoupené skupiny oborů.

Ve skupině **Pedagogika, učitelství a soc. práce** uvedla převážná většina absolventů, že se pro tento obor rozhodla, protože je zajímavý (92 %). Naopak snadné uplatnění uváděli poměrně méně často, i ve srovnání s ostatními skupinami oborů (35 % oproti 54 % v průměru), a jen velmi malé procento si tento obor vybralo z důvodu finančního ohodnocení (8 % oproti 43 % v průměru). Relativně často uváděli blízkost školy (31 %) i nepřijetí na jiný obor (12 %).

4. HODNOCENÍ ÚROVNĚ VZDĚLÁNÍ A ZÍSKANÝCH KOMPETENCÍ

Důležitou součástí zpětného pohledu na připravenost absolventů pro vstup do praxe, případně do terciárního vzdělávání je hodnocení úrovně získaných kompetencí. Šetření zjišťovalo názory absolventů jak na úroveň odborných, tak i tzv. klíčových kompetencí, jako např. schopnosti se rozhodovat, pracovat v týmu, učit se nebo komunikovat a podobně. Vzhledem k tomu, že hodnocení je založeno na subjektivním vyjádření samotných absolventů škol, je třeba zjištěné výsledky vnímat jako vyjádření názoru na získanou úroveň znalostí a dovedností ve vztahu k požadavkům, které byly na absolventy při plnění pracovních úkolů nebo při dalším studiu kladeny, nikoli jako ohodnocení objektivní úrovně získaných znalostí a dovedností.

4.1 HODNOCENÍ VZDĚLÁNÍ A ZÍSKANÝCH KOMPETENCÍ – ABSOLVENTI UČEBNÍCH OBORŮ

Podíváme-li se nejprve na **celkové hodnocení úrovně školní přípravy na učební úrovni, pozitivně ji v rámci sledovaného vzorku hodnotí přibližně 87 % vyučených**. Rozdíly mezi sledovanými skupinami oborů přitom nejsou nijak výrazné. Nejlépe hodnotí vyučení **odborné teoretické znalosti** (92 %). Přitom nejpříznivěji se o jejich úrovni vyjádřili absolventi skupiny Osobní a provozní služby (99 %) a elektrotechnických oborů (94 %).

Tab. 4.1: Hodnocení úrovně vzdělání a jednotlivých získaných kompetencí – kategorie stř. vz. s VL (H) – podle vybraných skupin oborů vzdělání⁸ (v % odpovědí rozhodně ano + spíše ano)

Kategorie H	Celková úroveň školní přípravy	Všeobecné znalosti	Odborné teoretické znalosti	Odborné praktické znalosti a dovednosti	Cizí jazyk	Práce na PC	Komunikační doved.	Samostatné rozhodování	Prezentační dovednosti	Schopnost řešit problémy	Schopnost pracovat v týmu
23 Strojírenství a strojírenská výroba	88%	86%	90%	80%	65%	80%	73%	84%	67%	79%	85%
26 Elektrotechnika, telekom. a VT	90%	84%	94%	87%	55%	71%	74%	74%	65%	81%	80%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	90%	83%	86%	76%	59%	65%	74%	79%	56%	76%	94%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	89%	94%	92%	88%	61%	76%	80%	78%	76%	72%	88%
66 Obchod	84%	87%	86%	78%	58%	86%	73%	80%	73%	71%	81%
69 Osobní a provozní služby	86%	84%	99%	90%	54%	59%	84%	86%	63%	77%	82%
Kat. H – bez rozlišení skupiny oborů ⁹	87%	88%	92%	85%	60%	77%	79%	81%	70%	77%	86%

⁸ Ve skupině 26 Elektrotechnika a telekomunikační a VT jsou údaje spíše orientační (počet respondentů N=31).

⁹ V řádku jsou uvedeny odpovědi všech respondentů dané kategorie, tedy i méně zastoupené skupiny oborů.

Hodnocení v dalších skupinách oborů je ale rovněž převážně pozitivní. **Odborné praktické znalosti** posoudilo v rámci sledovaného vzorku kladně asi **84 % vyučených**. Nejlépe se o nich vyjádřili vyučení skupiny oborů Osobní a provozní služby (90 %), vyučení v elektrotechnických (87 %) a gastronomických oborech (88 %). Relativně nižší je hodnocení odborných praktických znalostí ve skupinách Stavebnictví, geodézie a kartografie (76 %).

Celkově spokojeni jsou vyučení i s úrovní tzv. měkkých dovedností. **K nejlépe hodnoceným kompetencím z hlediska klíčových dovedností patří schopnost pracovat v týmu (86 %) a samostatné rozhodování (81 %). Komunikační dovednosti hodnotí pozitivně 79 % vyučených, prezentační dovednosti 70 % a schopnost řešit problémy 77 % vyučených. Přibližně 79 % vyučených ocenilo kladně i znalost práce na PC. Naopak nejhůře se vyučení vyjádřili o úrovni znalosti cizího jazyka (61 %).**

HODNOCENÍ VZDĚLÁNÍ – VYBRANÉ SKUPINY UČEBNÍCH OBORŮ

Podíváme-li se na profily jednotlivých skupin oborů v rámci kategorie vyučených, pak **absolventi strojírenských oborů** hodnotí v porovnání s ostatními absolventy většinu sledovaných kompetencí na průměrné úrovni. K průměrně hodnoceným patří i celková úroveň školní přípravy (88 % kladných vyjádření). Odborné teoretické znalosti posuzuje pozitivně 90 % vyučených strojařů a odborné praktické znalosti 80 % (oproti průměru 85 %). Úroveň cizího jazyka považuje za spíše nebo určitě dobrou 65 % vyučených ve strojírenských oborech (oproti 60 % v průměru). Úroveň práce na PC považuje za dobrou 80 % z nich, což opět zhruba odpovídá průměru. K dobře hodnoceným kompetencím patří i schopnost samostatného rozhodování (84 %), pracovat v týmu (85 %) a řešit problémy (79 %). Mírně nižší je hodnocení komunikačních dovedností (73 % oproti 79 %). Podobně jako u ostatních skupin oborů hodnotí strojaři méně pozitivně prezentační dovednosti (67 %).

Hodnocení získané úrovně vzdělání i jednotlivých kompetencí u **absolventů elektrotechnických učebních oborů** se rovněž výrazně neodchyluje od průměrného hodnocení. Celkově hodnotí přípravu pozitivně kolem 90 % dotázaných (87 % v průměru) a všeobecné znalosti 84 % (oproti 88 % v průměru). Pozitivní, ale v zásadě obdobný jako u ostatních skupin oborů, je i názor na získanou úroveň odborných teoretických (94 %) a praktických (87 %) znalostí. Dobře je hodnocena schopnost řešit problémy (81 %). Naopak mírně slabší je hodnocení úrovně práce na PC (71 % oproti 79 % v průměru), cizího jazyka (55 % oproti 60 % v průměru) i některých měkkých kompetencí – komunikačních dovedností (74 % oproti 79 %), samostatného rozhodování (74 % oproti 81 %), prezentačních dovedností (65 % oproti 70 % v průměru), schopnosti pracovat v týmu (80 % oproti 86 %).

Ve skupině **stavebnictví** je celkové hodnocení úrovně přípravy z pohledu vyučených opět pozitivní (90 %), některé dílčí kompetence jsou ale hodnoceny mírně hůře než v ostatních skupinách oborů, například všeobecné znalosti (83 % oproti 88 % v průměru), odborné teoretické (86 % oproti 92 % v průměru) a odborné praktické znalosti (76 % oproti 85 % v průměru). Podobně to platí i pro komunikační dovednosti (74 % oproti 79 %). Větší rozdíl oproti průměru se ukazuje v hodnocení znalosti práce na PC, kde se pozitivně vyjádřilo jen 65 % dotázaných oproti 77 % v průměru, a prezentační dovednosti (56 % oproti 70 %). Cizí jazyk je hodnocen stejně jako v ostatních skupinách oborů (59 %). Naopak velmi dobře, a to i ve srovnání s ostatními skupinami oborů, hodnotili absolventi v rámci sledovaného vzorku schopnost pracovat v týmu (94 % oproti 86 % v průměru).

Ve skupině **Gastronomie, hotelnictví a turismus** je většina kompetencí hodnocena přibližně na úrovni průměru. Celkovou úroveň školní přípravy hodnotí kladně 89 % vyučených, velmi dobře, a to i ve srovnání s ostatními skupinami oborů, je hodnocena úroveň všeobecných znalostí (94 %). Odborné teoretické znalosti považuje za velmi nebo spíše dobré 92 % vyučených v této skupině oborů a odborné praktické znalosti 88 %. Podobně jako v jiných skupinách oborů jsou pozitivně hodnoceny klíčové kompetence, jako jsou komunikační dovednosti (80 %), samostatné rozhodování (78 %), schopnost pracovat v týmu (88 %), prezentační dovednosti (76 %) a schopnost řešit problémy (72 %). Práci na PC hodnotí pozitivně 76 % vyučených.

Ve skupině **Obchod** je celkové hodnocení úrovně přípravy rovněž pozitivní (84 %), všeobecné znalosti hodnotí pozitivně 87 % vyučených v tomto oboru, odborné teoretické znalosti 86 %. Relativně nižší je v této skupině hodnocení odborných praktických znalostí (78 % oproti 85 % v průměru), naopak nadprůměrně dobře hodnotili absolventi dotázaní v průzkumu znalosti práce na PC (86 % oproti 77 %).

Ve skupině **Osobní a provozní služby** jsou absolventi rovněž spokojeni s celkovou úrovní školní přípravy v oboru (86 %) a všeobecnými znalostmi (84 %). Výraznější spokojenost vyjadřují se získanou úrovní odborných teoretických (99 % oproti 92 % v průměru) a praktických (90 % oproti 85 % v průměru) dovedností a dále i s měkkými dovednostmi – komunikační schopností (84 %), samostatným rozhodováním (86 %), schopností práce v týmu (82 %), schopností řešit problémy (77 %). Mírně horší je hodnocení znalostí cizího jazyka (54 % oproti 60 % v průměru) a práce na PC (59 % oproti 77 % v průměru).

4.2 HODNOCENÍ VZDĚLÁNÍ A ZÍSKANÝCH KOMPETENCÍ – ABSOLVENTI MATURITNÍCH OBORŮ

V celkovém pohledu hodnotí úroveň školní přípravy i jednotlivé získané kompetence absolventi maturitních oborů příznivě. Spokojenost s úrovní školní přípravy vyjádřilo 92 % absolventů maturitních oborů, tedy mírně větší procento než u absolventů učebních oborů (87 %). Z hlediska porovnání jednotlivých kompetencí absolventi maturitních oborů posuzují nejlépe odborné teoretické znalosti (93 %), dále všeobecné znalosti (83 %), odborné praktické znalosti (79 %) a práci na PC (79 %). Přibližně tři čtvrtiny hodnotí příznivě i další kompetence – komunikační dovednosti, samostatné rozhodování, schopnost řešit problémy a pracovat v týmu. K hůře hodnoceným patří prezentační dovednosti, o jejichž úrovni se kladně vyjádřilo 66 % dotázaných, a pak zejména znalost cizího jazyka, kde je hodnocení nejnižší (61 % kladných hodnocení).

Tab. 4.2: Hodnocení úrovně vzdělání a jednotlivých získaných kompetencí – kategorie stř. vz. S MZ (M) – podle vybraných skupin oborů vzdělání (v % odpovědí rozhodně ano + spíše ano)

Kategorie M	Celková úroveň školní přípravy	Všeobecné znalosti	Odborné teoretické znalosti	Odborné praktické znalosti a dovednosti	Cizí jazyk	Práce na PC	Komunikační dovednosti	Samostatné rozhodování	Prezentační dovednosti	Schopnost řešit problémy	Schopnost pracovat v týmu
23 Strojírenství a strojírenská výroba	93%	85%	99%	83%	40%	90%	77%	82%	67%	85%	72%
26 Elektrotechnika, telekom. a VT	85%	72%	91%	76%	69%	89%	74%	76%	70%	74%	64%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	97%	86%	96%	70%	57%	91%	71%	71%	60%	74%	76%
63 Ekonomika a administrativa	92%	78%	93%	78%	67%	84%	74%	67%	60%	66%	75%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	80%	70%	91%	81%	59%	64%	77%	74%	65%	63%	69%
75 Pedagogika, učitelství a soc. práce	96%	91%	93%	95%	59%	54%	88%	86%	78%	77%	83%
Kat. M – bez rozlišení skupiny oborů ¹⁰	92%	83%	93%	79%	61%	79%	76%	75%	66%	73%	75%

¹⁰ V řádku jsou uvedeny odpovědi všech respondentů dané kategorie, tedy i méně zastoupené skupiny oborů.

HODNOCENÍ VZDĚLÁNÍ – VYBRANÉ SKUPINY MATURITNÍCH OBORŮ

Zaměříme-li se na celkové hodnocení úrovně školní přípravy, nejsou mezi sledovanými skupinami oborů zásadní rozdíly. Celkovou úroveň školní přípravy hodnotila kladně naprostá většina absolventů strojírenských oborů (93 %), stavebních oborů (97 %), ekonomických (92 %) i pedagogických oborů (96 %) a jen mírně nižší bylo hodnocení absolventů elektrotechnických (85 %) a gastronomických oborů (80 %).

Z hlediska posuzování úrovně jednotlivých získaných kompetencí u vybraných skupin oborů jsou rozdíly větší. Absolventi strojírenských oborů hodnotí celkovou úroveň školní přípravy zhruba na úrovni průměru (93 %), pozitivněji pak posuzují odborné teoretické znalosti (99 % oproti 93 % v průměru). Velmi dobré je také hodnocení úrovně práce na PC (90 % oproti 79 % v průměru). Nadprůměrně jsou hodnoceny i schopnost řešit problémy (85 % oproti 83 %) a samostatné rozhodování (82 % oproti 75 %). Přibližně na úrovni průměru je hodnocení úrovně odborných praktických dovedností (83 %) a všeobecných znalostí (85 %) a dále prezentační (67 %) a komunikační (77 %) dovednosti a schopnost práce v týmu (72 %). Naopak výrazně nespokojeni jsou absolventi se znalostí cizího jazyka (40 % oproti 60 % v průměru).

Absolventi **elektrotechnických oborů** hodnotí mírně podprůměrně jak celkovou úroveň školní přípravy (85 % oproti 92 %), tak i úroveň všeobecných znalostí (72 % oproti 83 %). K relativně hůře hodnoceným ve srovnání s ostatními skupinami oborů patří schopnost pracovat v týmu (64 %). Ze sledovaných kompetencí hodnotí nejlépe odborné teoretické znalosti (91 %), což zhruba odpovídá průměru. Odborné praktické dovednosti jsou (na rozdíl od strojírenských oborů, kde jsou hodnoceny velmi pozitivně) na úrovni průměru (76 % oproti 79 % v průměru). Naopak nad průměrem je podobně jako u strojírenských oborů hodnocení získané úrovně práce na PC (89 % oproti 79 %). Pozitivní je i hodnocení úrovně cizího jazyka (69 % kladných odpovědí). Tzv. měkké dovednosti jsou opět převážně na úrovni průměru – komunikační dovednosti hodnotí pozitivně 74 % dotázaných, samostatné rozhodování 76 %, prezentační dovednosti 70 %, schopnost řešit problémy 74 % dotázaných.

Ve skupině **Stavebnictví, geodézie a kartografie** je hodnocení celkové úrovně školní přípravy opět pozitivní, kladně se vyjádřilo 97 % (oproti 92 % v průměru) dotázaných absolventů. Nejlépe absolventi opět hodnotili získané odborné teoretické znalosti (96 %) a podobně jako v předchozích skupinách oborů i dovednosti práce na PC (91 % oproti 79 % v průměru). Dobře posuzovali i všeobecné znalosti (86 %). Naopak odborné praktické znalosti hodnotilo pozitivně 70 % absolventů oproti 79 % v průměru. Cizí jazyk posoudilo kladně 57 % dotázaných, což zhruba odpovídá průměru. Více než 70 % absolventů této skupiny oborů hodnotilo příznivě komunikační dovednosti (76 %), samostatné rozhodování (75 %), schopnost řešit problémy (74 %) i schopnost pracovat v týmu (76 %). Ke slabším pak patří z pohledu absolventů prezentační dovednosti, které posuzuje kladně 60 % dotázaných absolventů této skupiny oborů (oproti 66 % v průměru).

Absolventi ve skupině **Ekonomika a administrativa** posuzují celkovou úroveň přípravy zhruba na úrovni průměru (92 %). Kolem průměru se pohybuje i hodnocení většiny kompetencí – např. odborných teoretických znalostí (93 %) a odborných praktických znalostí (78 %). Úroveň všeobecných znalostí posuzuje kladně 78 % dotázaných (oproti 83 % v průměru), naopak mírně nad průměrem je hodnocena práce na PC (84 % oproti 79 % v průměru) a cizí jazyk (67 % oproti 61 %). Komunikační dovednosti hodnotí pozitivně asi 74 % dotázaných, což odpovídá průměru, podobně jako schopnost pracovat v týmu (75 %). Naopak prezentační dovednosti jsou hodnoceny mírně hůře (60 % oproti 66 % v průměru) a rovněž schopnost řešit problémy je mírně pod průměrem vzorku (66 % proti 73 %).

Absolventi skupiny **Gastronomie, hotelnictví a turismus** v rámci sledovaného vzorku hodnotili celkovou úroveň školní přípravy mírně hůře (80 % oproti 92 % v průměru). Lehce nižší hodnocení se pak projevilo i v názoru absolventů na získanou úroveň všeobecných znalostí (70 % oproti 83 % v průměru) a práce na PC (64 % oproti 79 %). Naopak odborné teoretické znalosti (91 %) a odborné praktické znalosti (81 %) jsou hodnoceny na obdobné úrovni jako u ostatních skupin oborů.

Absolventi skupiny **Pedagogika, učitelství a sociální práce** hodnotili celkovou úroveň školní přípravy velmi pozitivně (96 % kladných odpovědí). Obdobně jako v ostatních skupinách oborů hodnotili velmi dobře odborné teoretické znalosti (93 %). Většinu kompetencí pak ve srovnání s ostatními skupinami oborů hodnotili nad průměrem – všeobecné znalosti (91 %), odborné praktické znalosti (95 % oproti 79 % v průměru). Nad průměrem se pohybuje i hodnocení komunikačních dovedností (88 % oproti 76 %), samostatného rozhodování (86 % oproti 75 %), prezentačních dovedností (78 % oproti 66 %), schopnosti řešit problémy (77 % oproti 73 %) a práce v týmu (83 % oproti 74 %).

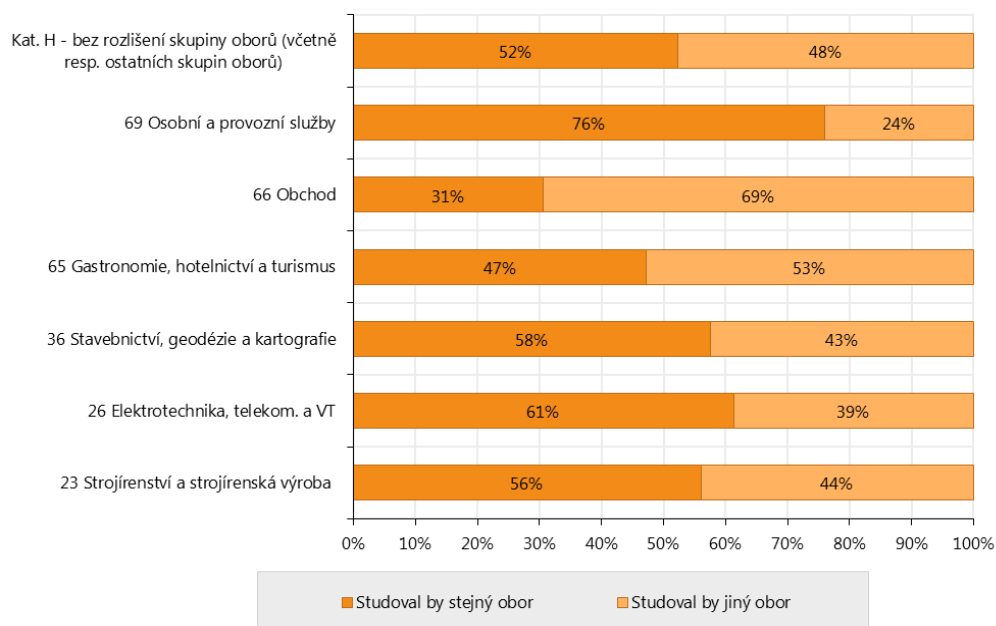
5. SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ ŠKOL S VOLBOU OBORU

5.1 SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ UČEBNÍCH OBORŮ S VÝBĚREM STUDIJNÍHO OBORU

Součástí zpětného posouzení vhodnosti volby vzdělávací cesty je i tzv. míra identifikace s oborem. Tento ukazatel udává procento absolventů daného oboru, kteří by si při opakované hypotetické volbě znovu zvolili stejný studijní obor. V případě dotazování s odstupem 3 let od ukončení studia se do odpovědi promítají již nejen zkušenosti se studiem, ale i možnosti uplatnění na trhu práce nebo pokračování v terciárním vzdělávání, případně u vyučených zkušenosti z nástavbového studia a možnosti získat maturitní úroveň vzdělání a podobně.

Celková míra identifikace s oborem je v kategorii vyučených tradičně nižší než u absolventů maturitních oborů. V rámci tohoto šetření se pouze mírně nadpoloviční většina vyučených vyjádřila (52 %), že by si při hypotetické možnosti opakovat svoji volbu zvolili znovu stejný obor studia.

Obr. 5.1: Míra identifikace s oborem – abs. stř. vz. s VL (kat. H) – 3 roky od ukončení studia na střední škole

Z hlediska jednotlivých skupin oborů se ukazují poměrně značné rozdíly ve spokojenosti se zvoleným oborem. V rámci sledovaných vybraných skupin oborů vyjádřili největší spokojenost s volbou oboru absolventi ve skupině 69 Osobní a provozní služby, z nichž by si stejný obor v rámci sledovaného vzorku znovu zvolilo 76 % dotázaných.

V technických oborech se podíl absolventů, kteří by v případě možnosti zopakovat svoji vzdělávací volbu vybrali znovu stejný obor, **pohybuje kolem 60 %**. **Ve skupině 26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT dosahuje 61 %, ve skupině 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie 58 % a ve skupině 23 Strojírenství a strojírenská výroba rovněž 58 %**. Ve skupině **Gastronomie, hotelnictví a turismus** je míra identifikace s oborem, jinými slovy podíl absolventů, kteří by si zvolili znovu stejný obor relativně nízká (kolem 47 %). V rámci sledovaných skupin je výrazně nejnižší míra identifikace s oborem u absolventů oboru **Obchod**, z nichž by si stejný obor po třech letech zvolila jen asi třetina absolventů (31 %).

Porovnáme-li míru identifikace s oborem z tohoto šetření s výsledky předchozích šetření, pak se ukazuje, že spokojenost, resp. nespokojenost s volbou oboru se příliš nemění. Podle výsledků šetření z roku 2003 procento vyučených, kteří by při hypotetické opakované volbě po třech letech zvolili znovu stejný obor studia, dosahovalo 53 %, tedy prakticky stejné úrovně jako v současnosti. K velkým změnám nedošlo ani při porovnání skupin oborů. V současném šetření vyjádřili největší spokojenost s volbou oboru absolventi ve skupině 69 Osobní a provozní služby, z nichž by si stejný obor v rámci sledovaného vzorku znovu zvolilo 76 % dotázaných. Míra identifikace s oborem byla ve službách poměrně příznivá i v předchozích realizovaných šetřeních; v roce 2000 uvedlo 74 % žáků v závěru studia, že by si zvolili stejný obor a s odstupem 3 let v praxi tento podíl klesl jen mírně (65 %). Míra identifikace s oborem se v technických oborech podle výsledků aktuálního průzkumu pohybuje kolem 60 %, což se příliš neliší od výsledků předchozích šetření, kdy v roce 2003 (po 3 letech od ukončení studia) byla míra identifikace s oborem na obdobné úrovni (59 %) a ve skupině 26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT dosáhla v roce 2003 po 3 letech 56 %. Relativně nejnižší je míra identifikace s oborem u absolventů, kteří se vyučili v oboru 66 Obchod, kde by si stejný obor po třech letech zvolila jen asi třetina z dotázaných absolventů (31 %). Tento podíl je ještě nižší než v předchozím sledovaném období, kdy v roce 2003 byla míra identifikace s oborem u absolventů 3 roky od ukončení střední školy rovněž relativně nízká (kolem 41 %) [Trhlíková, J., Úlovcová, H., Vojtěch, J., 2003].

5.2 DŮVODY HYPOTETICKÉ ZMĚNY OBORU – ABSOLVENTI UČEBNÍCH OBORŮ

Důvody, proč by si absolventi s odstupem 3 let od získání výučního listu zvolili jiný obor, se v jednotlivých skupinách oboru liší.

Ve skupině **Strojírenství a strojírenská výroba** by si jiný obor vybralo v rámci našeho vzorku přibližně 44 % dotázaných. Nejčastějším důvodem byla podobně jako u jiných skupin oborů teoretická preference maturitního oboru (62 %) a dále i nedostatečná připravenost pro studium na VŠ. Skutečností je, že v této skupině přibližně 31 % absolventů z těch, kteří absolvují i nástavbové maturitní studium, pokračuje až do terciárního vzdělávání (v roce 2013/14 bylo přijato z nástavbového studia tohoto zaměření 26 % absolventů ke studiu na VŠ a 5 % na VOŠ). Dalším důvodem hypotetické změny oboru jsou špatné pracovní podmínky (44 %).

Ve skupině **Elektrotechnika, telekomunikační a VT** by si jiný obor zvolilo celkově 39 % dotázaných. Nejfrekventovanějším důvodem je opět preference maturitního oboru (68 %). K dalším patří obtížné hledání zaměstnání (33 %) a špatné pracovní podmínky (33 %). V porovnání s ostatními skupinami oborů jsou ale uváděny relativně málo často.

Ve stavebních oborech jsou nejčastější důvody, proč by si absolventi hypoteticky zvolili raději jiný obor studia, spojeny s problémy s uplatněním na trhu práce – obtížným hledáním zaměstnání (49 %) a špatnými pracovními podmínkami v oboru (43 %), pohybují se ovšem kolem průměru z hlediska ostatních skupin oborů. Absolventi dále uvádějí jako důvod preference jiného oboru, že by raději studovali maturitní obor (47 %). Tento důvod je ovšem ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami oborů zmiňován nejméně často. Naopak poměrně frekventovaným důvodem, a to i ve srovnání s průměrem z ostatních sledovaných oborů, je nízká úroveň přípravy (36 %), naopak v rámci sledovaného vzorku absolventi jako důvod preference jiného oboru neuváděli příliš velkou obtížnost oboru.

Tab. 5.1: Důvody hypotetické změny oboru – abs. stř. vz. s VL (kat. H) – 3 roky od ukončení studia na střední škole (v % odpovědí rozhodně ano + spíše ano)

	23 Strojrenství a strojírenská výroba	26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	66 Obchod	69 Osobní a provozní služby	Kat. H – bez rozlišení skupiny oborů (včetně resp. ostatních skupin oborů)
% absolventů, kteří by zvolili jiný obor	44%	39%	43%	53%	69%	24%	48%
Obor nikdy studovat nechtěl	24%	28%	9%	30%	40%	21%	27%
Obor mě přestal zajímat	30%	29%	14%	39%	38%	18%	31%
Studium bylo příliš náročné	7%	7%	0%	10%	6%	10%	8%
Úroveň přípravy v oboru byla nízká	27%	21%	36%	31%	35%	24%	30%
Vybral bych si raději maturitní obor	62%	68%	47%	69%	78%	54%	65%
Nebyl jsem dobře připraven pro studium na VŠ	40%	17%	35%	37%	39%	24%	35%
Obor není perspektivní	21%	33%	12%	36%	49%	32%	32%
V oboru jsou nízké platy	39%	29%	32%	66%	67%	54%	54%
V oboru se obtížně hledá zaměstnání	36%	33%	49%	44%	61%	66%	47%
V oboru jsou špatné pracovní podmínky	46%	33%	43%	51%	38%	35%	44%

Gastronomie, hotelnictví a turismus. V této skupině je celkové procento absolventů, kteří by preferovali jiný obor, poměrně vysoké – kolem 53 %. Nejčastěji uváděným důvodem preference jiného oboru je podobně jako v ostatních skupinách hypotetická volba oboru zakončeného maturitní zkouškou. Jako jeden z důvodů volby jiného oboru jej uvedlo 69 % z těch, kteří by si vybrali jiný obor. Výraznějšími důvody i ve srovnání s ostatními skupinami oborů jsou dále nízké platové ohodnocení (66 %) a špatné pracovní podmínky (51 %).

Ve skupině **Obchod** je v rámci našeho průzkumu podíl absolventů, kteří by si zvolili jiný obor studia, nejvyšší (69 %). Nejvýraznějšími důvody jsou preference maturitního oboru (78 %), nízké platy (78 %) a obtížné hledání zaměstnání v oboru (61 %).

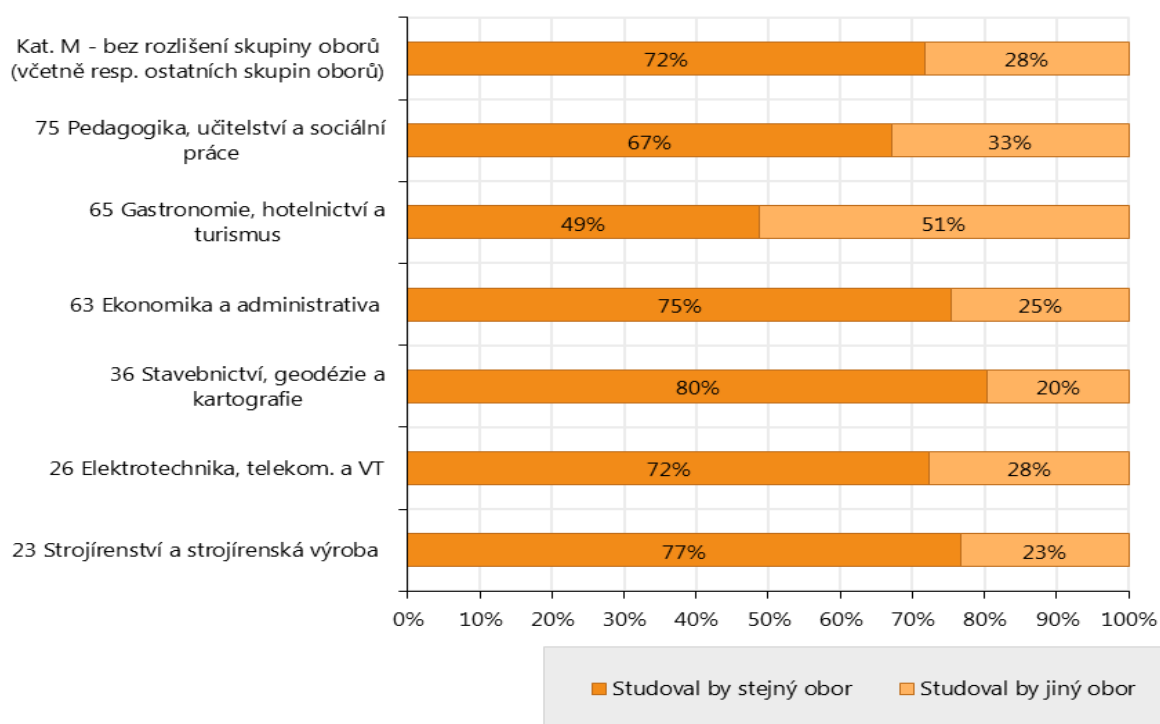
Ve skupině **Osobní a provozní služby** byl v rámci vzorku naopak podíl absolventů, kteří by změnili obor, nejnižší (kolem 24 %), a absolventi jsou tedy s volbou oboru relativně spokojeni. Nejčastější důvody, proč by si vybrali jiný obor studia, jsou hypotetická preference maturitního oboru (54 %), dále pak nízké platy (54 %) a obtížné hledání zaměstnání (66 %).

5.3 SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ MATURITNÍCH OBORŮ S VÝBĚREM STUDIJNÍHO OBORU

Celková spokojenost s volbou oboru je v kategorii absolventů maturitních oborů vyšší než v kategorii vyučených. V rámci sledovaného vzorku by si stejný obor znovu zvolilo kolem 70 % dotázaných. Nejčastěji se míra identifikace s oborem ve sledovaných skupinách oborů pohybuje mezi 70 a 80 % absolventů, kteří by znovu zopakovali svoji volbu oboru. Rozdíly mezi skupinami oborů jsou s výjimkou gastronomických oborů relativně nízké.

Ve skupině 63 **Ekonomika a administrativa** by si stejný obor zvolilo kolem 75 % absolventů, ve skupině 23 **Strojírenství a strojírenská výroba** přibližně 77 %, v **elektrotechnických oborech** 72 % a ve **stavebních oborech** kolem 80 %. Mírně nižší je podíl absolventů, kteří by zopakovali volbu oboru, ve skupině 75 **Pedagogika, učitelství a sociální práce** (67 %). V rámci sledovaných skupin oborů se pak výrazněji odlišuje skupina 65 **Gastronomie, hotelnictví a turismus**, kde by stejný obor zvolila jen asi polovina dotázaných (49%).

Obr. 5.2: Míra identifikace s oborem – abs. stř. vz. s MZ (kat. M) – 3 roky od ukončení studia na střední škole

V porovnání s přechozím šetřením se podíl absolventů maturitních oborů, kteří by zvolili stejný obor studia, mírně zvýšil. Podle výsledků šetření z roku 2007 by si stejný obor zvolilo 66 % absolventů SOŠ, zbývajících 34 % by dalo přednost jinému oboru nebo gymnáziu, zatímco v současnosti tento podíl dosahuje kolem 70 %. Situace se příliš nezměnila u technických oborů, kde k nejspokojenějším s volbou oboru patřili strojaři a elektrotechnici. Z nich by si stejný obor studia zvolilo i v roce 2007 (s odstupem 3 let od ukončení studia kolem) tři čtvrtin dotázaných. Ve skupině 63 **Ekonomika a administrativa** byl tento podíl opět obdobný (v roce 2007 by si stejný obor vybralo kolem 70 % dotázaných oproti 75 % v současnosti). U absolventů **Hotelnictví a turismu** byla v předchozích šetřeních spokojenost s volbou oboru relativně nízká (57 % v roce 2007), přitom v rámci aktuálního průzkumu je podíl těch, kteří by zopakovali volbu tohoto oboru ještě na nižší úrovni (49 %) [Trhlíková, J., Úlovcová, H., Vojtěch, J., 2007].

5.4 DŮVODY HYPOTETICKÉ ZMĚNY OBORU – ABSOLVENTI MATURITNÍCH OBORŮ

Důvody, proč by absolventi maturitních oborů změnili svoji studijní volbu, pokud by ji mohli zopakovat, můžeme rozdělit do několika kategorií. **Do první a nejvíce zastoupené kategorie** spadají problémy s uplatněním na trhu práce. Obtíže se získáním zaměstnání uvádí jako důvod odlišné volby 45 % a nízké platy 35 % z těch absolventů, kteří by zvolili jiný obor studia. Dále do této kategorie spadá i špatná perspektiva oboru (27 %) a špatné pracovní podmínky (23 %). Další kategorií důvodů nespokojenosti tvoří nezáměr o obor, a to jak ztráta zájmu o obor (33 % z těch absolventů, kteří by zvolili jiný obor studia), tak i původní nezáměr o obor, kdy 21 % absolventů uvádí, že by zvolili jiný obor, protože původní obor studovat nechtěli. Do třetí kategorie pak můžeme zařadit neodpovídající úroveň školní přípravy, především nedostatečnou připravenost pro studium na VŠ (33 %), dále pak nedostatečnou úroveň přípravy v oboru (25 %). Poměrně málo častým důvodem pro hypoteticky odlišnou volbu oboru představují příliš vysoké studijní nároky (12 %).

Tab. 5.2: Důvody hypotetické změny oboru – abs. stř. vz. s MZ (kat. M) – 3 roky od ukončení studia na střední škole (v % odpovědi rozhodně ano + spíše ano)

	23 Strojrenství a strojírenská výroba	26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	63 Ekonomika a administrativa	65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	75 Pedagogika, učitelství a sociální práce	Kat. M – bez rozlišení skupiny oborů (včetně resp. ostatních skupin oborů)
% absolventů, kteří by zvolili jiný obor	23%	28%	20%	25%	51%	33%	28%
Obor nikdy studovat nechtěl	26%	15%	10%	23%	29%	27%	21%
Obor mě přestal zajímat	36%	32%	27%	32%	51%	22%	33%
Studium bylo příliš náročné	15%	15%	12%	11%	5%	19%	12%
Úroveň přípravy v oboru byla nízká	30%	27%	12%	24%	46%	19%	25%
Nebyl dobře připraven pro studium na VŠ	27%	52%	21%	34%	39%	38%	33%
Obor není perspektivní	15%	21%	18%	22%	42%	47%	27%
V oboru jsou nízké platy	15%	15%	19%	27%	68%	69%	35%
V oboru se obtížně hledá zaměstnání	27%	44%	44%	43%	43%	67%	45%
V oboru jsou špatné pracovní podmínky	32%	12%	27%	7%	51%	20%	23%

Podívejme se nejprve na důvody pro volbu jiného studijního oboru u těch skupin oborů, kde je vztah absolventů k oboru nejproblematičtější a vstup do praxe jim přinesl největší rozčarování.

Největší nespokojenost se zvoleným oborem na maturitní úrovni uvedli absolventi skupiny **Gastronomie, hotelnictví, turismus**, z nichž by podle svého vyjádření dala při opakované volbě přednost jinému oboru asi polovina. Nejfrekventovanějšími důvody pro hypoteticky odlišnou volbu oboru jsou **podmínky na trhu práce – nízké platové ohodnocení (68 %) a nevhodné pracovní podmínky (51 %)**. Ve srovnání s ostatními skupinami oborů je častěji uváděna i nízká perspektiva oboru (42 %). Dále jsou jako důvod hypoteticky odlišné volby uváděny relativně častěji i ztráta zájmu o obor (51 %) a nízká úroveň přípravy (46 %). Obtížné hledání zaměstnání uvedlo 43 %, což je zhruba kolem průměru ostatních odpovědí.

Ve skupině **75 Pedagogika, učitelství a sociální práce** uvedla asi třetina absolventů, že by dala přednost jinému oboru studia (33 %). Výraznými důvody, a to i ve srovnání s ostatními obory, jsou především nízký plat (69 %) a obtížné hledání zaměstnání (67 %). Dalším důvodem nespokojenosti s oborem je nízká perspektivnost oboru (47 %). Naopak relativně málo často uvádějí absolventi, že by změnili obor, protože je přestal zajímat (22 %), a rovněž s pracovními podmínkami jsou vcelku spokojeni (20 % dotázaných).

Absolventi **strojírenských oborů** jsou se svou volbou relativně spokojeni. Při možnosti zopakovat svoji volbu by preferovalo jiný obor studia jen asi 23 % z nich (oproti 28 % v průměru). Relativně nejvýraznějším důvodem, zejména ve srovnání s ostatními skupinami oborů, jsou **špatné pracovní podmínky** (32 % oproti 23 % v průměru), dále **ztráta zájmu o obor** (36 % oproti 33 % v průměru) a **nízká úroveň přípravy** (30 % oproti 25 % v průměru). Ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami oborů jsou méně častým důvodem problémy při hledání zaměstnání (27 %), což odpovídá relativně příznivé míře nezaměstnanosti.

Ve skupině **26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT** je podíl absolventů, kteří by preferovali jiný obor, mírně vyšší než u strojírenských oborů (28 %), tedy kolem průměru ze sledovaného vzorku. Důvody jsou ovšem odlišné. Nejčastěji je zmiňována **nedostatečná připravenost pro studium na VŠ** (52 %) a obtížné hledání zaměstnání v oboru (44 %).

Ve skupině **36 Stavebnictví, geodézie a kartografie** byl podíl dotázaných, kteří uvedli, že by hypoteticky zvolili jiný studijní obor, relativně nejnižší (20 %). Nejfrekventovanější důvody spočívaly v uplatnění na trhu práce – absolventi uváděli obtížné hledání zaměstnání (44 %), což odpovídá zhruba úrovni průměru, a špatné pracovní podmínky (27 %), které jsou ve srovnání s průměrem uváděny mírně častěji (23 % v průměru).

Absolventi **ekonomických oborů** jsou se svou volbou převážně spokojeni, jiný obor studia by si zvolili přibližně ve 25 % případů. Nejfrekventovanějším důvodem bylo opět obtížné hledání zaměstnání, i když ve srovnání s ostatními skupinami oborů se tento důvod pohybuje na úrovni průměru (43 %). Dalšími uváděnými důvody (ve srovnání s ostatními opět na úrovni průměru) jsou nedostatečná připravenost pro studium na VŠ (34 %) a ztráta zájmu o obor (32 %).

Porovnáme-li důvody nespokojenosti se zvoleným oborem s výsledky předchozích šetření, pak ve skupině Hotelnictví a turismus je ve srovnání s předchozím šetřením nespokojenost absolventů s oborem celkově vyšší. V roce 2007 uvádělo hypoteticky odlišnou volbu kolem 28 % dotázaných oproti současným 51 %, hlavními důvody byla ztráta zájmu o obor (54 %), která je i v současnosti uváděna rovněž často, nejvýznamnějším důvodem jsou ale nízké platy v oboru. Ve strojírenských oborech zůstává podíl absolventů, kteří by změnili obor, poměrně nízký (19 % v roce 2007 a 23 % v roce 2013). Nemění se ani nejfrekventovanější důvod hypoteticky odlišné volby, kterým je ztráta zájmu o obor. Ve skupině Elektrotechnika, telekomunikační a VT byl podíl absolventů, kteří by změnili obor studia, v roce 2007 19 %, v současnosti 28 %. V předchozím šetření byla nejčastějším důvodem ztráta zájmu o obor, v současnosti je to nedostatečná připravenost pro studium na VŠ. Ve skupině Ekonomika a administrativa se podíl absolventů, kteří by preferovali jiný obor studia, příliš nezměnil (22 % v roce 2007, 25 % v současnosti). Stejný zůstává i nejfrekventovanější důvod – obtížné hledání zaměstnání.

5.5 HYPOTETICKÁ OPAKOVANÁ VOLBA ÚROVNĚ VZDĚLÁNÍ – ABSOLVENTI UČEBNÍCH OBORŮ

Jedním z témat šetření byla i otázka, zda by si absolventi středních škol při hypotetické opakované volbě zvolili znovu i stejný stupeň (kategorii) vzdělání. Zde je třeba upozornit, že se jedná o hypotetické subjektivní vyjádření absolventů, které vyjadřuje jejich pocit spokojenosti, resp. nespokojenosti se zvolenou kategorií vzdělání, především s volbou

učební nebo maturitní úrovně. Vyjádření absolventů tedy neznámá, že by jinou vzdělávací volbu skutečně učinili nebo že by byli reálně schopni případnou vyšší úroveň vzdělání úspěšně vystudovat.

Zatímco v případě absolventů maturitních oborů by si stejnou kategorii vzdělání vybrala většina z nich (kolem 74 %), u vyučených se opakovaná hypotetická volba od skutečně realizované volby podstatně liší. **Učební obor bez maturity by si vybrala jen asi čtvrtina dotázaných, přibližně 47 % by preferovalo učební obor s maturitou, tedy kategorii L0, případně absolvování učební oboru a poté nástavby. Přibližně čtvrtina vyučených by preferovala přímo maturitní vzdělání (kategorie M) a 3 % uvedla, že by nejraději zvolila všeobecné vzdělání na gymnáziu.** V této souvislosti je třeba upozornit, že přibližně třetina absolventů učebních oborů vstupuje následně do nástavbového maturitního studia a další přibližně třetina do dálkového studia. Přibližně dvě třetiny absolventů učebních oborů se tedy v průběhu vzdělávací dráhy o získání maturitní úrovně pokusí. Úspěšnost, zejména v dálkové formě studia, ovšem není příliš vysoká.

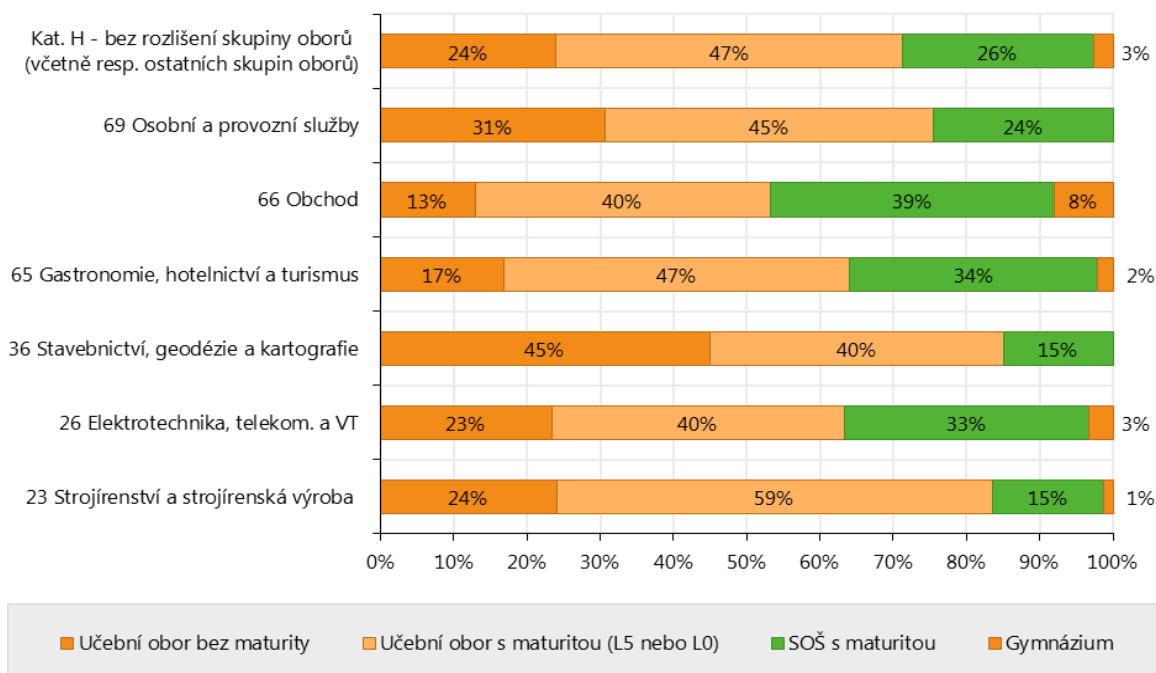
Podívejme se podrobněji na rozdíly mezi sledovanými skupinami oborů z hlediska hypotetické opakované volby úrovně vzdělání.

Stejnou kategorii vzdělání, tedy **vyučení bez maturity, by nejčastěji znovu zvolili absolventi skupiny oborů 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie (45 %)**. Přibližně 40 % z nich by chtělo absolvovat učební obor s maturitní zkouškou, naopak jen 15 % by preferovalo studium maturitního oboru kategorie M.

Ve skupině **69 Osobní a provozní služby** by vyučení (bez maturity) zvolila asi třetina dotázaných (31 %), 45 % by zvolilo učební obor i maturitní zkoušku a 24 % střední vzdělání kategorie M.

Ve skupině **23 Strojírenství a strojírenská výroba** by přibližně 24 % zopakovalo svoji volbu. Nejčastěji by absolventi strojírenských oborů preferovali kombinaci učební oboru a maturity (59 %). Naopak v rámci sledovaného vzorku byl v této skupině oborů relativně nižší podíl těch, kteří by zvolili střední vzdělání s maturitní zkouškou kategorie M (15 %).

Obr. 5.3: Hypotetická opakovaná volba kategorie vzdělání – abs. stř. vz. s VL (kat. H) – 3 roky od ukončení studia na střední škole

Relativně větší posun z hlediska vzdělanostních ambicí ve srovnání s původně realizovanou volbou a hypotetický zájem o výběr vyšší kategorie vzdělání najdeme u absolventů elektrotechnických a astronomických oborů a ve skupině Obchod. Ve **skupině**

26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT je podíl absolventů, kteří by zvolili znovu vyučení, přibližně 24 %, kolem 40 % by zvolilo učební obor s maturitní zkouškou, resp. nástavbové studium, a ve srovnání s předchozími skupinami oborů je zde vyšší podíl těch, kteří by preferovali střední vzdělání s maturitní zkouškou kategorie M (33 %). Přibližně 3 % by dala přednost všeobecnému vzdělání na gymnáziu.

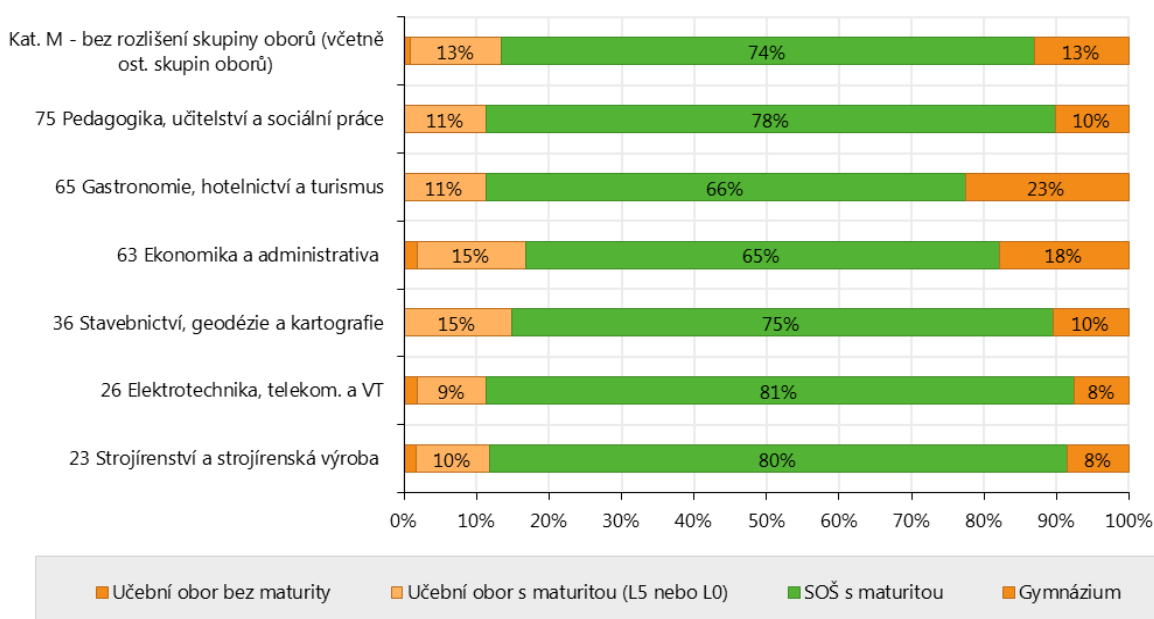
Relativně největší rozdíl mezi původní a preferovanou volbou najdeme ve skupině **66 Obchod**, kde by podle svého vyjádření vyučení bez maturity zvolilo jen asi 13 % dotázaných, 40 % by preferovalo vyučení i maturitní zkoušku a 39 % střední odbornou školu s maturitou. Dalších 8 % pak uvedlo preferenci gymnázia. Výrazný posun k vyšší kategorii vzdělání je patrný i u skupiny **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus**, kde by vyučení zvolilo jen 17 % dotázaných ze sledovaného vzorku, přibližně 47 % kombinaci vyučení a maturitní zkoušky a 34 % střední odbornou školu s maturitou.

5.6 HYPOTETICKÁ OPAKOVANÁ VOLBA ÚROVNĚ VZDĚLÁNÍ – ABSOLVENTI MATURITNÍCH OBORŮ

Zaměříme-li se na opakovanou volbu úrovně vzdělání u maturitních oborů, pak naprostá většina absolventů by si opět zvolila maturitní úroveň vzdělání. Pouze přibližně 13 % dotázaných absolventů kategorie M uvedlo, že by preferovali volbu učebního oboru s maturitou (tedy kategorii L0, případně vyučení s následným studiem nástavby). 13 % dotázaných absolventů by dalo přednost všeobecnému vzdělání na gymnáziu. Samotný učební obor by absolventi preferovali jen výjimečně.

Podíváme-li se na rozdíly v preferencích při opakované volbě z hlediska jednotlivých sledovaných skupin oborů, pak podíly absolventů, kteří by preferovali praktičtěji zaměřené vzdělání, tedy učební obor s maturitou, se u jednotlivých sledovaných kategorií neliší příliš výrazně, nejčastěji takto odpověděli absolventi oborů Ekonomika a administrativa (15 %) a stavebních oborů (15 %). V ostatních skupinách sledovaných v rámci šetření se tento podíl pohyboval mezi 9 % a 11 %. Preferenci gymnázia uváděli častěji v případě hypotetické opakované volby absolventi gastronomických oborů (23 %) a ekonomických oborů (18 %). V ostatních sledovaných skupinách oborů pak dosahoval přibližně 8–10 %.

Obr. 5.4: Hypotetická opakovaná volba úrovně vzdělání – odpovědi absolventů maturitních oborů (kategorie M) s odstupem 3 let od ukončení studia na střední škole

V zásadě můžeme konstatovat, že u maturitních oborů je spokojenost s volbou vzdělání výrazně vyšší a zároveň z hlediska rozdílů mezi skupinami oborů vyrovnanější než u učebních oborů.

6. VYUŽITÍ ZNALOSTÍ A DOVEDNOSTÍ V PRVNÍM ZAMĚŠTNÁNÍ

6.1 VYUŽITÍ ZNALOSTÍ A DOVEDNOSTÍ V PRVNÍM ZAMĚŠTNÁNÍ – UČEBNÍ OBORY

Využití znalostí a dovedností v prvním zaměstnání závisí zejména na skutečnosti, zda absolvent pracuje ve svém oboru, nebo mimo obor, a dále na charakteru zastávané pracovní pozice a na tom, zda odpovídá úrovni získaného vzdělání. Odlišné je samozřejmě využití znalostí a dovedností v případě krátkodobých brigád nebo standardního dlouhodobého pracovního poměru. Určité rozdíly vyplývají i ze samotného oborového zaměření.

Tab. 6.1: Využití znalostí a dovedností v prvním zaměstnání – abs. stř. vz. s VL (kat. H) (v % odpovědí rozhodně ano + spíše ano, bez brigád) ¹¹

Kategorie H	Všeobecné znalosti	Odborné teoretické znalosti	Odborné praktické znalosti	Cizí jazyk	Znalosti PC	Prezentační dovednosti	Komunikační dovednosti	Schopnost řešit problémy	Schopnost pracovat v týmu
23 Strojírenství a strojírenská výroba	70%	73%	79%	10%	40%	21%	67%	78%	73%
26 Elektrotechnika, telekom. a VT	91%	59%	64%	18%	27%	41%	82%	91%	86%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	82%	76%	76%	13%	26%	31%	81%	88%	91%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	69%	61%	58%	23%	36%	39%	81%	79%	97%
66 Obchod	62%	60%	60%	10%	49%	33%	87%	64%	87%
69 Osobní a provozní služby	71%	71%	71%	16%	22%	51%	90%	62%	82%
Kat. H – bez rozlišení skupiny oborů¹² (včetně resp. ostatních skupin oborů)	69%	65%	66%	15%	34%	34%	79%	76%	86%

Vyučení absolventi využili ve svém prvním zaměstnání nejčastěji schopnost pracovat v týmu (86 %), komunikační dovednosti (79 %) a schopnost řešit problémy (76 %). Poměrně často pak uváděli i využití všeobecných znalostí (69 %). Ve srovnání s absolventy maturitních oborů ve svém prvním zaměstnání (bez započtení krátkodobých brigád) využili častěji **získané odborné teoretické (65 %) a odborné praktické (66 %) znalosti** ¹³ (u absolventů maturitních oborů jejich využití uváděla necelá polovina). Naopak méně často potřebovali znalosti práce na PC, které v prvním zaměstnání využilo kolem 34 % vyučených (oproti 63 % u maturantů) a znalosti cizího jazyka (15 % vyučených oproti 24 % v kategorii absolventů maturitních oborů). Tyto skutečnosti odrážejí zřejmě jak odlišný charakter pracovního uplatnění, tak i vyšší podíl vyučených, kteří se uplatňují přímo ve svém oboru. Této otázce se podrobněji věnujeme v následující kapitole.

Ve skupině oborů **23 Strojírenství a strojírenská výroba** potřebovali vyučení ve svém prvním zaměstnání nejčastěji získané odborné praktické (79 %) a teoretické (73 %) znalosti. Relativně často absolventi strojírenských oborů využili také měkké dovednosti, jako jsou

¹¹ Jsou zahrnuti pouze absolventi, kteří uvedli, že ve svém 1. zaměstnání pracovali na smlouvu na dobu určitou, neurčitou, dlouhodobě na DPP nebo DPC a jako OSVČ (vyloučeny byly krátkodobé brigády).

¹² V řádku jsou uvedeny odpovědi všech respondentů dané kategorie, tedy i méně zastoupené skupiny oborů.

¹³ Zaměříme-li se pouze na absolventy učebních oborů, kteří si našli po ukončení střední školy uplatnění přímo ve svém oboru, pak podíl těch, kteří v prvním zaměstnání využili odborné praktické znalosti, dosahuje 91 % a odborné teoretické znalosti využilo 88 %. Vzhledem k poměrně nízkým počtům respondentů v rozdělení podle uplatnění v oboru, kategorie vzdělání i skupiny oborů, jsou ovšem tyto výsledky pouze orientační.

schopnost řešit problémy (78 %) a pracovat v týmu (73 %). Přibližně 40 % uvedlo potřebu dovednosti pracovat na PC a kolem 10 % v prvním zaměstnání využilo znalost cizího jazyka.

Ve skupině **26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT** uváděli vyučení nejčastěji využití všeobecných znalostí (91 %), schopnosti řešit problémy (kolem 91 %) a pracovat v týmu (86 %). Odborné teoretické znalosti využilo kolem 59 % a teoretické 64 %. Znalosti práce na PC v prvním zaměstnání potřebovalo kolem 27 % dotázaných a znalost cizího jazyka přibližně 18 % z nich.

Ve **stavebních oborech** byla struktura využití znalostí a dovedností obdobná jako v předchozích skupinách oborů. Nejčastěji absolventi uváděli využití dovedností – schopnosti pracovat v týmu (91 %), řešit problémy (88 %), komunikační dovednosti (81 %) a dále pak všeobecné znalosti (82 %). Podobně jako strojaři velmi často využili i odborné teoretické a praktické znalosti (kolem 76 %), v případě absolventů pracujících přímo v oboru uvedli využití těchto dovedností všichni dotázaní, vzorek byl ale nízký. K méně často využívaným patřily prezentační dovednosti (31 %), znalost práce na PC (26 %) a cizí jazyk (13 %).

Ve skupině **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus** využili absolventi opět nejčastěji měkké dovednosti – schopnost komunikace (81 %), řešit problémy (79 %) a pracovat v týmu (97 %). Pro přibližně 70 % byly důležité i všeobecné znalosti. Odborné teoretické a praktické znalosti využilo 60 % dotázaných, v případě absolventů pracujících v oboru pak asi 88 %. Mírně vyšší bylo v této skupině oborů využití cizího jazyka, které uvedlo v rámci sledovaného vzorku 23 % dotázaných. Znalosti práce na PC pak potřebovalo přibližně 36 % dotázaných.

Ve skupině **Obchod** uváděli absolventi, že v prvním zaměstnání opět nejčastěji využili komunikační dovednosti (87 %) a schopnost pracovat v týmu (87 %). Ve srovnání s technickými obory uváděli méně často potřebu řešit problémy (64 %) a využití všeobecných dovedností (62 %). Poměrně často potřebovali znalost práce na PC (49 %). Cizí jazyk využilo v rámci sledovaného vzorku jen asi 10 % z nich. Využití odborných teoretických i praktických znalostí uvedlo kolem 60 % dotázaných, v případě absolventů pracujících v oboru pak všichni dotázaní, vzorek byl ale nízký.

Ve skupině **Osobní a provozní služby** patřila k nejvyužívanější dovednosti v prvním zaměstnání schopnost komunikace (90 %) a dále pak práce v týmu (82 %). Více než 70 % dotázaných z této skupiny oborů pak využilo i všeobecné znalosti (71 %), odborné teoretické (71 %) a praktické (71 %) znalosti a dovednosti. Absolventi pracující v oboru využili odborné znalosti v 93 % případů. Poměrně často využili i prezentační dovednosti (49 %). Znalosti na PC využilo pouze kolem 22 % z nich a cizí jazyk asi 16 % dotázaných.

Porovnáme-li na závěr využití znalostí, pak můžeme konstatovat, že odborné teoretické i praktické znalosti využili v prvním zaměstnání nejčastěji vyučení ve strojírenských a stavebních oborech, naopak absolventi elektrotechnických oborů uváděli často potřebu všeobecných znalostí. Cizí jazyk nejčastěji využili absolventi gastronomických oborů a oborů služeb a znalost práce na PC potřebovali nejčastěji absolventi strojírenských oborů a obchodu.

6.2 VYUŽITÍ ZNALOSTÍ A DOVEDNOSTÍ V PRVNÍM ZAMĚSTNÁNÍ – MATURITNÍ OBORY

Ve svém prvním zaměstnání absolventi maturitních oborů podle svého vyjádření nejčastěji využívali tzv. měkké dovednosti. Komunikační dovednosti využilo (rozhodně nebo spíše ano) podle svého vyjádření kolem 75 % absolventů maturitních oborů, schopnost řešit problémy 73 % a schopnost pracovat v týmu 73 %. Z celkového pohledu k často využívaným kompetencím v prvním zaměstnání patřily i znalosti práce na PC (63 %) a všeobecné znalosti (60 %). Odborné teoretické a odborné praktické znalosti využila podle svého vyjádření necelá polovina dotázaných (48 %), což zřejmě souvisí s nižším podílem absolventů pracujících přímo ve svém oboru, případně s kombinací různých forem pracovní činnosti a vysokoškolského studia. Relativně málo často potřebovali absolventi maturitních

oborů znalost cizího jazyka, kterou rozhodně nebo spíše využilo ve svém prvním zaměstnání kolem 24 % dotázaných.

Tab. 6.2: Využití znalostí a dovedností v prvním zaměstnání – abs. stř. vz. s MZ (kat. M) (v % odpovědí rozhodně ano + spíše ano, bez brigád)¹⁴

Kategorie M	Všeobecné znalosti	Odborné teoretické znalosti	Odborné praktické znalosti	Cizí jazyk	Znalosti PC	Prezentační dovednosti	Komunikační dovednosti	Schopnost řešit problémy	Schopnost pracovat v týmu
23 Strojírenství a strojírenská výroba	70%	67%	59%	19%	67%	46%	78%	85%	74%
26 Elektrotechnika, telekom. a VT	38%	46%	38%	22%	50%	26%	57%	67%	46%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	54%	50%	39%	17%	54%	37%	65%	67%	74%
63 Ekonomika a administrativa	61%	41%	46%	34%	79%	46%	73%	73%	70 %
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	54%	41%	46%	32%	49%	51%	83%	82%	82%
75 Pedagogika, učitelství a soc. práce	69%	63%	63%	20%	57%	61%	76%	71%	76%
Kat. M – bez rozlišení skupiny oborů (včetně resp. ostatních skupin oborů)¹⁵	60%	48%	48%	24%	63%	45%	75%	73%	73%

Z pohledu jednotlivých skupin oborů potřebovali **absolventi strojírenských oborů** nejčastěji schopnost řešit problémy (85 %) a další měkké dovednosti jako schopnost komunikace (78 %) a práce v týmu (74 %). Dále uváděli i časté využití všeobecných znalostí (70 %). Podobně jako vyučení poměrně často využívali odborné teoretické (67 %) i odborné praktické dovednosti (59 %), a to i ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami oborů. Naopak nejméně často ve svém prvním zaměstnání využili znalost cizího jazyka (19 %).

Absolventi **elektrotechnických oborů** ve svém prvním zaměstnání nejčastěji využívali opět schopnost řešit problémy (67 %) a komunikační dovednosti (57 %). Relativně často uváděli i potřebu zvládat práci na PC (50 %). Dále necelá polovina z nich využila odborné teoretické znalosti (46 %), méně často pak odborné praktické znalosti (38 %). Podobně jako strojaři poměrně málo často využili znalost cizího jazyka (22 %).

Ve skupině **Stavebnictví, geodézie a kartografie** absolventi uvádějí, že v prvním zaměstnání opět nejčastěji využili měkké dovednosti, v tomto oborovém zaměření nejvíce schopnost pracovat v týmu (74 %), dále komunikační dovednosti (65 %) a schopnost řešit problémy (67 %). Znalost práce na PC využila více než polovina dotázaných z této skupiny oborů (54 %). Odborné teoretické znalosti využila v prvním zaměstnání, podobně jako u většiny sledovaných skupin oborů, přibližně polovina dotázaných (50 %). Pouze 17 % dotázaných této skupiny uvedlo, že v prvním zaměstnání potřebovali znalost cizího jazyka.

Ve skupině **Ekonomika a administrativa** patřily k často využívaným kompetencím v prvním zaměstnání, podobně jako u ostatních sledovaných skupin oborů, schopnost pracovat v týmu (70 %), řešit problémy (73 %) a komunikační dovednosti (73 %), nejčastěji ale absolventi využili schopnost pracovat na PC (79 %). Ve srovnání s ostatními skupinami

¹⁴ Zařazení jsou pouze absolventi, kteří uvedli, že ve svém 1. zaměstnání pracovali na smlouvu na dobu určitou, neurčitou, dlouhodobě na DPP nebo DPČ a jako OSVČ (bez brigád):

¹⁵ V řádce jsou uvedeny odpovědi všech respondentů dané kategorie, tedy i méně zastoupené skupiny oborů.

oborů využili kromě počítačových dovedností častěji i znalosti cizího jazyka (34 %). Odborné teoretické znalosti využilo asi 41 % dotázaných a odborné praktické pak kolem 46 % z nich.

Ve skupině **Gastronomie, hotelnictví a turismus** uvádělo velmi vysoké procento dotázaných potřebu schopnosti komunikace (83 %), řešení problémů (82 %) i práce v týmu (82 %). Všeobecné znalosti potřebovalo podle svého vyjádření kolem 54 % dotázaných. Poměrně často využili i prezentační dovednosti (51 %) a znalosti cizího jazyka (32 %), naopak jen asi polovina potřebovala v prvním zaměstnání znalost práce na PC (49 %). Kolem 44 % uvedlo, že využili odborné teoretické znalosti a 53 % odborné praktické znalosti.

Absolventi pedagogických oborů opět nejvíce využili schopnost komunikace (76 %) a práce v týmu (76 %) i řešení problémů (71 %). Ve větší míře využili i všeobecné znalosti (69 %), odborné teoretické a praktické dovednosti (63 %). Cizí jazyk potřebovala asi pětina dotázaných z této skupiny oborů.

Porovnáme-li na závěr využití znalostí u absolventů maturitních oborů v jejich prvním zaměstnání, pak odborné teoretické a praktické znalosti využili podle svého vyjádření nejčastěji absolventi strojírenských a pedagogických oborů. Znalost práce na PC potřebovali nejčastěji absolventi oboru Ekonomika a administrativa a dále strojaři. Absolventi ekonomických oborů spolu s gastronomickými obory využívali relativně často i znalost cizího jazyka (32 %, resp. 34 % dotázaných). Prezentační dovednosti využili poměrně výrazně častěji absolventi ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální práce. Komunikační dovednosti využili nejčastěji absolventi gastronomických, ekonomických a strojírenských oborů.

7. PRÁCE V OBORU A PRACOVNÍ POZICE ABSOLVENTŮ

7.1 PRACOVNÍ UPLATNĚNÍ V OBORU – ABSOLVENTI UČEBNÍCH OBORŮ

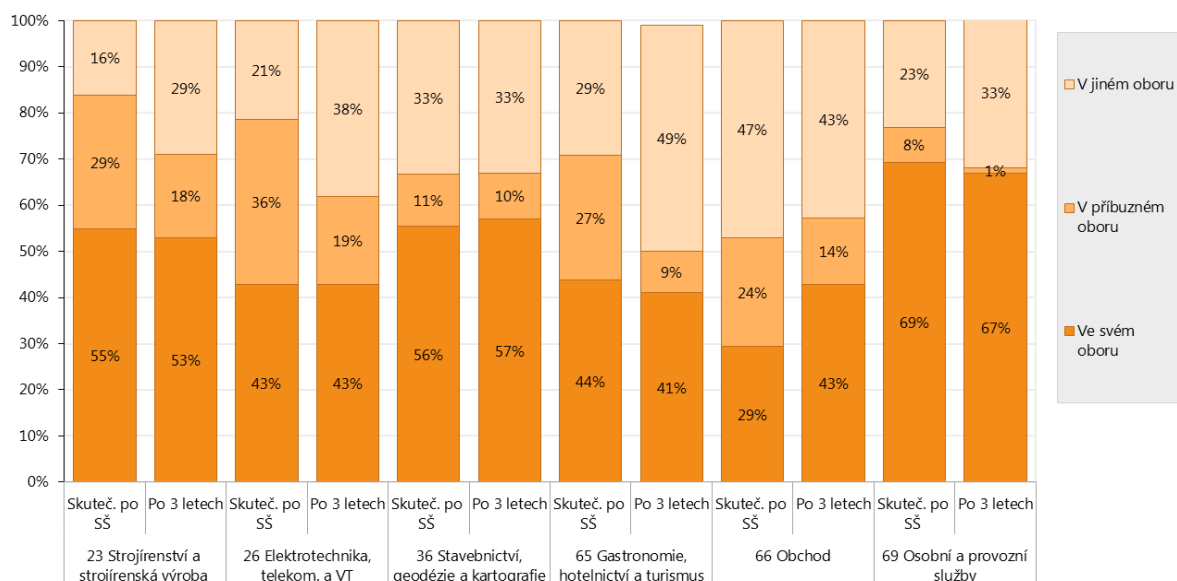
Skutečnost, zda se absolvent po ukončení střední školy uplatní ve svém oboru, je ovlivněna řadou faktorů. Patří k nim zejména zájem samotného absolventa pracovat v oboru, dále celková ekonomická situace, poptávka zaměstnavatelů v oboru, konkrétní situace v místě bydliště, finanční nabídka potenciálního zaměstnavatele, nutnost dojíždění, pracovní podmínky (např. směnný provoz), možnost skloubit práci s případným dalším studiem a řada dalších. Významnou roli v získání zaměstnání obecně hraje i aktivní přístup, flexibilita, schopnosti absolventa a rovněž i možnosti využít kontakty rodičů a přátel v oboru, získaná praxe a další.

V kategorii vyučených v rámci sledovaného vzorku pracovalo tři roky od vyučení v absolvovaném oboru 46 % dotázaných, 15 % uvedlo, že pracuje v příbuzném oboru, a 39 % pracuje podle svého vyjádření v jiném oboru.

Mezi sledovanými skupinami oborů jsou ovšem značné rozdíly. Nejčastěji pracují přímo v oboru absolventi ve skupině Osobní a provozní služby (67 % v oboru, v příbuzném oboru uvedlo práci jen minimum dotázaných), dále absolventi stavebních oborů (57 % v oboru a 10 % v příbuzném oboru) a strojírenských oborů (53 % v oboru a 18 % v příbuzném oboru), méně často absolventi elektrotechnických oborů (43 % v oboru a 19 % v příbuzném oboru), obchodu (43 % a 14 % v příbuzném oboru) a gastronomických oborů (41 % v oboru a 9 % v příbuzném oboru).

Srovnání situace po ukončení studia a s odstupem 3 let ukazuje, že podíly absolventů pracujících přímo v oboru se v tomto období zpravidla příliš neměnily, k větším posunům docházelo v případě, že absolvent začal pracovat v příbuzném oboru nebo mimo obor.

Obr 7.1: Pracovní uplatnění absolventů v oboru – odpovědi absolventů učebních oborů kategorie H s odstupem 3 let od ukončení studia na střední škole¹⁶

PŘÍKLADY PRACOVNÍHO UPLATNĚNÍ V OBORU I MIMO OBOR – ABSOLVENTI UČEBNÍCH OBORŮ

V následujícím textu uvádíme pro ilustraci příklady pracovního uplatnění dotázaných absolventů. Vzhledem k širokému spektru pracovního uplatnění i velikosti vzorku nejsou jednotlivé pozice ani pracovní obory podrobněji kvantifikovány.

Vyučení v oboru 23 Strojírenství a strojírenská výroba se poměrně často uplatnili v automobilovém průmyslu, např. jako automechanik, technik (diagnostik, servisní technik), autoklempíř, dále jako logistik, skladník, nástrojař, obráběč kovů, zámečnick, seřizovač, frézař. Rovněž pracují v hutní výrobě, jako instalatéři nebo v nákladní dopravě. Mimo obor se uplatnili např. jako řidiči, prodavači, zahradníci, v cestovním ruchu a dalších oborech.

Vyučení absolventi ve skupině **26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT** pracovali nejčastěji jako elektrikáři, dále uváděli práci např. jako zkušební technik, IT technik, inspektor provozu vodních elektráren, montér, mimo obor pak pracovali jako ostraha objektu, lisař šamotu, barman a další.

Vyučení ve skupině 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie pracují nejčastěji ve stavebnictví jako zedníci, obkladači, fasádníci a podobně, dále uvádějí i práce mimo obor, např. operační důstojník v oblasti bezpečnosti, tiskař v polygrafii nebo operátor lisu.

Vyučení ve skupině 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus většinou uvedli, že pracují v pohostinství nebo gastronomii jako kuchař, číšník, servírka, pizzař nebo barman. Dále jednotlivě uvádějí např. práci v potravinářském průmyslu (obsluha linky), prodavače, práci v dopravě a logistice (obsluha vozíku, expedient), v oblasti bezpečnosti (ochranka), v administrativě (asistentka účetní, fakturantka) nebo v pojišťovnictví (pojišťovací poradce), případně jako doručovatelka.

Vyučení ve skupině 66 Obchod pracují nejčastěji jako prodavači nebo pokladní. Jednotlivě se uplatnili např. i v oblasti kontroly (zapisovatel), telekomunikace (telefonní operátorka, operátor v call centru), lisař, balič, pracovnice sázkové kanceláře, skladník a p.

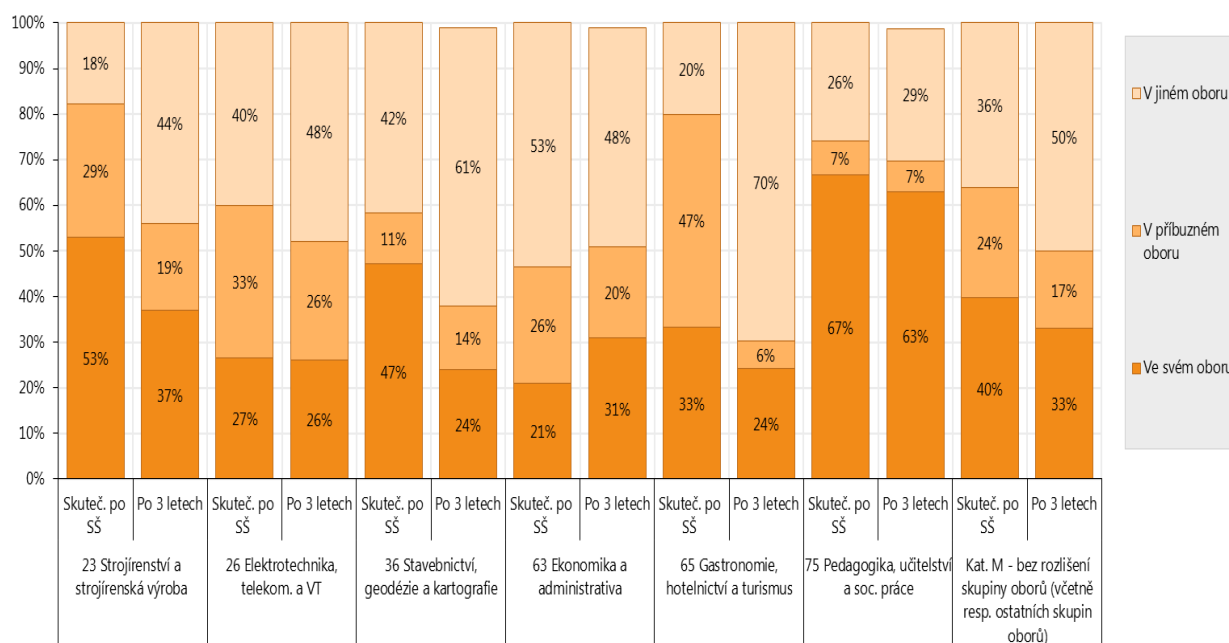
¹⁶ Zahnutý jsou pouze odpovědi absolventů, kteří uvedli, že ve svém 1. zaměstnání pracovali na smlouvu na dobu určitou, neurčitou, dlouhodobě na DPP nebo DPČ a jako OSVČ (vyloučeny byly krátkodobé brigády).

Vyučení ve skupině 69 Služby pracují nejčastěji jako kadeřnice, dále jednotlivě jako prodavač, hostinská, operátor v oblasti kontroly kvality, skladník, doručovatel novinové služby.

7.2 PRACOVNÍ UPLATNĚNÍ V OBORU – ABSOLVENTI MATURITNÍCH OBORŮ

V kategorii maturitních oborů v rámci sledovaného vzorku pracovalo tři roky od ukončení střední školy přímo ve vystudovaném oboru kolem 33 % dotázaných, 17 % uvedlo, že pracují v příbuzném oboru, a kolem 50 % podle svého vyjádření pracuje v jiném oboru. Tyto údaje se vztahují k absolventům, kteří uvedli, že pracovali na pracovní smlouvu na dobu určitou nebo neurčitou, dále na dohodu o provedení práce nebo dohodu o pracovní činnosti, případně jako OSVČ (nejsou zahrnuty krátkodobé brigády). Zároveň jsou ovšem zahrnuti i absolventi středních škol, kteří kombinují pracovní činnost s denním nebo dálkovým studiem na VŠ.

Obr. 7.2: Pracovní uplatnění absolventů v oboru – odpovědi absolventů maturitních oborů kategorie M s odstupem 3 let od ukončení studia na střední škole¹⁷

Mezi sledovanými skupinami oborů jsou v rámci sledovaného vzorku podobně jako u vyučených značné rozdíly. Nejčastěji pracují přímo v oboru absolventi ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální práce (63 % v oboru a 7 % v příbuzném oboru), dále absolventi strojírenských oborů (37 % v oboru a kolem 20 % v příbuzném oboru), absolventi ekonomických oborů (31 % v oboru a kolem 20 % v příbuzném oboru), absolventi elektrotechnických oborů (26 % v oboru a 26 % v příbuzném oboru) a absolventi gastronomických oborů (24 % v oboru a 6 % v příbuzném oboru). Srovnání se situací po ukončení studia a s odstupem 3 let ukazuje, že podíly absolventů pracujících přímo v oboru měly zpravidla spíše klesající tendenci.¹⁸

¹⁷ Zahrnuti jsou pouze odpovědi absolventů, kteří uvedli, že ve svém 1. zaměstnání pracovali na smlouvu na dobu určitou, neurčitou, dlouhodobě na DPP nebo DPČ a jako OSVČ (vyloučeny byly krátkodobé brigády), zároveň jsou ovšem uvedeni i absolventi, kteří pracují během studia na VŠ (např. na DPP, případně DPČ).

¹⁸ Vzhledem k nižším počtům respondentů ve vzorku (v důsledku vyloučení absolventů, kteří ve sledovaném období nevykonávali pracovní aktivitu) je třeba tyto údaje vnímat jako orientační.

PŘÍKLADY PRACOVNÍHO UPLATNĚNÍ V OBORU I MIMO OBOR – ABSOLVENTI MATURITNÍCH OBORŮ

V následujícím textu jsou opět uvedeny pro ilustraci příklady pracovního uplatnění dotázaných absolventů. Vzhledem k širokému spektru pracovního uplatnění i velikosti vzorku nejsou jednotlivé pozice ani pracovní obory podrobněji kvantifikovány.

Absolventi maturitních oborů ve skupině **23 Strojírenství, strojírenská výroba** pracovali například ve strojním průmyslu jako konstruktéři, vývojář-technik, operátoři CNC strojů, projektanti, technicko-administrativní pracovníci. Mimo obor uváděli uplatnění například jako kontrolor, skladník, pojišťovací makléř, webový designér, řidič autobusu MHD a další.

Absolventi maturitních oborů skupiny 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika uváděli, že pracují jako konzultanti v oblasti IT, správci počítačové sítě, technici v oblasti telekomunikací, zdravotnictví, referenti ve veřejné správě a podobně. Mimo obor uvádějí jednotlivě práce např. v oblasti účetnictví, marketingu nebo jako řidiči.

Absolventi maturitních stavebních oborů pracují ve stavebnictví na pozicích referent, technik-rozpočtář, projektant, stavební technik správy nemovitostí a další. Mimo obor se uplatnili např. jako pracovníci v obchodě, prodavači, obchodní manažeři, pracovníci skladu, operátoři call centra, poradci ve finančnictví a v administrativě.

Absolventi maturitního oboru Ekonomika a administrativa pracují často v oblasti administrativy a účetnictví jako administrativní pracovnice, asistentky, účetní, referenti ve státní správě (finanční úřad, celní úřad), v oblasti obchodu (zákaznický servis), pojišťovnictví a finančnictví. Dále jednotlivě uvádějí např. práci jako operátoři telemarketingu, doručovatelky, recepční, makléř, redaktor, dispečer, hosteska, městský strážník a další.

Absolventi ve skupině **gastronomických oborů** uvádějí práci v oblasti gastronomie (vedoucí směny, servírka), v oblasti pojišťovnictví, státní správě a službách. Dále i mimo obor jako zubní instrumentářka, operátorka v telemarketingu, obsluha čerpací stanice a další.

Absolventi ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální práce pracují podle svého vyjádření nejčastěji jako učitelky mateřské školky nebo učitelky na prvním stupni, vychovatelky, dále v sociální oblasti (pracovník přímé obslužné péče), dále např. jako asistent pedagoga. Mimo obor jsou uváděna pracovní uplatnění jako zapisovatel u soudu, referent v administrativě, recepční, pokladní, zásobovač a další.

8. SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ V SOUČASNÉM ZAMĚSTNÁNÍ (3 ROKY OD UKONČENÍ STUDIA NA STŘEDNÍ ŠKOLE)

8.1 SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ V SOUČASNÉM ZAMĚSTNÁNÍ – UČEBNÍ OBORY

Absolventi učebních oborů vyjádřili ve sledovaném období 3 let od ukončení střední školy poměrně vysokou spokojenost se zaměstnáním (74 %). Podobně jako absolventi maturitních oborů jsou nejvíce spokojeni s kolektivem spolupracovníků (84 %). Dále vyjadřují spokojenost s perspektivou firmy (77 %), pracovní pozicí (73%), zajímavostí práce (73 %), pracovními podmínkami (70 %). Naopak poměrně nespokojeni jsou s platovými podmínkami (52 %) a kriticky se vyjadřují ke způsobu řízení a vedení ve firmě (61 %).

Porovnáme-li jednotlivé vybrané skupiny oborů, pak můžeme konstatovat, že z hlediska odpovědi na otázku, zda zaměstnání splňuje jejich představy, tedy celkové spokojenosti, nejsou mezi většinou sledovaných skupin oborů zásadní rozdíly;

nejčastěji se procento (rozhodně nebo spíše) spokojených pohybuje mezi 73 % a 76 %. Nejčastěji přitom našli **zaměstnání, které splňuje jejich představu, absolventi skupiny oborů Stavebnictví, geodézie a kartografie (79 %).** Tato skutečnost je zřejmě ovlivněna tím, že se jedná o absolventy, kteří vstupovali na trh práce v roce 2009/10. V současnosti je vzhledem k rostoucí míře nezaměstnanosti postavení těchto absolventů problematické. Relativně nejmenší spokojenost vyjádřili absolventi skupiny Obchod (68 %).

Ve skupině **23 Strojírnoství a strojírenská výroba** uvedlo 73 % dotázaných absolventů, že současné zaměstnání rozhodně nebo spíše splňuje jejich představu, což zhruba odpovídá průměru z ostatních skupin oborů. Nejvíce absolventů vyjádřilo spokojenost s kolektivem pracovníků (86 %), dále pak s perspektivou firmy (76 %), což rovněž zhruba odpovídá průměrným hodnotám. Spokojenost s jistotou zaměstnání vyjádřilo kolem 67 % dotázaných (rovněž kolem průměru). Mírně nižší ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami oborů je spokojenost vyučených ve strojírenských oborech s pracovními podmínkami (63 % oproti 70 %) a pracovní pozicí (68 % oproti 73 %). Spokojenost s výší platu je podobně jako u ostatních skupin nízká (49 %).

Absolventi **učebních elektrotechnických oborů** jsou se současným zaměstnáním vcelku spokojeni, zaměstnání splnilo (rozhodně nebo spíše) představu 76 % z nich, což přibližně odpovídá průměru. Vysokou spokojenost podobně jako v ostatních skupinách oborů vyjadřují s kolektivem pracovníků (90 %). Podíl spokojených se ve většině dalších sledovaných aspektů pohybuje kolem 70 %. S perspektivou firmy vyjádřilo spokojenost 71 % vyučených v této skupině oborů (oproti 77 % v průměru), s pracovní pozicí a zajímavostí práce rovněž 71 %, což je zhruba hodnota průměru. Relativně vysoký podíl dotázaných vyjádřil spokojenost s vedením firem (71 % oproti 61 % v průměru). Nejméně spokojeni jsou stejně jako vyučení v ostatních skupinách oborů s platovými podmínkami (48 %).

Ve skupině stavebnictví, geodézie a kartografie získalo pracovní uplatnění, které splňuje jejich představu, kolem 79 % vyučených. Celkově je v rámci sledovaného vzorku spokojenost vyučených stavařů s jednotlivými aspekty zaměstnání relativně vysoká. Nejspokojenější jsou stejně jako v jiných skupinách oborů s kolektivem pracovníků (88 %). Přibližně 80 % vyjádřilo spokojenost s pracovními podmínkami, perspektivou firmy, pracovní pozicí i zajímavostí práce. Relativně vyšší je spokojenost i s tradičně hůře hodnocenými aspekty – způsobem vedení firmy (73 % oproti 61 % za průměr) a platem (65 % oproti 52 %).

Ve skupině **Gastronomie, hotelnictví a turismus** se celková spokojenost i spokojenost s jednotlivými aspekty zaměstnání pohybuje na úrovni průměrných hodnot. Celkově splnilo zaměstnání představu asi 78 % dotázaných. Relativně méně spokojeni jsou absolventi podobně jako v ostatních skupinách oborů s jistotou zaměstnání (68 %), způsobem vedení firmy (62 %) a platovými podmínkami (58 %).

Ve skupině **Obchod** je celková spokojenost absolventů relativně nižší – 68 %. Nižší je ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami i v dalších aspektech – s pracovní pozicí a zajímavostí práce vyjádřilo spokojenost jen 56 % dotázaných (oproti 73 % v průměru), s vedením firmy 54 % dotázaných oproti 61 % v průměru) a s platovými podmínkami 43 % (oproti 52 % v průměru). Naopak vyšší spokojenost vyjádřili tito absolventi s perspektivou firmy a kolektivem spolupracovníků.

Ve skupině **Osobní a provozní služby** je celková spokojenost zhruba na úrovni průměru. Nejvíce spokojeni jsou stejně jako v ostatních skupinách s kolektivem spolupracovníků (86 %). Ve srovnání s ostatními skupinami oborů vyjadřují tito absolventi mírně vyšší spokojenost s pracovní pozicí a zajímavostí práce (obojí 83 % oproti 73 %). Pozitivní je i hodnocení pracovních podmínek (77 % oproti 70 %) a jistoty zaměstnání 73 % (oproti 69 %). Naopak výraznější nespokojenost vyjadřují s platovými podmínkami (37 %) a s vedením firmy (47 % oproti 61 %).

Tab. 8.1: Spokojenost absolventů v současném zaměstnání – 3 roky od ukončení studia – abs. stf. vz. s VL (kat. H) (v % odpovědí rozhodně ano + spíše ano)¹⁹

Kategorie H	Celková spokojenost	Plat	Pracovní podmínky	Perspektiva firmy	Pracovní pozice	Zajímavost práce	Jistota zaměstnání	Kolektiv pracovníků	Vedení firmy, způsob řízení
23 Strojírenství a strojírenská výroba	73%	49%	63%	76%	68%	68%	67%	86%	54%
26 Elektrotechnika, telekom. a VT	76%	48%	67%	71%	71%	71%	71%	90%	71%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	79%	65%	81%	81%	81%	81%	72%	88%	73%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	78%	58%	72%	78%	75%	75%	68%	81%	62%
66 Obchod	68%	43%	74%	85%	56%	56%	67%	93%	54%
69 Osobní a provozní služby	73%	37%	77%	73%	83%	83%	73%	87%	47%
Kat. H – bez rozlišení sk. ob. ²⁰	74%	52%	70%	77%	73%	73%	68%	84%	61%

8.2 SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ V SOUČASNÉM ZAMĚSTNÁNÍ – MATURITNÍ OBORY

Celkově vyjádřilo spokojenost v zaměstnání přibližně 71 % absolventů maturitních oborů, přitom nejvíce absolventů je spokojeno s kolektivem spolupracovníků (86 %), dále vyjadřují značnou spokojenost s pracovními podmínkami (78 %) a perspektivou firmy (79 %). Se zajímavostí práce je spokojeno kolem 74 % absolventů maturitních oborů, s jistotou zaměstnání 71 % a s pracovní pozicí 70 % z těch absolventů středních oborů s maturitní zkouškou, kteří ve sledovaném období 3 let od ukončení střední školy pracovali jako zaměstnanci na smlouvu na dobu určitou, neurčitou, dlouhodobě na DPP nebo DPČ nebo jako OSVČ.²¹ Mírně menší spokojenost vyjadřovali absolventi se způsobem vedení a řízení firmy (67 %). Nejméně spokojeni jsou absolventi středních škol s maturitní zkouškou – podobně jako vyučení – s platovými podmínkami (61 %).

Zaměříme-li se na rozdíly v celkové spokojenosti podle vybraných skupin maturitních oborů, pak můžeme konstatovat, že rozdíly jsou mírně vyšší než u vyučených. Nejčastěji splňuje zaměstnání představy absolventů ve skupině **Ekonomika a administrativa (82 %)**, dále pak **Strojírenství a strojírenská výroba (75 %)**. Zhruba kolem průměru se pohybuje procento absolventů, kteří uvedli, že zaměstnání (rozhodně nebo spíše) splňuje jejich představu ve skupinách **Elektrotechnika, telekomunikační a VT, Pedagogika, učitelství a sociální práce (70 %)** a dále **Gastronomie, hotelnictví a turismus (67 %)**. Relativně méně často splňuje zaměstnání představu absolventů ve stavebních oborech (60 %).

Ve skupině **23 Strojírenství a strojírenská výroba** uvedlo 75 % dotázaných absolventů maturitních oborů, že současné zaměstnání rozhodně nebo spíše splňuje jejich představu, což je lehce nad průměrem z ostatních skupin oborů. Nejvíce strojařů vyjádřilo spokojenost s kolektivem pracovníků (93 %) a jistotou zaměstnání (93 %). Poměrně vysoká je na

¹⁹ Pouze absolventi, kteří uvedli, že v současnosti pracují na smlouvu na dobu určitou, neurčitou, dlouhodobě na DPP nebo DPČ a jako OSVČ (bez brigád).

²⁰ V řádce jsou uvedeny odpovědi všech respondentů dané kategorie, tedy i méně zastoupené skupiny oborů.

²¹ Vyloučení byli absolventi, kteří pracovali pouze v krátkodobých brigádách.

maturitní úrovni i spokojenost s pracovními podmínkami (82 %) a perspektivou firmy (82 %). Relativně vyšší ve srovnání s ostatními skupinami oborů je i spokojenost s platovými podmínkami (64 % spokojených).

Tab. 8.2: Spokojenost absolventů v současném zaměstnání – 3 roky od ukončení studia – abs. stř. vz. s MZ (kat. M) (v % odpovědi rozhodně ano + spíše ano)²²

Kategorie M	Celková spokojenost – splňuje zaměstnání vaše představy?	Plat	Pracovní podmínky	Perspektiva firmy	Pracovní pozice	Zajímavost práce	Jistota zaměstnání	Kolektiv pracovníků	Vedení firmy, způsob řízení
23 Strojírenství a strojírenská výroba	75%	64%	82%	82%	79%	82%	93%	93%	71%
26 Elektrotechnika, telekom. a VT	70%	48%	78%	61%	61%	57%	65%	83%	57%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	60%	58%	73%	71%	65%	63%	67%	87%	60%
63 Ekonomika a administrativa	82%	62%	82%	87%	79%	81%	65%	87%	72%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	67%	67%	79%	88%	55%	64%	64%	85%	64%
75 Pedagogika, učitelství a soc. práce	70%	63%	72%	77%	74%	88%	81%	84%	77%
Kat. M – bez rozlišení sk. ob. ²³	70%	58%	76%	77%	69%	73%	71%	87%	67%

Absolventi maturitních **elektrotechnických oborů** jsou se současným zaměstnáním vcelku spokojeni, zaměstnání splnilo (rozhodně nebo spíše) představy 70 % z nich, což přibližně odpovídá průměru. Poměrně spokojeni jsou s pracovními podmínkami (78 %) i s kolektivem spolupracovníků (83 %), v ostatních aspektech je ovšem procento spokojených spíše nižší než u ostatních sledovaných skupin maturitních oborů. S jistotou zaměstnání vyjádřilo spokojenost 65 % dotázaných (oproti 71 %), s pracovní pozicí 61 % (oproti 69 %), s perspektivou firmy 61 % (oproti 67 %). Relativně špatně hodnotí zejména zajímavost práce (57 % oproti 73 %) a platové podmínky (48 % oproti 58 %).

Ve skupině stavebnictví, geodézie a kartografie získalo pracovní uplatnění, které splňuje jejich představy, kolem 60 % absolventů. Celkově je v rámci sledovaného vzorku spokojenost stavařů s jednotlivými aspekty zaměstnání na průměrné nebo mírně nižší úrovni. Podobně jako v ostatních skupinách uvádějí stavaři nejčastěji spokojenost s kolektivem pracovníků (87 %). Spokojenost s pracovními podmínkami (73 %) a perspektivou firmy (71 %) byla podle vyjádření absolventů lehce nižší než u většiny ostatních sledovaných skupin oborů.

Ve skupině **Ekonomika a administrativa** je celkové procento absolventů, kteří hodnotí zaměstnání jako odpovídající jejich představám vysoké (82 %). Vysoký je i podíl spokojených s kolektivem pracovníků (87 %), perspektivou firmy (87 % oproti 77 % z průměru sledovaných skupin oborů) a pracovními podmínkami (82 % oproti 76 %). Nižší je naopak podíl spokojených s jistotou zaměstnání (65 % oproti 71 %).

Ve skupině **Gastronomie, hotelnictví a turismus** se celková spokojenost pohybuje na úrovni průměrných hodnot. Celkově splnilo zaměstnání představy asi 67 % dotázaných. Relativně spokojenější jsou absolventi s perspektivou zaměstnání (88 % oproti 77 %), dále s kolektivem pracovníků (85 % oproti 87 %). Mírně nižší procento vyjádřilo spokojenost i s pracovní pozicí (65 % oproti 69 %), zajímavostí práce (63 % oproti 73 %), perspektivou

²² Pouze absolventi, kteří uvedli, že v současnosti pracují na smlouvu na dobu určitou, neurčitou, dlouhodobě na DPP nebo DPČ a jako OSVČ (bez brigád).

²³ V řádku jsou uvedeny odpovědi všech respondentů dané kategorie, tedy i méně zastoupené skupiny oborů.

firmy (67 % oproti 71 %) a platem (67 % oproti 58 %). Naopak relativně nižší je procento vyjadřujících spokojenost se zajímavostí práce (64 % oproti 73 %), jistotou zaměstnání (64 % oproti 71 %) a pracovní pozicí (55 % oproti 69 %).

Ve skupině pedagogických oborů je podíl celkově spokojených absolventů na úrovni průměru (70 %). Ve srovnání s ostatními skupinami oborů je zde vysoký podíl spokojených s jistotou práce (81 % oproti 71 %) a zajímavostí práce (88 % oproti 73 %), relativně příznivá je i spokojenost s vedením a způsobem řízení (77 % oproti 67 % v průměru) a pracovní pozicí (74 % oproti 69 % v průměru).

8.3 ZKUŠENOSTI ABSOLVENTŮ A PŘEKÁŽKY PŘI VSTUPU NA TRH PRÁCE

Absolventi středních škol se v době ekonomické krize potýkají s řadou překážek při hledání odpovídajícího pracovního místa v oboru, případně i mimo vystudovaný obor. V rámci dotazníkového šetření měli absolventi možnost vyjádřit svůj subjektivní názor na problémy, se kterými se při vstupu na trh práce setkali. V následujícím textu uvádíme vyjádření osobních zkušeností v rozdělení do základních okruhů problémů. Vzhledem k malým rozdílům ve vyjádřeních mezi skupinami oborů jsou odlišeny jen kategorie učebních a maturitních oborů. Názory vyjadřují zcela subjektivní stanoviska a zkušenosti a jsou uvedeny především jako ilustrace šíře variability problémů a závažnosti a naléhavosti řešení situace absolventů vstupujících na trh práce.

NÁZORY ABSOLVENTŮ UČEBNÍCH OBORŮ NA PROBLÉMY VSTUPU NA TRH PRÁCE

▪ NEDOSTATEČNÁ PRAXE A PROBLÉM S JEJÍM ZÍSKÁNÍM

Jedním z nejčastějších problémů, se kterým se absolventi učebních oborů při vstupu na trh práce potýkají, je nedostatek praxe, kterou přitom zaměstnavatelé požadují. Absolventi tento problém často uvádějí i do širších souvislostí s požadavky zaměstnavatelů, problémy získat pracovní smlouvu, možnostmi úřadu práce zprostředkovat zaměstnání a dalšími.

- *Nelze získat praxi v oboru, bez ní Vás nikdo nezaměstná.*
- *Práci sehnal na doporučení strýce. Problém sehnat práci bez praxe. Nespokojenost s platem. Praxi ze školy téměř neuplatnil.*
- *Po vyučení jsem tento rok dokončil matur. obor podnikání. S maturitou si můžu vybírat lepší práce s větším pracovním ohodnocením, ale nemám žádnou praxi a tu většinou zaměstnavatelé chtějí.*
- *Práce není. Všude požadují nejméně 1 rok praxe, kterou po škole nikdo nemá. Nezaměstnají nás ani jako pomocnou sílu, takže předchozí 2 brigády jsem vybaloval zboží. Až teď jsem sehnal brigádu v hotelu na Šumavě jako pomocný kuchař, ale takhle se vařit nenaučím vzhledem k tomu, že na praxi nás podnikatelé využívali na mytí nádobí a loupání brambor, takže by mě zajímalo, čím se budu v budoucnu živit.*
- *Absolventi mají hodně těžké sehnat práci. Všichni chtějí praxi, ale kde mají ti absolventi praxi sehnat. Je to hrozné.*
- *Po ukončení studia všude požadují praxi min. 3 roky, neuznají praxi vykonávanou v rámci studia.*
- *O absolventy není žádný zájem na trhu práce. Bez požadované praxe není možné sehnat vyhovující zaměstnání. Bez praxe není o vás zájem, i když máte požadovanou odbornost pro výkon v oboru.*
- *Myslím, že v dnešní době není vůbec lehké najít si práci! Zvláště pro absolventy! Všichni požadují praxi, ale jako absolventa Vás stejně nikde nevezmou, takže praxi si nemáte kde udělat! Já měla jen štěstí, že jsem sehnala práci! Jinak bych byla nezaměstnaná! Nemusíte mít praxi, abyste zvládali práci. Já měla ve škole 4 z účetnictví a teď je to má náplň práce. Chci, aby každý absolvent měl právo vyzkoušet si práci!*
- *Úroveň na trhu práce je celkem dobrá, ale mrzí mě, že skoro na každém místě, kde jsem se ptala, považovali jako dost důležité praxi v oboru, kterou je dost těžké získat ihned po vyučení.*

- *Mladí lidé nemají uplatnění na trhu práce. Důchodový věk je vysoký a mladí nemohou sehnat práci kvůli důchodcům. A taky všude chtějí praxi, ale kde ji máme nabrat? Když nás skoro nikdo nezaměstná!*
 - *Po vyučení se nedá sehnat práce bez praxe, ale kde ji vzít, když Vás nikdo nechce, Vám nikdo neřekne. Mám snahu se učit novým věcem, ale realita je jiná.*
- **NEVHODNÁ NEBO NEDOSTATEČNÁ KVALIFIKACE**
 - *V současné době je těžké najít práci, většina zaměstnavatelů chce lidi s praxí, ale pokud je nezaměstnají, praxi nenaberou. Nebo nemají potřebnou kvalifikaci. To je i můj případ.*
 - **DISKRIMINACE ZE STRANY ZAMĚSTNAVATELŮ**
 - *Problém absolvent versus praxe. V případě ženy naráží na neposkytnutí práce kvůli případnému těhotenství.*
 - *Nespokojenost, nutná praxe, která po škole není. Upřednostňování mužů.*
 - **PŘÍLIŠ VYSOKÉ POŽADAVKY ZAMĚSTNAVATELŮ**
 - *Podle mého názoru je kámen úrazu, že většina zaměstnavatelů požaduje praxi v oboru, kterou absolvent samozřejmě nemá. A druhá věc je, že požadují cizí jazyk slovem i písmem, pro průměrného žáka, který má 4 roky s maturitou, je obtížné umět jazyk perfektně.*
 - *Absolventi hledají práci velice špatně. Mnoho firem požaduje praxi alespoň 2 roky. Kde má praxi vzít student po vyučení? Zaměstnavatelé si kladou vysoké nároky na přijetí do zaměstnání. Kolikrát až absurdní. Bez známostí neseženete ani práci v obchodě. Alespoň tu na Prostějovsku. Diskriminace dojíždějících!*
 - **NUTNOST ZÍSKAT ZAMĚSTNÁNÍ PŘES ZNÁMOSTI A KONEXE**
 - *Najít práci hned po škole, je hrozně těžké i pro vysokoškoláky! Každý zaměstnavatel po Vás chce praxi, kterou si stejně nemáte kde udělat, protože Vás bez ní nikdo nevezme! Myslím, že spousta studentů jsou šikovní! I já jsem neměla tolik zkušeností a za 2 měsíce vše umím. Celkově jsou vyšší pozice ohodnoceny hrozně! V dnešní době „dobrou práci“ nenajdete, pokud nemáte dobrou známost!*
 - *Problém, že chtějí praxi. Měla jsem to štěstí, že jsem práci sehnala přes známé.*
 - **NEDOSTATEČNÁ ÚROVEŇ VÝUKY**
 - *Dnešní systém výuky na školách katastrofa. Pokud se chcete něco naučit, odpověď vyučujících je „najdi si to na internetu!“ To začíná již na základních školách, nevidím důvody o zvýšení platů učitelů. Žádné pěkné vztahy učitel – žák.*
 - *SŠ absolutně nepřipravila na realitu v mém pracovním oboru. Školní učivo a výuka je zastaralá. Bez vlastní iniciativy a snahy pracovat na profesionální úrovni bych skončila na pracovním úřadě. Proto jsem před 3 lety odešla pracovat ve svém oboru do zahraničí.*
 - *Myslím, že úroveň vzdělání v učebních oborech v základních předmětech je nízká, stejně tak učení se samostatnosti studentů. Jinak jsem byla s přístupem na SOU spokojená.*
 - **NEDOSTATEK PRACOVNÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ, PRÁVNÍ A EKONOMICKÝ STAV**
 - *Po ukončení studia malá pomoc při hledání práce, bez praxe nikam nebrali. Ale jak může mít člověk po škole praxi? Přijímají do firem raději Poláky a cizince, kteří pracují za mnohem menší mzdou než Češi, nebo důchodce! A práce pro ženy ve fabrice není častá.*
 - *V dnešní době nechce žádný soukromník zaměstnat vůbec na jakoukoliv smlouvu.*
 - *Málo práce. Celkově špatný přístup. Negativní postoj vůči dělníkům.*
 - *Většinou je to tak, že pokud jste absolvent, dostanete buď práci podřadnou, špatně ohodnocenou, nebo žádnou protože nemáte (oficiální) praxi, protože většina zaměstnavatelů vám žádnou smlouvu nedá! A to v době, kdy peníze znamenají žít, má jen jedno řešení (práce načerno, která je ovšem ilegální). To znamená, že absolventi hledají oficiální zaměstnání velice těžko!!!*
 - **NEDOSTATEČNÉ MOŽNOSTI ÚP POMOCI NAJÍT ZAMĚSTNÁNÍ**
 - *V dnešní době mají mladí lidé problém sehnat práci. Na ÚP Vám bohužel práci nenabídnou a už vůbec neseženou. Upřímně je nejlepší mít dobré známé, jinak je problém v dnešní době sehnat práci takovou, jakou chcete. Nejvhodnější je mít minimálně maturitní vzdělání a poté si dodělat VŠ, protože to dnes zaměstnavatelé v mnoha případech požadují.*
 - *Na co jsem se vůbec vyučila nebo k čemu je mi maturita, když na trhu práce pro mě místo asi není. Jsem z malé dědinky, takže do práce daleko (hodně peněz projedu). Práce v okolí vůbec není, tak co mám dělat. A ÚP na mě kašle a nedá mi ani korunu, protože nemám odpracované hodiny. Tak na co studovat, když sedím doma. Živí mě rodina a přítel, jinak bych byla v ...!!!*
 - *Žádné místo v oboru bez praxe. ÚP při hledání nepomohl. Práce stále na dobu určitou.*

NÁZORY ABSOLVENTŮ MATURITNÍCH OBORŮ NA PROBLÉMY VSTUPU NA TRH PRÁCE

▪ NEDOSTATEK PRAXE

- *V současné době bohužel na trhu práce asi tak nezáleží na dosaženém vzdělání, ale na praxi, kterou zaměstnavatelé požadují. Bohužel bez praxe vás často nezaměstnají, a tudíž ani nemáte šanci praxi získat. Existují sice podniky, které mají programy pro absolventy, těch je bohužel málo a absolventů hodně.*
- *Nestojí to za nic. Pokud chce někdo dále studovat a zároveň pracovat, trh nabízí pouze pozice call operátorů, které nemají úroveň. Absolventy nikdo nechce. Všude chtějí praxi. A jak ji získat, když vás nikde nechťejí???*

▪ NEZÁJEM O ABSOLVENTY ŠKOL, RESP. ZAMĚSTNANCE

- *Firmy nemají zájem o zaměstnance, ale o OSVČ, které pro ně pracují.*
- *Svou práci jsem našla čistě náhodou a jsem za ni vděčná, protože v současné době uplatnění pro absolventy, ať už středních, nebo vysokých škol, je na velmi špatné cestě. Práce v oboru téměř není, všude požadují dlouhodobou praxi a studenti VŠ pak často končí u pokladen v obchodních řetězcích.*

▪ NÍZKÉ PLATOVÉ OHODNOCENÍ

- *Všeobecný problém podprůměrných platů.*

▪ ÚROVEŇ ŠKOLNÍ PŘÍPRAVY

○ NEDOSTATEČNÁ JAZYKOVÁ VYBAVENOST

- *Nespokojenost s výukou jazyků na SŠ i VŠ.*
- *Nejhorší je kvalita výuky cizích jazyků – „metoda výuky“. Přístup k výuce od profesorů starší generace – „profesoři v důchodu“.*

○ NÍZKÝ POČET HODIN PRAKTICKÉ VÝUKY VE ŠKOLE

- *Myslím si, že hlavním problémem u nás, co jsme vystudovali OA, je to, že máme sice spoustu teoretických znalostí, ale neumíme je využít v praxi. Kdyby tyto školy fungovaly tak, jako učební obory, kde je týden škola, týden praxe, byli bychom na tom líp.*
- *Nejhorší v dnešní době pro absolventa je, že všude v oborech požadují min. 3 roky praxe, a jak je má absolvent získat, když jej nikdo nechce zaměstnat. Ve školách je málo praxe!!! Teorie je až moc obsáhlá a mnohdy se ani nevyužije, ale v praxi se člověk toho daleko více naučí. Prosím pro naše budoucí absolventy, zařídte praxi!*

○ NEDOSTATEČNÁ ÚROVEŇ PRAKTICKÉ PŘÍPRAVY NA ŠKOLÁCH, VČ. PŘÍPRAVENOSTI PEDAGOGŮ

- *Dobrý den, problém středních škol spočívá podle mě v tom, že se absolventi relativně špatně připravují do reálné práce. Za další vidím problém v tom, že střední školy nejsou výběrové a žáci se na nich drží jen díky penězům, které za ně škola bere od státu – kvalita studentů není, a klesá. Někteří učitelé na své místo vysloveně nestačí. Tím se vysoce poškozuje celkové vzdělání dosažené na škole.*
- *Bylo by dobré, aby na SŠ se zaměřením na stavební obor s maturitou byl učitel s praxí na stavbě a byl schopen názorně ukázat studentům např. převazby, zdění, založení a rozměření staveb, příček... Prostě i něco pro ty, kteří nebudou pokračovat ve studiu na VŠ. Hodně nás skončilo na stavbách :-)) i s dobrým prospěchem a statusem „stavební technik“.*
- *Rozhodně si myslím, že současné školství klade malý důraz na praktické znalosti studentů, na schopnosti samostatného rozhodování, komunikační dovednosti, práce v týmu. Také bych se více zaměřila na cizí jazyky.*

○ NEDOSTATEK INFORMACÍ POTŘEBNÝCH PRO VSTUP NA TRH PRÁCE (PRÁVNÍ MINIMUM)

- *Myslím, že střední prům. škola mě připravila na práci v oboru, jak nejlépe mohla, vzhledem ke svým možnostem. Jediná nevýhoda je, že žádná škola Vás nepřipraví na „papírování“ a jak to chodí na úřadech, když něco potřebujete zařídit. Možná by snad pomohlo, aby školy vyučovaly něco jako zákony platné v ČR, abychom věděli, kde co hledat nebo na jaký úřad se kvůli tomu obrátit.*

○ POTŘEBA VĚTŠÍ PROPOJENOSTI ŠKOL A FIREM

- *Škola by měla připravovat především na skutečnou práci. Praxi je nutné mít všude a absolvent ji jen stěží získává. Školy by se měly více propojovat s firmami a tyto praxe zajistit. Zaměřit se spíše na praktickou část, učíme se jedno, ale ve skutečné praxi je vše jiné (obvykle).*

▪ ZÍSKÁVÁNÍ ZAMĚSTNÁNÍ PŘES ZNÁMOSTI

- Na většinu volných prac. míst v oboru, který jsem vystudovala, nebo v podobném jsou obsazeni protekční lidé, známý stávajících pracovníků apod. Pokud tomu tak není, na každé volné místo je mnoho uchazečů, kteří již mají praxi, kterou já nemám, a zaměstnavatel si vybírá z nich. Takže získat prac. místo v oboru je téměř nemožné.

- Nespokojenost s uplatňováním absolventů na trhu práce, vše je přes známé.

▪ NESPOKOJENOST S PODMÍNKAMI NA TRHU PRÁCE, PŘÍSTUPEM ZAMĚSTNAVATELŮ

- Nespokojenost se situací v ČR, bez praxe nelze pracovat, ÚP práci nehledají, zaměstnavatelé Vás zaměstnají bez smlouvy a za minimální mzdu.

- Nespokojenost s plat. podmínkami a možností uplatnění v ČR.

- Málo prac. míst v sociálním oboru v MS kraji. Vyšší požadavky na absolventy, nutnost praxe, která se špatně shání, požadavky vyššího studia, na které ne každý má. Nepřílišný zájem o mladé lidi po škole a malá tolerance studia při zaměstnání – zvyšování kvalifikace.

▪ NEDOSTATEK PRACOVNÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ, RESP. PRAXE VE VYSTUDOVANÉM OBORU

- Hlavní problém je v tom, že všichni požadují 3 roky praxe v oboru, ale není ji kde nabrat, proto uvažují, že se po škole nebudou věnovat strojařině, ale zůstanou u slaboproudu ve firmě, kde jsem 3 roky na brigádě a kde už jsem stihnul nějakou tu praxi nabrat a začalo mne to bavit.

▪ NEVHODNÝ OBOR NEBO ÚROVEŇ VZDĚLÁNÍ

- Nejistota, bez praxe nelze najít práci, líp jsou na tom lidé s výučním listem než s maturitou.

9. PROFILY JEDNOTLIVÝCH SKUPIN OBORŮ

9.1 CELKOVÉ PROFILY – VYBRANÉ SKUPINY UČEBNÍCH OBORŮ

9.1.1 STROJÍRENSTVÍ A STROJÍRENSKÁ VÝROBA

▪ Volba oboru

Žáci vstupující do strojírenských učebních oborů si volí tyto obory především z důvodu zájmu o obor (80 %) a očekávání dobrého uplatnění na trhu práce. Snadné uplatnění na trhu práce jako motivaci uvedlo 55 % a dobré finanční ohodnocení 46 % dotázaných absolventů. Naopak méně často si tyto obory ve srovnání s ostatními skupinami oborů volili z důvodu špatných studijních výsledků (17 %) nebo nepřijetí do jiného oboru (9 %). Ukazuje se tak, že obory zaměřené na strojírenství si volí žáci převážně ze zájmu o obor a z důvodu očekávání dobrého uplatnění, nikoli jako náhradní variantu.

▪ Hodnocení vzdělání

Absolventi strojírenských oborů hodnotí v porovnání s ostatními sledovanými skupinami oborů většinu kompetencí na průměrné úrovni. Celkovou úroveň školní přípravy považuje za velmi nebo spíše dobrou asi 88 % z nich. K nejlépe hodnoceným patří podobně jako v ostatních skupinách oborů odborné teoretické znalosti, které posuzuje kladně 90 % vyučených strojařů, a odborné praktické znalosti (80 % oproti průměru 85 %). Úroveň práce na PC považuje za dobrou 80 % vyučených strojařů, což opět zhruba odpovídá průměru. Pozitivně absolventi hodnotí i schopnost samostatného rozhodování (84 %), práce v týmu (85 %) a řešení problémů (79 %), naopak mírně nižší je hodnocení komunikačních dovedností (73 % oproti 79 %). Méně pozitivně, ovšem z hlediska kategorie vyučených přibližně na průměrné úrovni, hodnotí strojaři získané prezentační dovednosti (67 %) a úroveň cizího jazyka (65 % oproti 60 % v průměru).

▪ Spokojenost s volbou vzdělání

Spokojenost absolventů strojírenských učebních oborů s vybraným oborem odpovídá zhruba průměru v kategorii vyučených. Stejný obor by si vybralo přibližně 56 % strojařů (oproti 52 % vyučených v průměru). Nejčastěji uváděným důvodem hypoteticky odlišné volby

byla podobně jako u jiných skupin preference maturitního oboru (62 % oproti 65 % v průměru) a nedostatečná připravenost pro studium na VŠ (40 % oproti 35 % v průměru). Dalším důvodem hypotetické změny oboru jsou špatné pracovní podmínky, které jako jeden z důvodů nespokojenosti se zvoleným oborem uvádí 44 % absolventů.

Spokojenost absolventů strojírenských učebních oborů s volbou vzdělání zakončeného výučním listem odpovídá zhruba průměru v kategorii vyučených – učební obor bez maturity by v případě možnosti zopakovat studijní volbu znovu zvolilo 24 % absolventů, což v rámci našeho vzorku představuje průměrný výsledek. Ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami oborů by absolventi strojírenských oborů častěji preferovali kombinaci učebního oboru a maturity (59 % oproti 47 %), naopak relativně nižší je podíl těch, kteří by přímo zvolili střední vzdělání s maturitní zkouškou kategorie M (15 %).

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Absolventi vyučení ve skupině oborů Strojírnictví a strojírenská výroba využili ve svém prvním zaměstnání nejčastěji získané odborné praktické (79 %) a teoretické (73 %) znalosti. Relativně často potřebovali i měkké dovednosti, jako jsou schopnost řešit problémy (78 %) a pracovat v týmu (73 %). Přibližně 40 % z nich uvedlo, že ve svém prvním zaměstnání potřebovali dovednost práce na PC a kolem 10 % ve svém prvním zaměstnání využilo znalost cizího jazyka.

▪ **Spokojenost se současným zaměstnáním**

Celková spokojenost absolventů – strojařů v současném zaměstnání, tedy tři roky od ukončení studia, zhruba odpovídá průměru ze sledovaného vzorku vyučených. Přibližně 73 % dotázaných absolventů uvedlo, že současné zaměstnání rozhodně nebo spíše splňuje jejich představy. Z hlediska jednotlivých aspektů spokojenosti je nejvíce strojařů spokojeno s kolektivem pracovníků (86 %), dále pak s perspektivou firmy (76 %). Přibližně 67 % vyučených v tomto oboru je spíše nebo rozhodně spokojeno s jistotou svého zaměstnání. Spíše mírně nižší ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami oborů je spokojenost vyučených ve strojírenských oborech s pracovními podmínkami (63 % oproti 70 %) a pracovní pozicí (68 % oproti 73 %). Spokojenost s výší platu je podobně jako u ostatních skupin nízká (49 %).

9.1.2 ELEKTROTECHNIKA, TELEKOMUNIKAČNÍ A VT

▪ **Volba oboru**

Hlavní motivací pro výběr elektrotechnického oboru byl podobně jako v ostatních oborech zájem o obor (77 %), dále snadné uplatnění na trhu práce a očekávané finanční ohodnocení (52 %). Poměrně výraznou roli hrál i zájem zaměstnavatelů v místě bydliště (39 % oproti 21 % v průměru). Naopak jen málo žáků si zvolilo tento obor z důvodu špatných studijních výsledků (10 % oproti 24 %) nebo nepřijetí do jiného oboru (9 % oproti 19 %).

▪ **Hodnocení vzdělání**

Hodnocení získané úrovně vzdělání i jednotlivých kompetencí u **absolventů elektrotechnických učebních oborů** se výrazně neodchyluje od průměrného hodnocení. Celkově přípravu posuzuje pozitivně kolem 90 % dotázaných (87 % v průměru), všeobecné znalosti 84 % absolventů (oproti 88 % v průměru). Pozitivní, ale v zásadě obdobný jako u ostatních skupin oborů, je i názor na získanou úroveň odborných teoretických (94 %) a praktických (87 %) znalostí. Dobře je posuzována schopnost řešit problémy (81 %). Naopak mírně slabší je hodnocení úrovně práce na PC (71 % oproti 79 % v průměru), cizího jazyka (55 % oproti 60 % v průměru) i některých měkkých kompetencí – komunikačních dovedností (74 % oproti 79 %), samostatného rozhodování (74 % oproti 81 %), prezentačních dovedností (65 % oproti 70 % v průměru) a schopnosti pracovat v týmu (80 % oproti 86 %). V této souvislosti je ale třeba zdůraznit, že hodnocení absolventů odráží i nároky zaměstnání, případně dalšího studia, nemusí tedy znamenat reálně nízkou úroveň těchto dovedností.

▪ **Spokojenost s volbou vzdělání**

V technických oborech se podíl absolventů, kteří by si znovu zvolili stejný obor, pohybuje kolem 60 %, tomu odpovídá i situace ve skupině Elektrotechnika, telekomunikační a VT, kde dosahuje 61 %. Jiný obor studia by tedy při opakované volbě preferovalo asi 39 % dotázaných. Nejfrekventovanějším důvodem pro hypoteticky odlišnou volbu je podobně jako v jiných skupinách oborů preference maturitního oboru (68 %). K dalším patří obtížné hledání zaměstnání v oboru (33 %) a špatné pracovní podmínky (33 %). V porovnání s ostatními skupinami oborů nejsou ale problémy s uplatněním na trhu práce jako důvod jiné volby uváděny často, což zřejmě odráží relativně příznivou situaci na trhu práce.

Absolventi elektrotechnických učebních oborů by při hypotetické možnosti opakovat vzdělávací volbu poměrně často zvolili náročnější studium. Přibližně čtvrtina (24 %) by si znovu vybrala učební obor, což zhruba odpovídá průměru, kolem 40 % by dalo přednost učebnímu oboru s maturitní zkouškou (L0), resp. kombinaci vyučení a nástavbového studia, a ve srovnání s jinými skupinami oborů je zde vyšší podíl těch, kteří by preferovali absolvování středního vzdělání s maturitní zkouškou – kategorie M (33 %). Přibližně 3 % by dala přednost všeobecnému vzdělání na gymnáziu.

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Absolventi elektrotechnických oborů ve svém prvním zaměstnání nejčastěji využili všeobecné znalosti (91 %), schopnost řešit problémy (kolem 91 %) a pracovat v týmu (86 %). Odborné teoretické znalosti využilo v prvním zaměstnání kolem 59 % a teoretické znalosti 64 %. Znalosti práce na PC v prvním zaměstnání potřebovalo kolem 27 %, cizí jazyk přibližně 18 % absolventů.

▪ **Spokojenost se současným zaměstnáním**

Absolventi učebních elektrotechnických oborů jsou se současným zaměstnáním vcelku spokojeni, zaměstnání splnilo (rozhodně nebo spíše) představu 76 % z nich, což přibližně odpovídá průměru v kategorii vyučených. Vysokou spokojenost, podobně jako v ostatních skupinách oborů, vyjadřují s kolektivem pracovníků (90 %). S pracovní pozicí a zajímavostí práce je spokojeno 71 % z nich, což je rovněž přibližně hodnota průměru. Lehce nižší je spokojenost s perspektivou firmy (71 % vyučených v této skupině oborů oproti 77 % v průměru), naopak mírně vyšší je spokojenost s vedením firem (71 % oproti 61 % v průměru). Nejnižší spokojenost vyjadřují tito absolventi, stejně jako vyučení v ostatních skupinách oborů, s platovými podmínkami (48 %).

9.1.3 STAVEBNICTVÍ, GEODÉZIE A KARTOGRAFIE

▪ **Volba oboru**

Žáci vstupující do oborů Stavebnictví, geodézie a kartografie byli opět nejčastěji motivováni zájmem o obor, ve srovnání s ostatními skupinami oborů hrál ovšem mírně nižší roli (65 % oproti 74 % v průměru). Významnou motivací bylo snadné uplatnění (45 %) a ve srovnání se žáky jiných oborů častěji očekávali dobré finanční ohodnocení (48 % oproti 31 % v průměru). Přibližně čtvrtina žáků vstupovala do stavebních oborů i z důvodu špatných studijních výsledků, volbu tohoto oboru jako náhradního z důvodu nepřijetí do jiného oboru uvedlo ale jen 13 % z nich.

▪ **Hodnocení vzdělání**

Ve skupině stavebnictví je celkové hodnocení úrovně přípravy, podobně jako u ostatních sledovaných oborů, pozitivní (90 %), některé dílčí kompetence jsou ale hodnoceny mírně hůře. Všeobecné znalosti posuzuje pozitivně 83 % (oproti 88 % v průměru), odborné teoretické 86 % (oproti 92 % v průměru) a odborné praktické znalosti 76 % absolventů (oproti 85 % v průměru). Podobně to platí i pro komunikační dovednosti (74 % oproti 79 %). Větší rozdíl oproti průměru se ukazuje v hodnocení znalosti práce na PC, kde se pozitivně vyjádřilo jen 65 % dotázaných (oproti 77 % v průměru) a prezentační dovednosti (56 % oproti 70 %). Úroveň cizího jazyka je hodnocena stejně jako v ostatních skupinách oborů (59 %). Naopak

velmi dobře, a to i ve srovnání s ostatními skupinami oborů, je posuzována schopnost pracovat v týmu (94 % oproti 86 % v průměru).

▪ **Spokojenost s volbou vzdělání**

V technických oborech se podíl absolventů, kteří by si znovu zvolili stejný obor, pohybuje kolem 60 %; tomu odpovídá i spokojenost ve skupině Stavebnictví, geodézie a kartografie (58 %). Ve stavebních oborech jsou nejčastějšími důvody, proč by si absolventi hypoteticky zvolili raději jiný obor studia, spojeny s problémy s uplatněním na trhu práce – obtížným hledáním zaměstnání (49 %) a špatnými pracovními podmínkami v oboru (43 %), pohybují se ovšem kolem průměru z hlediska ostatních skupin oborů. Dále tito absolventi uvádějí jako důvod preference jiného oboru, že by raději studovali maturitní obor (47 %). Tento důvod je naopak ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami oborů zmiňován nejméně často, což odpovídá skutečnosti, že si část žáků volila tento obor z důvodu špatných studijních výsledků na základní škole. Naopak poměrně frekventovaným důvodem nespokojenosti s oborem, a to i ve srovnání s průměrem z ostatních sledovaných oborů, je nízká úroveň přípravy (36 %). Toto vyjádření koresponduje s mírně nižší spokojeností se školní přípravou.

Absolventi stavebních učebních oborů by si ve srovnání s jinými obory poměrně často vybrali znovu vyučení bez maturity (45 %), přibližně 40 % z nich by chtělo absolvovat učební obor s maturitní zkouškou, případně vyučení s nástavbou, naopak jen 15 % by preferovalo náročnější studium maturitního oboru kategorie M. Vyučení staváři tedy v případě hypotetické opakované volby projevují nižší studijní ambice než absolventi ostatních učebních oborů.

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Ve stavebních oborech byla struktura využití znalostí a dovedností obdobná jako v předchozích skupinách oborů. Nejčastěji absolventi využili měkké dovednosti – schopnosti pracovat v týmu (91 %), řešit problémy (88 %), komunikační dovednosti (81 %) a dále pak všeobecné znalosti (82 %). Podobně jako strojaři velmi často využili i odborné teoretické a praktické znalosti (kolem 76 %). K méně využívaným patřily prezentační dovednosti (31 %), znalost práce na PC (26 %) a cizí jazyk (13 %).

▪ **Spokojenost se současným zaměstnáním**

Ve skupině Stavebnictví, geodézie a kartografie získalo pracovní uplatnění, které splňuje jejich představy, kolem 79 % vyučených. Celkově je v rámci sledovaného vzorku spokojenost vyučených stavářů s jednotlivými aspekty zaměstnání relativně vysoká. Nejspokojenější jsou, stejně jako v jiných skupinách oborů, s kolektivem pracovníků (88 %), kolem 80 % pak vyjádřilo spokojenost s pracovními podmínkami, perspektivou firmy, pracovní pozicí i zajímavostí práce. Relativně vyšší je spokojenost i s tradičně hůře hodnocenými aspekty – způsobem vedení firmy (73 % oproti 61 % za celý vzorek) a platem (65 % oproti 52 %).

9.1.4 GASTRONOMIE, HOTELNICTVÍ A TURISMUS.

▪ **Volba oboru**

Přibližně tři čtvrtiny žáků se rozhodly pro tento obor z důvodu zájmu o obor, dále je motivovalo snadné uplatnění (47 %). Naopak méně často předpokládali dobré finanční ohodnocení (29 % dotázaných). Poměrně významný vliv na výběr tohoto oborového zaměření měli špatné studijní výsledky (33 % oproti 24 % v průměru) a nepřijetí do jiného oboru (28 % oproti 19 % v průměru), což ukazuje, že tento obor si žáci relativně častěji volili jako náhradní variantu.

▪ **Hodnocení vzdělání**

Ve skupině **Gastronomie, hotelnictví a turismus** je většina kompetencí hodnocena přibližně na úrovni průměru. Celkovou úroveň školní přípravy hodnotí kladně 89 % vyučených. Velmi dobře, a to i ve srovnání s ostatními skupinami oborů, je posuzována úroveň všeobecných znalostí (94 %). Odborné teoretické znalosti považuje za velmi nebo spíše dobré 92 % a odborné praktické znalosti 88 % vyučených v této skupině oborů.

Podobně jako v jiných skupinách oborů jsou pozitivně hodnoceny klíčové kompetence, jako jsou komunikační dovednosti (80 %), samostatné rozhodování (78 %), schopnost pracovat v týmu (88 %), prezentační dovednosti (76 %) a schopnost řešit problémy (72 %). Práci na PC posuzuje pozitivně 76 % vyučených v tomto oboru, což zhruba odpovídá hodnocení v ostatních oborech.

▪ **Spokojenost s volbou vzdělání**

Ve skupině **Gastronomie, hotelnictví a turismus** je míra identifikace s oborem, jinými slovy podíl absolventů, kteří by si zvolili znovu stejný obor, relativně nízká (kolem 47 %). Celkový podíl absolventů, kteří by preferovali jiný obor, je tedy nadpoloviční (kolem 53 %). Nejčastěji uváděným důvodem hypotetické preference jiného oboru je, podobně jako v jiných oborech, volba oboru zakončeného maturitní zkouškou. Jako jeden z důvodů volby jiného oboru jej uvedlo 69 % z těch, kteří by si vybrali jiný obor. Výraznějšími důvody i ve srovnání s ostatními skupinami oborů jsou dále nespokojenost s nízkým platovým ohodnocením (66 %) a špatné pracovní podmínky (51 %).

Z hlediska spokojenosti s úrovní vzdělání je ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus zřejmý výraznější posun a preference volby maturitní úrovně vzdělání v případě hypotetické možnosti zopakovat vzdělanostní volbu. Vyučení bez maturity by znovu zvolilo jen 17 % dotázaných absolventů ze sledovaného vzorku, přibližně 47 % by preferovalo kombinaci vyučení a maturitní zkoušky a téměř třetina (34 %) by raději studovala střední odbornou školu s maturitou (kategorie M).

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Ve skupině 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus využili absolventi opět nejčastěji měkké dovednosti – schopnost komunikace (81 %), řešit problémy (79 %) a pracovat v týmu (97 %). Pro přibližně 70 % z nich byly důležité i všeobecné znalosti. Odborné teoretické a praktické znalosti potřebovalo kolem 60 % dotázaných. Mírně vyšší než v jiných oborech bylo u absolventů gastronomických oborů využití cizího jazyka (23 %). Znalost práce na PC ve svém prvním zaměstnání potřebovalo přibližně 36 % dotázaných.

▪ **Spokojenost se současným zaměstnáním**

Ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus se celková spokojenost absolventů i spokojenost s jednotlivými aspekty zaměstnání pohybuje na úrovni průměrných hodnot. Celkově splnilo zaměstnání představy asi 78 % dotázaných. Relativně méně spokojeni jsou absolventi, podobně jako v ostatních skupinách oborů, s jistotou zaměstnání (68 %), způsobem vedení firmy (62 %) a platovými podmínkami (58 %).

9.1.5 OBCHOD

▪ **Volba oboru**

Ve skupině Obchod byl nejčastěji uváděnou motivací zájem o obor (58 % dotázaných), ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami je ovšem podíl žáků, kteří se pro tento obor rozhodli z důvodu zájmu, nižší. Často se rozhodovali podle blízkosti školy (tento fakt vzalo v úvahu 47 % z nich) a poměrně častěji volili tento obor jako náhradní variantu z důvodu nepřijetí do jiného oboru (31 %) nebo kvůli špatným studijním výsledkům (35 %). Ani uplatnění na trhu práce nebylo v tomto oboru častou motivací, snadné uplatnění na trhu práce jako jeden z motivačních faktorů uvedlo jen 29 % dotázaných a dobré finanční ohodnocení jen 11 % (oproti 31 % v průměru).

▪ **Hodnocení vzdělání**

Ve skupině Obchod je celkové hodnocení úrovně přípravy pozitivní (84 %). Získanou úroveň všeobecných znalostí posuzuje pozitivně 87 % vyučených v tomto oboru, odborné teoretické znalosti 86 %. Relativně nižší je v této skupině hodnocení odborných praktických znalostí (78 % oproti 85 % v průměru), naopak nadprůměrně dobře hodnotili absolventi znalost práce na PC (86 % oproti 77 %).

▪ **Spokojenost s volbou vzdělání**

Přestože je hodnocení jednotlivých získaných kompetencí pozitivní, míra identifikace s oborem, tedy podíl absolventů oboru, kteří by si znovu zvolili tento obor, je nízká. Jen přibližně třetina absolventů oboru Obchod by znovu studovala tento obor (31 %). Nejvýraznějšími důvody pro hypotetickou volbu jiného oboru jsou preference maturitního oboru (78 %), nízké platy (78 %) a obtížné hledání zaměstnání v oboru (61 %).

Relativně vysoký rozdíl mezi původní a preferovanou volbou najdeme ve skupině Obchod i z hlediska preferované volby kategorie vzdělání, kdy by podle svého vyjádření stejnou úroveň, tedy vyučení bez maturity, zvolilo jen asi 13 % dotázaných, 40 % by preferovalo vyučení i maturitní zkoušku (kategorii L0, případně vyučení s nástavbou) a 39 % střední odbornou školu s maturitou (kategorie M). Dalších 8 % pak uvedlo, že by nejraději zvolili gymnázium.

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Ve skupině Obchod uváděli absolventi, že v prvním zaměstnání opět nejčastěji využili komunikační dovednosti (87 %) a schopnost pracovat v týmu (87 %). Poměrně často potřebovali znalost práce na PC (49 %). Ve srovnání s technickými obory uváděli menší potřebu řešit problémy (64 %) i využití všeobecných dovedností (62 %) a odborných teoretických i praktických znalostí (60 % dotázaných). Podíl absolventů oboru Obchod, kteří uvedli, že potřebovali v prvním zaměstnání znalost cizího jazyka, byl rovněž poměrně nízký – jen 10 %.

▪ **Spokojenost v zaměstnání**

Celková spokojenost absolventů oboru Obchod v zaměstnání je relativně nižší (68 %). Nižší je ve srovnání s ostatními skupinami oborů i spokojenost s některými aspekty zaměstnání – s pracovní pozicí a zajímavostí práce (56 % dotázaných oproti 73 % v průměru), s vedením firmy (54 % dotázaných oproti 61 % v průměru) a s platovými podmínkami (43 % oproti 52 % v průměru). Naopak vyšší spokojenost vyjádřili s perspektivou firmy a kolektivem spolupracovníků.

9.1.6 OSOBNÍ A PROVOZNÍ SLUŽBY

▪ **Volba oboru**

Zásadní motivací pro volbu oboru Osobní a provozní služby byl především zájem o tento obor, který uvedlo 86 % absolventů. Další motivací pak bylo snadné uplatnění na trhu práce (48 %). Naopak jen 26 % (oproti 31 % v rámci vzorku vyučených) uvedlo jako jeden z důvodů volby tohoto zaměření dobré finanční ohodnocení. Zjištění, že si tento obor žáci vybírají převážně z vlastního zájmu o obor, a nikoli jako obor náhradní, potvrzuje i skutečnost, že špatné studijní výsledky a nepřijetí do jiného oboru (14 %) byly málo frekventovaným důvodem.

▪ **Hodnocení vzdělání**

Ve skupině Osobní a provozní služby jsou absolventi rovněž spokojeni s celkovou úrovní školní přípravy v oboru (86 %) a všeobecnými znalostmi (84 %). Výraznější spokojenost vyjadřují se získanou úrovní odborných teoretických (99 % oproti 92 % v průměru) a praktických (90 % oproti 85 % v průměru) dovedností a dále i s měkkými dovednostmi – komunikační schopností (84 %), samostatným rozhodováním (86 %), schopností práce v týmu (82 %), schopností řešit problémy (77 %). Mírně horší je hodnocení znalosti cizího jazyka (54 % oproti 60 % u vyučených) a práce na PC (59 % oproti 77 % u vyučených souhrnně).

▪ **Spokojenost s volbou vzdělání**

Absolventi oboru Osobní a provozní služby byli ve srovnání s ostatními obory s vybraným oborem spokojeni. Stejný obor by si znovu zvolilo 76 % dotázaných, pouze kolem 24 % by tedy v případě hypotetické opakované volby svůj obor změnilo. Nejčastěji uváděnými důvody

změny oboru jsou preference maturitního oboru (54 %), dále pak nízké platy (54 %) a obtížné hledání zaměstnání (66 %).

Relativní spokojenost je zřejmá i ve vztahu k volbě úrovně vzdělání. Ve skupině Osobní a provozní služby by vyučení znovu zvolila asi třetina dotázaných (31 %), 45 % by upřednostnilo učební obor i maturitní zkoušku (případně nástavbu) a 24 % střední vzdělání kategorie M.

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Ve skupině Osobní a provozní služby patřila k nejvyužívanější dovednosti v prvním zaměstnání schopnost komunikace (90 %) a dále pak práce v týmu (82 %). Více než 70 % dotázaných z této skupiny oborů pak využilo i všeobecné znalosti (71 %), odborné teoretické (71 %) a praktické znalosti a dovednosti (71 %). Poměrně často potřebovali tito absolventi i prezentační dovednosti (49 %). Naopak méně často využili znalost práce na PC (kolem 22 % z nich) a cizí jazyk (asi 16 % dotázaných).

▪ **Spokojenost se současným zaměstnáním**

Ve skupině Osobní a provozní služby je celková spokojenost v současném zaměstnání, tedy 3 roky od ukončení studia, zhruba na úrovni průměru. Nejvíce spokojeni jsou absolventi, stejně jako v ostatních skupinách, s kolektivem spolupracovníků (86 %). Ve srovnání s ostatními skupinami oborů vyjadřují větší spokojenost s pracovní pozicí a zajímavostí práce (83 % oproti 73 %). Pozitivní je i hodnocení pracovních podmínek (77 % oproti 70 %) a jistoty zaměstnání (73 % oproti 69 %). Naopak v rámci sledovaných skupin oborů jsou nejméně spokojeni s platovými podmínkami (jen 37 % spokojených oproti 52 % za kategorii vyučených vcelku).

9.2 CELKOVÉ PROFILY – VYBRANÉ SKUPINY MATURITNÍCH OBORŮ

9.2.1 STROJÍRENSTVÍ A STROJÍRENSKÁ VÝROBA

▪ **Volba oboru**

Na maturitní úrovni byl dominantním motivem pro volbu strojírenských oborů zájem o obor (83 %), dále snadné uplatnění (80 %) a finanční ohodnocení (70 %). Významnou roli hrál zájem zaměstnavatelů v místě bydliště (40 % oproti 16 % v průměru). Špatné studijní výsledky a nepřijetí do jiného oboru uvádělo 5 %, resp. 8 % dotázaných, což se příliš neliší od průměru ze sledovaných skupin oborů.

▪ **Hodnocení vzdělání**

Většina strojařů, podobně jako v ostatních maturitních oborech, hodnotí celkovou úroveň školní přípravy kladně (93 %). Nadprůměrně posuzují odborné teoretické znalosti (99 % oproti 93 % v průměru), schopnost pracovat na PC (90 % oproti 79 % v průměru), schopnost řešit problémy (85 % oproti 83 %) a samostatné rozhodování (82 % oproti 75 %). Přibližně na úrovni průměru je hodnocení úrovně získaných praktických dovedností (83 %) a všeobecných znalostí (85 %), prezentační (67 %) a komunikační (77 %) dovednosti a schopnost práce v týmu (72 %). Výrazně pod průměrem je podle názoru absolventů znalost cizího jazyka (40 % oproti 60 %).

▪ **Spokojenost s volbou vzdělání**

Absolventi strojírenských oborů jsou se svou volbou relativně spokojeni. Při možnosti zopakovat volbu oboru by si stejný obor zvolilo asi 77 % z nich, jen asi pětina (23 % oproti 28 % v průměru) by preferovala jiný obor. Relativně nejvýraznějším důvodem nespokojenosti s oborem ve srovnání s ostatními skupinami oborů jsou špatné pracovní podmínky (32 % oproti 23 % v průměru), přibližně 36 % dále uvádí, že by si zvolili jiný obor z důvodu ztráty zájmu o obor (oproti 33 % v průměru) a pro 30 % z nich je důvodem nízká úroveň přípravy (oproti 25 % v průměru). Naopak méně často jsou uváděny problémy při hledání zaměstnání, které jako důvod preference jiného oboru uvedlo jen 27 % dotázaných.

Většina absolventů maturitních strojírenských oborů by si znovu zvolila studium maturitního oboru na SOŠ, přibližně 10 % by preferovalo kombinaci vyučení s maturitou (kategorie L0 nebo vyučení s nástavbou) a kolem 8 % by upřednostnilo všeobecné vzdělání na gymnáziu.

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Ve svém prvním zaměstnání potřebovali absolventi strojírenských oborů s maturitní zkouškou nejčastěji schopnost řešit problémy (85 %) a další měkké kompetence, jako komunikační dovednosti (78 %), schopnost práce v týmu (74 %) a všeobecné znalosti (70 %). Ve srovnání s ostatními sledovanými skupinami oborů využili poměrně často odborné teoretické (67 %) i praktické dovednosti (59 %). Znalost cizího jazyka využilo v prvním zaměstnání jen 19 % strojařů (oproti 24 % ze vzorku maturitních oborů).

▪ **Spokojenost v zaměstnání**

Absolventi strojírenských oborů na maturitní úrovni jsou ve srovnání s absolventy ostatních sledovaných skupin oborů s jednotlivými aspekty svého zaměstnání poměrně spokojeni. Celkově zaměstnání rozhodně nebo spíše splňuje představy přibližně 75 % z nich. Vysoká je jejich spokojenost i s vybranými aspekty zaměstnání, zejména s kolektivem pracovníků (93 % oproti 86 % z celého sledovaného vzorku) a s jistotou zaměstnání (93 % oproti 71 %). Spokojeni jsou strojaři i s pracovními podmínkami (82 % oproti 76 %), perspektivou firmy (82 % oproti 77 %) a zajímavostí práce (82 % oproti 73 %). Na druhé straně podobně jako v jiných skupinách oborů vyjadřují nižší spokojenost s vedením firmy nebo způsobem řízení (71 %) a s platovými podmínkami, kde je ovšem spokojenost oproti ostatním oborům příznivější (64 % oproti 58 %).

9.2.2 ELEKTROTECHNIKA, TELEKOMUNIKAČNÍ A VT

▪ **Volba oboru**

Nejčastější motivací pro volbu elektrotechnických oborů byl, stejně jako v ostatních oborech, zájem o obor (87 %). Významnou roli, a to i ve srovnání s ostatními skupinami oborů, hrálo snadné uplatnění na trhu práce (61 %) a finanční ohodnocení (61 %). Blízkost školy vzalo v úvahu 37 % z těchto absolventů, tedy zhruba průměr. Poměrně malou roli hrají špatné studijní výsledky a nepřijetí na jinou školu (4 %).

▪ **Hodnocení vzdělání**

Absolventi elektrotechnických oborů hodnotí mírně podprůměrně jak celkovou úroveň školní přípravy (85 % oproti 92 %), tak i úroveň všeobecných znalostí (72 % oproti 83 %). Ze sledovaných kompetencí posuzují nejlépe odborné teoretické znalosti (91 %), což zhruba odpovídá průměru a rovněž odborné praktické dovednosti jsou na úrovni průměru z celého vzorku maturitních oborů (76 % oproti 79 %). Naopak velmi pozitivně posuzují (podobně jako u strojírenských oborů) získanou schopnost práce na PC (89 % oproti 79 %) a kladně hodnotí i úroveň cizího jazyka (69 % kladných odpovědí). Tzv. měkké dovednosti jsou opět převážně na úrovni průměru ostatních maturitních oborů – komunikační dovednosti hodnotí pozitivně 74 % dotázaných, samostatné rozhodování 76 %, prezentační dovednosti 70 % a schopnost řešit problémy 74 % dotázaných. K relativně hůře hodnoceným ve srovnání s ostatními skupinami oborů patří schopnost pracovat v týmu (64 %).

▪ **Spokojenost s volbou vzdělání**

Ve skupině 26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT je podíl absolventů, kteří by preferovali jiný obor, 28 %, tedy zhruba průměr ze sledovaného vzorku. Nejčastěji je jako důvod nespokojenosti s oborem zmiňována nedostatečná připravenost pro studium na VŠ (52 %) a obtížné hledání zaměstnání v oboru (44 %). Většina absolventů elektrotechnických oborů (81 %) by si opět zvolila střední odborné vzdělání s MZ (kategorie M), podíl absolventů, kteří by dali přednost všeobecnému vzdělání, je podobně jako u strojírenských oborů poměrně nízký – kolem 8 %. Pouze asi 9 % z nich by upřednostnilo praktičtější zaměřené vzdělání (střední vzdělání s MZ a OV nebo vyučení s maturitní nástavbou).

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Absolventi elektrotechnických oborů ve svém prvním zaměstnání nejčastěji využívali opět schopnost řešit problémy (67 %) a komunikační dovednosti (57 %). Relativně často uváděli i potřebu zvládat práci na PC (50 %). Dále necelá polovina z nich uvedla, že v prvním zaměstnání využili odborné teoretické znalosti (46 %), méně často pak odborné praktické znalosti (38 %). Podobně jako strojaři poměrně málo často potřebovali cizí jazyk (22 %).

▪ **Spokojenost v zaměstnání**

Absolventi elektrotechnických maturitních oborů se z hlediska celkové spokojenosti v zaměstnání pohybují zhruba kolem průměru (přibližně 70 % spokojených), z hlediska některých aspektů hodnocení zaměstnání uvádějí ale mírně nižší spokojenost, zejména ve vztahu k platovému ohodnocení (48 % spokojených oproti 58 % v průměru), zajímavosti práce (57 % oproti 73 %) a perspektivě firmy (61 % oproti 77 %). Příliš vysoká není ani spokojenost s jistotou práce (65 % oproti 71 %) a zastávanou pracovní pozicí (61 % oproti 69 %). Naopak vcelku spokojeni jsou s pracovními podmínkami (78 %) a kolektivem spolupracovníků (83 %).

9.2.3 STAVEBNICTVÍ, GEODÉZIE A KARTOGRAFIE

▪ **Volba oboru**

Ve skupině Stavebnictví, geodézie a kartografie hrál zájem o obor dominantní roli, jako jeden z motivačních faktorů pro výběr oboru ho uvedla naprostá většina dotázaných absolventů (93 %). Významný vliv mělo i snadné pracovní uplatnění (60 %) a finanční ohodnocení (58 %). Blízkost školy hrála roli při rozhodování 35 % žáků vstupujících do těchto oborů. Zájem zaměstnavatelů v místě bydliště zvažovalo jako důvod pro výběr tohoto oboru přibližně 15 % absolventů, což v podstatě odpovídá průměru za maturitní obory.

▪ **Hodnocení vzdělání**

Ve skupině **Stavebnictví, geodézie a kartografie** je hodnocení celkové úrovně školní přípravy podobně jako v ostatních skupinách oborů pozitivní, kladně se vyjádřilo 97 % (oproti 92 % v průměru) dotázaných absolventů. Nejlépe absolventi hodnotili získané odborné teoretické znalosti (96 %) a nadprůměrně pak i dovednosti práce na PC (91 % oproti 79 % v průměru). Dobře posuzovali i všeobecné znalosti (86 %). Naopak odborné praktické znalosti hodnotilo pozitivně jen 70 % absolventů (oproti 79 % ve vzorku absolventů maturitních oborů). Cizí jazyk patřil stejně jako v ostatních skupinách oborů k hůře hodnoceným – kladně ho posoudilo 57 % dotázaných, což zhruba odpovídá průměru. Více než 70 % absolventů této skupiny oborů hodnotilo příznivě měkké dovednosti – komunikační dovednosti (76 %), samostatné rozhodování (75 %), schopnost řešit problémy (74 %) a schopnost pracovat v týmu (76 %). Ke slabším pak patří z pohledu absolventů prezentační dovednosti, posuzuje kladně 60 % dotázaných této skupiny oborů (oproti 66 % v průměru).

▪ **Spokojenost s volbou vzdělání**

Absolventi stavebních oborů jsou s volbou oboru vcelku spokojeni. Většina z nich – kolem 80 % – by zvolila znovu stejný obor, naopak podíl dotázaných, kteří uvedli, že by hypoteticky zvolili jiný studijní obor, byl ve srovnání s ostatními sledovanými obory nejnižší (20 %). Nejfrekventovanější důvody, proč by si absolventi vybrali raději jiný obor, jsou obtíže při hledání zaměstnání (44 %) a špatné pracovní podmínky (27 %).

Z hlediska volby kategorie vzdělání by podobně jako v ostatních maturitních oborech převážná většina absolventů stavebních oborů znovu zvolila střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou kategorie M (75 %), přibližně 15 % by dalo přednost střednímu odbornému vzdělání s odborným výcvikem a maturitou (LO), příp. vyučení s maturitní nástavbou. Jen asi 10 % by preferovalo všeobecné vzdělání na gymnáziu.

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Ve svém prvním zaměstnání absolventi ve skupině Stavebnictví, geodézie a kartografie nejčastěji využili měkké kompetence, zejména schopnost pracovat v týmu (74 %), dále komunikační dovednosti (65 %) a schopnost řešit problémy (67 %). Znalost práce na PC

potřebovala více než polovina dotázaných z této skupiny oborů (54 %). Odborné teoretické znalosti využila v prvním zaměstnání rovněž přibližně polovina dotázaných (50 %). Využití odborných praktických dovedností bylo v prvním zaměstnání obdobné jako v ostatních technických oborech (39 %). Pouze 17 % absolventů stavebních oborů uvedlo, že v prvním zaměstnání potřebovali znalost cizího jazyka.

▪ **Spokojenost v zaměstnání**

Ve skupině Stavebnictví, geodézie a kartografie získalo pracovní uplatnění, které splňuje jejich představy, kolem 60 % absolventů. Celkově je v rámci sledovaného vzorku spokojenost stavařů s jednotlivými aspekty zaměstnání na průměrné nebo mírně nižší úrovni. Podobně jako v ostatních skupinách uvádějí stavaři nejčastěji spokojenost s kolektivem pracovníků (87 %). Spokojenost s pracovními podmínkami (73 %) a perspektivou firmy (71 %) byla podle vyjádření absolventů lehce nižší než u většiny ostatních sledovaných skupin oborů.

9.2.4 EKONOMIKA A ADMINISTRATIVA

▪ **Volba oboru**

Nejvýznamnějším motivem pro volbu ekonomických oborů byl zájem o obor, hrál ovšem mírně menší roli než v případě ostatních oborů (77 % oproti 86 % v průměru). Žáci vstupující do těchto oborů často očekávali, že jim studium oboru přinese snadné uplatnění na trhu práce (61 %) a dobré finanční ohodnocení (51 %). Tato motivace je relativně významná. Velkou roli pak hrála blízkost školy (61 %) a poměrně často i přání rodičů (33 %). Naopak jen okrajově byl důvodem pro výběr tohoto oborového zaměření špatný prospěch (2 %).

▪ **Hodnocení vzdělání**

Absolventi ve skupině Ekonomika a administrativa posuzují celkovou úroveň přípravy pozitivně (92 %), zhruba na stejné úrovni jako v ostatních oborech. Podobně jako v ostatních skupinách oborů jsou nejlépe hodnoceny získané odborné teoretické znalosti (93 %). Relativně dobře je hodnocena práce na PC (84 % oproti 79 % v průměru) a cizí jazyk (67 % oproti 61 %). Odborné praktické znalosti jsou na úrovni průměru (78 %). Komunikační dovednosti hodnotí pozitivně asi 74 % dotázaných, což rovněž odpovídá průměru, podobně jako schopnost pracovat v týmu (75 %). Naopak lehce nižší je hodnocení úrovně všeobecných znalostí, které posuzuje kladně 78 % dotázaných (oproti 83 % v průměru), prezentačních dovedností (60 % oproti 66 % v průměru) a schopnosti řešit problémy (66 % oproti 73 %).

▪ **Spokojenost s volbou vzdělání**

Absolventi **ekonomických oborů** jsou se svou volbou převážně spokojeni, přibližně tři čtvrtiny by svoji volbu zopakovaly, zatímco jiný obor studia by upřednostnilo jen 25 %. Nejfrekventovanějším důvodem nespokojenosti se zvoleným oborem je obtížné hledání zaměstnání, i když ve srovnání s ostatními skupinami oborů se tento důvod pohybuje na úrovni průměru (43 %). Dalšími uváděnými důvody (opět na úrovni průměru) jsou nedostatečná připravenost pro studium na VŠ (34 %) a ztráta zájmu o obor (32 %). Ve srovnání s technicky zaměřenými obory uvádějí absolventi ekonomických oborů, že by častěji preferovali studium gymnázia (kolem 18 %), stejné vzdělání (kategorii M) by znovu zvolilo 65 % z nich. Naopak asi 15 % by upřednostnilo střední vzdělání s MZ a OV, případně vyučení s maturitní nástavbou.

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Ve skupině Ekonomika a administrativa využili absolventi nejčastěji schopnost pracovat na PC (79 %). Podobně jako u ostatních sledovaných skupin oborů patřily v prvním zaměstnání k často využívaným kompetencím schopnost pracovat v týmu (70 %), řešit problémy (73 %) a komunikační dovednosti (73 %). Relativně častěji pak ekonomové ve srovnání s ostatními sledovanými obory využili znalost cizího jazyka (34 %). Odborné teoretické znalosti potřebovalo asi 41 % a odborné praktické znalosti pak kolem 46 % absolventů.

▪ **Spokojenost v zaměstnání**

Absolventi maturitní úrovně ve skupině Ekonomika a administrativa vyjádřili v rámci sledovaného vzorku celkově největší spokojenost se získaným zaměstnáním. Přibližně 82 % z nich uvedlo, že zaměstnání rozhodně nebo spíše splňuje jejich představy. S výjimkou jistoty zaměstnání (65 % oproti 71 %) je jejich spokojenost mírně vyšší ve většině jednotlivých sledovaných aspektů zaměstnání. Nejspokojenější jsou, stejně jako absolventi ostatních skupin oborů, s kolektivem pracovníků (87 %). Dále jsou ale vcelku spokojeni i s perspektivou firmy (87 % oproti 77 %), pracovními podmínkami (82 % oproti 76 %), pracovní pozicí (79 % oproti 69 %), zajímavostí práce (81 % oproti 73 %). Mírně spokojenější jsou i v těch aspektech, které patří zpravidla k méně pozitivně hodnoceným – s vedením firmy je spokojeno kolem 72 % (oproti 67 %) a s platovými podmínkami 62 % (oproti 58 %).

9.2.5 GASTRONOMIE, HOTELNICTVÍ A TURISMUS

▪ **Volba oboru**

Ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus byl zájem o obor důležitým prvkem rozhodování, uvedlo jej 89 % žáků tohoto zaměření. Dále pak často uváděli, že si vybrali tento obor kvůli snadnému uplatnění (55 %). Naopak menší význam, a to i ve srovnání s ostatními skupinami oborů, mělo očekávané finanční ohodnocení (15 %). Blízkost školy rovněž nebyla příliš častým motivem pro výběr tohoto zaměření (25 %).

▪ **Hodnocení vzdělání**

Absolventi skupiny Gastronomie, hotelnictví a turismus v rámci sledovaného vzorku hodnotili celkovou úroveň školní přípravy mírně hůře (80 % oproti 92 % v průměru). Lehce nižší hodnocení se pak projevilo i v názoru na získanou úroveň všeobecných znalostí (70 % oproti 83 % v průměru) a práce na PC (64 % oproti 79 %). Naopak odborné teoretické znalosti (91 %) a odborné praktické znalosti (81 %) jsou hodnoceny na obdobné úrovni jako u ostatních skupin oborů.

▪ **Spokojenost s volbou vzdělání**

V rámci našeho průzkumu uvedli absolventi skupiny Gastronomie, hotelnictví, turismus relativně větší nespokojenost se zvoleným oborem. Podle svého vyjádření by při opakované volbě dala přednost jinému oboru asi polovina z nich. Nejfrekventovanějšími důvody pro hypoteticky odlišnou volbu oboru jsou podmínky na trhu práce – nízké platové ohodnocení (68 %), nevhodné pracovní podmínky (51 %) a obtížné hledání zaměstnání, které uvedlo 43 % z nich, což zhruba odpovídá průměru ostatních odpovědí. Ve srovnání s ostatními skupinami oborů je častěji uváděna nízká perspektiva oboru (42 %), ztráta zájmu o obor (51 %) a nízká úroveň školní přípravy (46 %). Nižší spokojenost se zvoleným vzděláním je patrná i z výraznější preference gymnázia, které by upřednostnilo 23 % absolventů tohoto oboru. Naopak přibližně 11 % by si zvolilo nižší úroveň vzdělání (vyučení s nástavbou nebo kategorii L0 – střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem), což zhruba odpovídá situaci v ostatních skupinách oborů.

▪ **Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání**

Ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus uvádělo vysoké procento dotázaných potřebu schopnosti komunikace (83 %), řešení problémů (82 %) i práce v týmu (82 %). Všeobecné znalosti potřebovalo podle svého vyjádření kolem 54 % dotázaných. Asi polovina z nich potřebovala v prvním zaměstnání prezentační dovednosti (51 %) a schopnost pracovat na PC (49 %). Přibližně 44 % dotázaných uvedlo, že využili odborné teoretické znalosti, a 53 % odborné praktické znalosti. Relativně nejméně využili znalost cizího jazyka (32 %), ovšem ve srovnání s ostatními, zejména technickými obory byla potřeba jazykových znalostí u absolventů Gastronomie, hotelnictví a turismu vyšší.

▪ **Spokojenost v zaměstnání**

Ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus je celková spokojenost spíše průměrná (67 %). V některých aspektech je v námi sledovaném vzorku vyšší, v jiných naopak nižší než

u ostatních sledovaných skupin oborů. Poměrně vysokou spokojenost vyjádřili kromě kolektivu spolupracovníků (85 %) i s perspektivou firmy (88 % oproti 77 % v průměru), s pracovními (79 %) a platovými (67 %) podmínkami. Naopak relativně nižší je jejich spokojenost s pracovní pozicí (55 % oproti 69 %), zajímavostí práce (64 % oproti 73 %) a jistotou zaměstnání (64 % oproti 71 %).

9.2.6 PEDAGOGIKA, UČITELSTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE

▪ Volba oboru

Ve skupině **Pedagogika, učitelství a sociální práce** uvedla převážná většina absolventů, že se pro tento obor rozhodla, protože je obor zajímavý (92 %). Naopak snadné uplatnění uváděli poměrně méně často ve srovnání s ostatními skupinami oborů (35 % oproti 54 % v průměru) a jen velmi malé procento si tento obor vybralo i z důvodu finančního ohodnocení (8 % oproti 43 % v průměru). Jako jeden z faktorů, který při rozhodování vzali v úvahu, uváděli tito absolventi relativně často blízkost školy (31 %) a ve srovnání zejména s technickými obory i nepřijetí na jiný obor (12 %).

▪ Hodnocení vzdělání

Absolventi skupiny **Pedagogika, učitelství a sociální práce** hodnotili celkovou úroveň školní přípravy velmi pozitivně (96 % kladných odpovědí). Obdobně jako v ostatních skupinách oborů posuzovali velmi dobře odborné teoretické znalosti (93 %). Většinu kompetencí pak ve srovnání s ostatními skupinami oborů hodnotili nadprůměrně – všeobecné znalosti (91 %), odborné praktické znalosti (95 % oproti 79 % v průměru). Nad průměrem se pohybuje i hodnocení měkkých dovedností – komunikačních dovedností (88 % oproti 76 %), samostatného rozhodování (86 % oproti 75 %), prezentačních dovedností (78 % oproti 66 %) schopnosti řešit problémy (77 % proti 73 %) a práce v týmu (83 % oproti 74 %).

▪ Spokojenost s volbou vzdělání

Přestože samotné vzdělání je hodnoceno pozitivně, třetina absolventů by v případě opakované volby změnila obor (33 %). Výraznými důvody, a to i ve srovnání s ostatními obory, jsou především nízký plat (69 %) a obtížné hledání zaměstnání (67 %). Dalším důvodem nespokojenosti s oborem je nízká perspektivnost oboru (47 %). Naopak relativně méně často je uváděn zájem o obor (22 %) a také s pracovními podmínkami jsou absolventi tohoto oborového zaměření vcelku spokojeni (jako jeden z důvodů hypoteticky odlišné volby je uvedlo jen 20 % dotázaných).

S volbou úrovně vzdělání jsou absolventi tohoto oboru vcelku spokojeni. Střední vzdělání s maturitní zkouškou by znovu zvolilo kolem 78 % dotázaných, jen asi 11 % by dalo přednost méně náročnému studiu a naopak přibližně 10 % by preferovalo gymnázium.

▪ Znalosti a dovednosti využité v 1. zaměstnání

Absolventi pedagogických oborů opět nejvíce využili schopnost komunikace (76 %), práce v týmu (76 %) a řešení problémů (71 %). Relativně více využili i všeobecné znalosti (69 %), odborné teoretické a praktické dovednosti (63 %). Cizí jazyk potřebovala asi pětina dotázaných z této skupiny oborů.

▪ Spokojenost v zaměstnání

Ve skupině **Pedagogika, učitelství a sociální práce** je celková spokojenost absolventů v zaměstnání po třech letech od ukončení střední školy na úrovni průměru (70 %). Relativně spokojenější jsou tito absolventi se zajímavostí práce (88 % oproti 73 %), jistotou zaměstnání (81 % oproti 71 %), zastávanou pracovní pozicí (74 % oproti 69 %), způsobem řízení a vedení (77 % oproti 67 %) i výší platu (63 % oproti 58 %). Lehce nižší je pak spokojenost s pracovními podmínkami (72 % oproti 76 %).

ZÁVĚRY

Cílem realizovaného průzkumu bylo zjistit, jaké faktory ovlivnily žáky při volbě oboru a úrovně vzdělání, dále ukázat zpětný pohled absolventů na získané vzdělání, hodnocení kompetencí a spokojenost s vybraným oborem i vzděláním, tzv. míru identifikace s oborem. Třetí oblastí, která byla předmětem průzkumu, bylo zmapování přechodu na trh práce, zejména zjištění, jak absolventi středních škol bezprostředně po vstupu na trh práce využívají odborné i všeobecné znalosti a jak jsou spokojeni s různými aspekty zaměstnání. Uvedené oblasti jsou v publikaci sledovány v rozdělení podle vybraných skupin oborů s cílem porovnat a specifikovat jejich charakteristiky i odlišnosti. V následujícím textu uvádíme shrnutí základních poznatků.

Zaměříme-li se na **první sledovanou oblast**, tedy faktory volby oboru, ze zjištěných výsledků vyplývá, že **v kategorii vyučených byl dominantním důvodem pro volbu oboru zájem o obor (74 %), s odstupem pak snadné uplatnění na trhu práce (44 %) a blízkost školy (37 %).**

- Porovnáme-li jednotlivé skupiny oborů v rámci kategorie vyučených, pak zájem o obor byl nejdůležitějším faktorem pro rozhodování ve všech sledovaných skupinách učebních oborů. Nejčastěji přitom ovlivnil žáky směřující do strojírenských oborů (z nich tuto motivaci uvedlo 80 %), oborů služeb (86 %) a poměrně často i gastronomických oborů (75 %). Naopak relativně méně často se na základě zájmu o obor rozhodovali žáci vstupující do oboru obchod (55 %). Snadné uplatnění v souladu s pozitivními signály trhu práce nejčastěji motivovalo žáky vstupující do technických učebních oborů – u strojírenských oborů tuto motivaci uvedlo 55 % z nich a u elektrotechnických oborů 52 %. U technických oborů dále hrálo větší roli předpokládané finanční ohodnocení (46 % ve strojírenských oborech a 52 % v elektrotechnických), zejména ve srovnání s obory služeb (26 %) a obchodu (11 %), kde se finanční motivace objevila podstatně méně často.
- Kromě pozitivních faktorů ovlivňovaly výběr oboru v kategorii vyučených i omezující faktory, zejména špatné studijní výsledky (ovlivnily 25 % z nich) a nepřijetí na původně zamýšlený obor studia (19 %). Porovnáme-li z tohoto hlediska vybrané učební obory, pak oborem, který si žáci častěji volili jako náhradní variantu, byl obor obchod (tento obor si z důvodu špatných studijních výsledků na základní škole a nepřijetí do jiného oboru zvolilo 35 %, resp. 31 % z dotázaných žáků tohoto oborového zaměření). Pro tyto žáky byla velmi významným kritériem výběru i blízkost školy, naopak relativně méně často se rozhodovali na základě zájmu o obor (58 %). Špatné studijní výsledky a nepřijetí do jiného oboru uváděli jako faktor, který ovlivnil výběr tohoto oboru, rovněž absolventi gastronomických oborů (33 %, 28 %).
- Podobně jako v případě vyučených i v kategorii absolventů maturitních oborů byl nejdůležitějším kritériem pro výběr oboru zájem o obor (86 %) a jako druhý nejvýznamnější faktor, který vzali při svém rozhodování o volbě oboru v úvahu, uváděli žáci snadné uplatnění na trhu práce (54 %). Na třetím místě v pořadí, na rozdíl od kategorie vyučených, uváděli absolventi maturitních oborů finanční motivaci (43 %). Ve srovnání s vyučenými nehrály při rozhodování žáků vstupujících do maturitních oborů významnou roli omezující faktory jako špatné studijní výsledky (3 %) a nepřijetí na jiný obor (7 %).
- Porovnáme-li jednotlivé skupiny oborů na maturitní úrovni, pak zájem o obor byl nejvýznamnějším faktorem ve všech sledovaných skupinách, přitom nejčastěji ovlivnil žáky, kteří směřovali do stavebních (93 %) a pedagogických oborů (92 %). Naopak relativně méně často uváděli zájem o obor žáci směřující do ekonomických oborů (77 %). Snadné uplatnění na trhu práce bylo motivujícím faktorem především pro budoucí žáky maturitních strojírenských oborů (80 %). Ti zároveň velmi často uváděli jako motivaci i předpokládané finanční ohodnocení (70 %). Finanční motivace dále hrála značnou roli ve výběru elektrotechnických (61 %), stavebních (58 %) i ekonomických (53 %) oborů, naopak téměř zanedbatelný význam měla v případě

volby pedagogických a sociálních oborů (8 %). Zájem zaměstnavatelů v místě bydliště brali v úvahu opět nejčastěji žáci vstupující do strojírenských oborů (40 %), u ostatních sledovaných skupin oborů byl tento podíl podstatně nižší (9–18 %).

Druhou významnou oblastí, která byla předmětem šetření, bylo zpětné hodnocení získaného vzdělání a jednotlivých získaných kompetencí.

- Podívejme se nejprve na celkové hodnocení úrovně školní přípravy v učebních oborech a rozdíly mezi vybranými obory. Úroveň školní přípravy posuzuje v rámci sledovaného vzorku pozitivně kolem 87 % vyučených, přitom rozdíly mezi sledovanými skupinami učebních oborů nejsou nijak výrazné (hodnocení se pohybuje mezi 84 % a 90 % pozitivních odpovědí).
- Z hlediska jednotlivých vybraných kompetencí vyučení nejlépe hodnotí odborné teoretické znalosti (92%). Přitom nejpriznivěji se o jejich úrovni v rámci sledovaného vzorku vyjádřili absolventi skupiny Osobní a provozní služby (99 %) a elektrotechnických oborů (94 %). Hodnocení v dalších skupinách oborů je rovněž převážně pozitivní. Odborné praktické znalosti patří rovněž k velmi dobře hodnoceným kompetencím, posuzuje je kladně asi 84 % vyučených. Nejlépe se opět vyjádřili vyučení ve skupině oborů Osobní a provozní služby (90 %), elektrotechnických oborů (87 %) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (88 %). Většina vyučených je spokojena i s úrovní tzv. měkkých dovedností, např. schopnosti pracovat v týmu (86 %), komunikačních dovedností (79 %), schopnosti samostatného rozhodování (81 %), prezentačních dovedností (70 %) a schopnosti řešit problémy (77 %). Přibližně 79 % vyučených ocenilo kladně i znalost práce na PC. Naopak nejhůře se vyučení vyjádřili o úrovni znalosti cizího jazyka, jejíž získanou úroveň pozitivně hodnotí jen 60 % z nich.
- Rovněž absolventi maturitních oborů úroveň školní přípravy i jednotlivé získané kompetence posuzují v celkovém pohledu příznivě. Spokojenost s úrovní školní přípravy vyjádřilo 92 % absolventů maturitních oborů. Z hlediska sledovaných kompetencí nejlépe posuzují odborné teoretické znalosti (93 %), všeobecné znalosti (83 %), odborné praktické znalosti (79 %) a práci na PC (79 %). Přibližně tři čtvrtiny hodnotí příznivě i měkké kompetence. K hůře hodnoceným patří podobně jako u vyučených znalost cizího jazyka (61 % kladných hodnocení). Na tomto místě je ovšem vhodné připomenout, že uváděná hodnocení jsou subjektivní povahy a odrážejí nároky, které byly v dalším období od ukončení studia na střední škole na absolventy kladeny. Stejně procento spokojených v kategorii vyučených i absolventů maturitních oborů tedy neznamena reálně stejnou úroveň znalostí a dovedností, ale spíše procento těch, kteří při vstupu na trh práce nebo do terciárního vzdělávání nepociťovali v této oblasti deficit znalostí.
- Porovnáme-li sledované skupiny maturitních oborů z hlediska hodnocení celkové úrovně školní přípravy, pak hodnocení je ve všech oborech pozitivní. Kladné hodnocení uvedla naprostá většina absolventů maturitních strojírenských (93 %), stavebních (97 %), ekonomických (92 %) i pedagogických (96 %) oborů. Mírně nižší bylo hodnocení absolventů elektrotechnických (85 %) a gastronomických oborů (80 %).

Součástí zpětného posouzení vzdělávací cesty je i tzv. **míra identifikace s oborem**, jinými slovy procento absolventů, kteří by si při hypotetické možnosti zopakovat svoji vzdělávací volbu znovu zvolili stejný obor studia.

- Míra identifikace s oborem je v kategorii vyučených tradičně nižší než u absolventů maturitních oborů, což potvrzují i výsledky tohoto šetření, kde by si podle svého vyjádření stejný obor hypoteticky zvolilo jen asi 52 % vyučených, zatímco v případě absolventů maturitních oborů takto v průměru odpovědělo kolem 72 % dotázaných.
- V kategorii vyučených se přitom ukazují poměrně značné rozdíly ve spokojenosti se zvoleným oborem. Největší spokojenost s volbou oboru v rámci průzkumu vyjádřili absolventi ve skupině 69 Osobní a provozní služby, z nichž by zopakovalo volbu

oboru asi 76 % dotázaných. V technických oborech se podíl absolventů, kteří by si znovu zvolili stejný obor, pohybuje kolem 60 %, naopak nižší míra identifikace s oborem se ukázala u absolventů gastronomických oborů (47 %) a nejnižší v oboru Obchod (31 %).

- V kategorii absolventů maturitních oborů by si stejný obor znovu zvolilo přibližně 70–80 % absolventů. Nejčastěji by volbu oboru zopakovali absolventi ekonomických (75 %), strojírenských (77 %), elektrotechnických (72 %) a stavebních (80 %) oborů. Mírně nižší je podíl absolventů, kteří by si zvolili stejný obor, ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální práce (67 %). V rámci sledovaných skupin oborů se pak výrazněji odlišuje skupina Gastronomie, hotelnictví a turismus, z níž by si tento obor znovu zvolila jen asi polovina dotázaných absolventů (49 %).

Dalším tématem šetření byla otázka, **zda by si absolventi středních škol při hypotetické opakované volbě zvolili znovu i stejný stupeň (kategorii) vzdělání.** Zde je třeba upozornit na to, že se jedná o hypotetické subjektivní vyjádření absolventů, které vyjadřuje jejich pocit spokojenosti, resp. nespokojenosti se zvolenou kategorií vzdělání, především s volbou učební nebo maturitní úrovně. Vyjádření absolventů tedy neznamená, že by jinou vzdělávací volbu skutečně učinili nebo že by byli reálně schopni případnou vyšší úroveň vzdělání úspěšně vystudovat.

- Zatímco v případě absolventů maturitních oborů by si stejnou kategorii vzdělání (tedy kategorii M) vybralo kolem 74 % dotázaných, u vyučených se opakovaná hypotetická volba od skutečně realizované volby podstatně liší. Učební obor (bez maturity) by si podle svého vyjádření vybrala jen asi čtvrtina vyučených, přibližně 47 % by preferovalo učební obor s maturitou (kategorii L0), případně absolvování učební oboru a poté nástavby. Přibližně čtvrtina vyučených by nejraději zvolila přímo maturitní vzdělání (kategorie M) a 3 % uvedla, že by dala přednost všeobecnému vzdělání na gymnáziu.
- Podíváme-li se podrobněji na rozdíly mezi sledovanými obory vyučených z hlediska spokojenosti se zvolenou kategorií vzdělání a případnými vyššími studijními aspiracemi, pak vyučení (bez maturity) by nejčastěji zvolili absolventi skupiny oborů Stavebnictví, geodézie a kartografie (45 %). Přibližně 40 % absolventů tohoto oborového zaměření by chtělo absolvovat učební obor s maturitní zkouškou nebo učební obor s nástavbou a jen 15 % by preferovalo studium maturitního oboru kategorie M. Dalším oborem, ve kterém by absolventi relativně častěji zvolili vyučení (bez maturity), je obor Osobní a provozní služby. Vyučení (bez maturity) by zvolila asi třetina z nich (31 %), 45 % by zvolilo učební obor a maturitní zkoušku a 24 % střední vzdělání kategorie M.
- Naopak relativně větší studijní aspirace a teoretický posun k volbě vyšší kategorie vzdělání projevili v rámci hypotetické opakované volby absolventi oboru Obchod, dále absolventi gastronomických a elektrotechnických oborů.
- Zaměříme-li se na opakovanou volbu vzdělání u maturitních oborů, pak naprostá většina absolventů by si opět zvolila maturitní úroveň vzdělání. Pouze přibližně 13 % dotázaných absolventů kategorie M uvedlo, že by preferovali volbu učební oboru s maturitou (kategorii L0, případně vyučení s následným studiem nástavby), tedy jednodušší studium, naopak 13 % dotázaných absolventů by dalo přednost všeobecnému vzdělání na gymnáziu.
- Podíváme-li se na rozdíly v preferencích při opakované volbě z hlediska jednotlivých sledovaných skupin oborů, pak podíly absolventů, kteří by preferovali praktičtější zaměřené vzdělání, tedy učební obor s maturitou, se u jednotlivých sledovaných kategorií neliší příliš výrazně, nejčastěji takto odpověděli absolventi oborů Ekonomika a administrativa (15 %) a stavebních oborů (15 %). Preferenci gymnázia uváděli častěji v případě hypotetické opakované volby absolventi gastronomických oborů (23 %) a ekonomických oborů (18 %). V ostatních sledovaných skupinách oborů pak tento podíl dosahoval přibližně 8–10 %.

- V zásadě můžeme konstatovat, že u maturitních oborů je spokojenost se zvoleným vzděláním výrazně vyšší a zároveň z hlediska rozdílů mezi skupinami oborů vyrovnanější než u učebních oborů.

Jednou z otázek položených v rámci průzkumu byla i otázka zjišťující využití získaných znalostí a dovedností v prvním zaměstnání po ukončení střední školy.

- Ze zjištěných výsledků vyplývá, že odborné teoretické i praktické znalosti využili častěji vyučení než absolventi maturitních oborů (65 %, resp. 66 % oproti 48 %). Odlišnosti jsou zřejmé i při porovnání jednotlivých skupin oborů.
- Z pohledu rozdílů mezi učebními obory využili odborné teoretické i praktické znalosti v prvním zaměstnání nejčastěji vyučení ve strojírenských (73 %, resp. 79 %) a stavebních oborech (76 %), naopak absolventi elektrotechnických oborů uváděli často využití všeobecných znalostí (91 %). Cizí jazyk nejčastěji potřebovali vyučení v gastronomických oborech (23 %) a oborech služeb (16 %) a znalost práce na PC absolventi strojírenských oborů (40 %) a obchodu (49 %).
- Porovnáme-li využití znalostí u absolventů maturitních oborů v jejich prvním zaměstnání podle oborů, pak odborné teoretické a praktické znalosti využili podle svého vyjádření nejčastěji absolventi strojírenských (67 %, resp. 59 %) a pedagogických oborů (kolem 63 %). Znalost práce na PC potřebovali často absolventi ekonomických (79 %) a strojírenských (67 %) oborů, přitom absolventi ekonomických oborů spolu s gastronomickými obory využili relativně často i znalost cizího jazyka (32 %, resp. 34 % dotázaných). Prezentační dovednosti využili poměrně výrazně často absolventi ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální práce (61 % oproti 45 % za celou skupinu maturitních oborů). Komunikační dovednosti využili nejčastěji absolventi gastronomických, ekonomických a strojírenských oborů.

Podstatným ukazatelem úspěšného vstupu absolventů středních škol na trh práce je získání odpovídajícího zaměstnání a vhodné pracovní pozice. Z tohoto důvodu byla sledována i spokojenost absolventů v období 3 let od ukončení studia v zaměstnání, a to jak z pohledu jejich celkové spokojenosti, tak i jednotlivých dílčích aspektů spokojenosti.

- Na základě výsledků šetření můžeme konstatovat, že absolventi učebních oborů vyjádřili ve sledovaném období poměrně vysokou spokojenost se zaměstnáním, přibližně 74 % je rozhodně nebo spíše spokojeno. Nejvíce jsou spokojeni s kolektivem spolupracovníků (84 %), dále vyjadřují spokojenost s perspektivou firmy (77 %), pracovní pozicí (73 %), zajímavostí práce (73 %), pracovními podmínkami (70 %). Naopak více kriticky se vyjadřují ke způsobu řízení a vedení ve firmě, se kterým je spokojeno 61 % z nich, a nejméně jsou spokojeni s platovými podmínkami (52 %).
- Porovnáme-li jednotlivé vybrané skupiny učebních oborů, můžeme konstatovat, že z hlediska odpovědi na otázku, zda zaměstnání splňuje jejich představy, nejsou mezi nimi zásadní rozdíly. Výraznější odlišnosti ovšem najdeme v míře spokojenosti s jednotlivými aspekty v zaměstnání. Například s pracovními podmínkami byli nejvíce spokojeni vyučení ve stavebních oborech a službách, naopak nejméně strojaři, s platovými podmínkami vyjádřili větší spokojenost opět vyučení stavaři, dále pak absolventi gastronomických oborů, naopak absolventi oborů služeb byli s platem spokojeni méně.
- Zaměříme-li se na otázku, jak zaměstnání splňuje představy absolventů maturitních oborů, můžeme konstatovat, že rozdíly v míře spokojenosti jsou mírně vyšší než u vyučených. Nejčastěji splňuje zaměstnání představy absolventů ve skupině Ekonomika a administrativa (82 %), dále pak Strojírnoství a strojírenská výroba (75 %). Zhruba kolem 70 % se pohybuje podíl absolventů, kteří uvedli, že zaměstnání splňuje jejich představu, ve skupinách Elektrotechnika, telekomunikační a VT, Pedagogika, učitelství a sociální práce a Gastronomie, hotelnictví a turismus. Relativně méně často jsou spokojeni absolventi maturitních stavebních oborů.

Na závěr můžeme konstatovat, že absolventi středních odborných škol se podle svého vyjádření při vstupu na trh práce potýkali zejména s nezájmem zaměstnavatelů o absolventy a nedostatkem praxe, který významně snižoval jejich šanci na získání perspektivního zaměstnání. Spokojenost absolventů v zaměstnání je celkově pozitivní, relativně nižší je ovšem spokojenost s platovým ohodnocením. Absolventi jsou rovněž poměrně spokojeni se získanými kompetencemi, přesto by zejména vyučení poměrně často přehodnotili volbu oboru, část z nich by teoreticky upřednostnila vyšší kategorii vzdělání. Výsledky šetření zároveň upozorňují na odlišnosti a specifika jednotlivých skupin oborů, a to jak z hlediska výběru oboru, kdy se často liší očekávání i motivace žáků vstupujících do těchto oborů, tak i následného hodnocení oboru i úspěšnosti vstupu absolventů na trh práce. Uvedené informace představují zpětnou vazbu a ukazují potřebu rozvoje kariérového poradenství a přístupnosti aktuálních informací pro úspěšnou a odpovídající volbu vzdělání. Jedním z důležitých informačních zdrojů, který tyto informace v podrobném rozdělení podle skupin oborů, případně i jednotlivých oborů poskytuje, je komplexní informační systém www.infoabsolvent.cz.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

- Chamoutová, D.: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009*. Praha: NÚOV, 2009.
- Burdová, J., Chamoutová, D.: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2010*. Praha: NÚOV, 2010.
- Burdová, J., Chamoutová, D.: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2011*. Praha: NÚOV, 2011.
- Burdová, J., Chamoutová, D.: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2012*. 1. vydání. Praha: NÚOV, 2012.
- Burdová, J., Vojtěch, J.: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2013*. Praha: NÚOV, 2013.
- Kleňhová, M., Vojtěch, J.: *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání*. Praha: NÚOV, 2011.
- Kuchař, P., Vojtěch, J., Kleňha, D.: *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání*. Praha: NÚOV, 2014.
- Paterová, P., Vojtěch, J.: *Předběžná zpráva o nezaměstnanosti čerstvých absolventů škol ke konci dubna 2014*. Praha: NÚOV, 2014.
- Vojtěch, J., Chamoutová, D.: *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii, 2012/13*. Praha: NÚOV, 2013.
- Trhlíková, J., Úlovcová, H., Vojtěch, J.: *Přechod absolventů středních škol do praxe a jejich uplatnění – II. etapa*. Praha: NÚOV, 2003.
- Trhlíková, J., Úlovcová, H., Vojtěch, J.: *Přechod absolventů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – III. etapa. Šetření absolventů tříletých učebních oborů šest let od ukončení studia na SOU*. Praha: NÚOV, 2006.
- Trhlíková, J., Úlovcová, H., Vojtěch, J.: *Přechod absolventů SOŠ do praxe a jejich uplatnění na trhu práce – II. etapa. Šetření absolventů středních odborných škol tři roky od ukončení studia na SOŠ*. Praha: NÚOV, 2007.
- Trhlíková, J., Úlovcová, H., Vojtěch, J.: *Přípravenost absolventů středních odborných škol na uplatnění v praxi. Srovnání situace absolventů středního odborného vzdělávání s výučním listem, s maturitou i odborným výcvikem a s maturitou tři roky od ukončení studia*. Praha: NÚOV, 2008.
- Trhlíková, J.: *Využití kvalifikace absolventů středních škol na trhu práce. Zpráva ze šetření absolventů škol*. Praha: NÚOV, 2013.
- Trhlíková, J.: *Strategie získání zaměstnání absolventů středních a vyšších odborných škol a jejich postoje k práci*. Praha: NÚOV, 2009.

www.infoabsolvent.cz

PŘÍLOHA

Tabulka: Struktura souboru – podle vybraných kategorií a skupin oborů vzdělání

	Stř. vz. – kat. E	Stř. vz. s VL – kat. H	Stř. vz. S MZ a OV – kat. L0	Stř. vz. s MZ – kat. M	Celkový součet
18 Informatické obory				5	5
23 Strojírenství a strojírenská výroba		82		60	142
26 Elektrotechnika, telekom. a VT		31		54	85
28 Technická chemie a chemie silikátů		1			1
29 Potravinářství a potravinářská chemie		28			28
31 Textilní výroba a oděvnictví		2			2
32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů	1	1			2
33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů		8		11	19
34 Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie		4		4	8
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	3	40		139	182
41 Zemědělství a lesnictví	1	29		41	71
63 Ekonomika a administrativa				175	175
64 Podnikání v oborech/odvětví		5		44	49
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	1	146	17	80	244
66 Obchod		62	5		67
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost				28	28
69 Osobní a provozní služby		50	16		66
75 Pedagogika, učitelství a sociální práce				83	83
78 Obecně odborná příprava				59	59
Obor neuveden		5	1	2	8
Celkový součet	6	494	39	785	1324

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce

Vítáme Vás v informačním systému ISA+, který Vám nabízí pomoc při hledání vzdělávací a profesní dráhy. Najdete zde všechny školy a obory vzdělávání, informace k přechodu na trh práce i do dalšího vzdělávání. Při výběru povolání Vám pomůže i Profi test nebo prezentace pracovních činností. Velkým přínosem je ISA+ pro žáky se zdravotním postižením i pro ty, kteří mají studijní problémy.

KAM NA ŠKOLU obory, školy a profese

[Výběr podle oboru](#)
[Výběr podle školy](#)
[Výběr podle povolání](#)
[Výběr podle videa](#)
[Výběr podle obrázků](#)
[Profitest](#)

ABSOLVENTI ŠKOL A TRH PRÁCE

[Vzdělávání a volba oboru](#)
[Využití vzdělání](#)
[Požadavky zaměstnavatelů](#)
[Nezaměstnanost](#)
[Zaměstnanost](#)
[Publikace](#)

BEZ BARIÉR až na trh práce

[Volba školy pro žáky se ZP](#)
[Absolventi se ZP a trh práce](#)
[Předčasné odchody ze vzdělávání](#)
[Statistické přehledy](#)

JAK NA TO rady a doporučení

[Jsem na základce](#)
[Jsem na střední](#)
[Jsem už dospělý](#)
[Jsem poradce](#)

Výrazně inovovaný informační systém ISA+ pomáhá **žákům základních škol** při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy, **žákům středních škol** při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce, **výchovným-kariérovým poradcům a učitelům** při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce, **managementu škol** při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.

CO VÁS ZAUJME:

- možnost **výběru oborů i školních vzdělávacích programů (ŠVP)**,
- **nové videoukázky** – představují práci v technických profesích i přípravu na ně,
- **profitest** – pomůže žákům základních škol při výběru oblasti vzdělávání,
- **výběr podle obrázků** – poskytuje snadnější orientaci ve vzdělávací nabídce SŠ,
- **bez bariér až na trh práce** – nová sekce věnovaná problematice žáků se zdravotním postižením a tématu předčasných odchodů ze vzdělávání,
- **jak na to - rady a doporučení** – různé užitečné informace pro uživatele systému,
- **syntetické stránky** – obsahují soubor informací ke každé skupině oborů,
- **filtry vzdělávací nabídky** – podle zdravotního postižení, vzdálenosti od bydliště, formy studia, zřizovatele, ŠVP,
- **fulltextové vyhledávání** – najde na ISA+ odkazy související se zadaným výrazem.

O inovaci a obsah systému ISA+ se stará Národní ústav pro vzdělávání v rámci projektu MŠMT **Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy (VIP Kariéra II – KP)**, který je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.